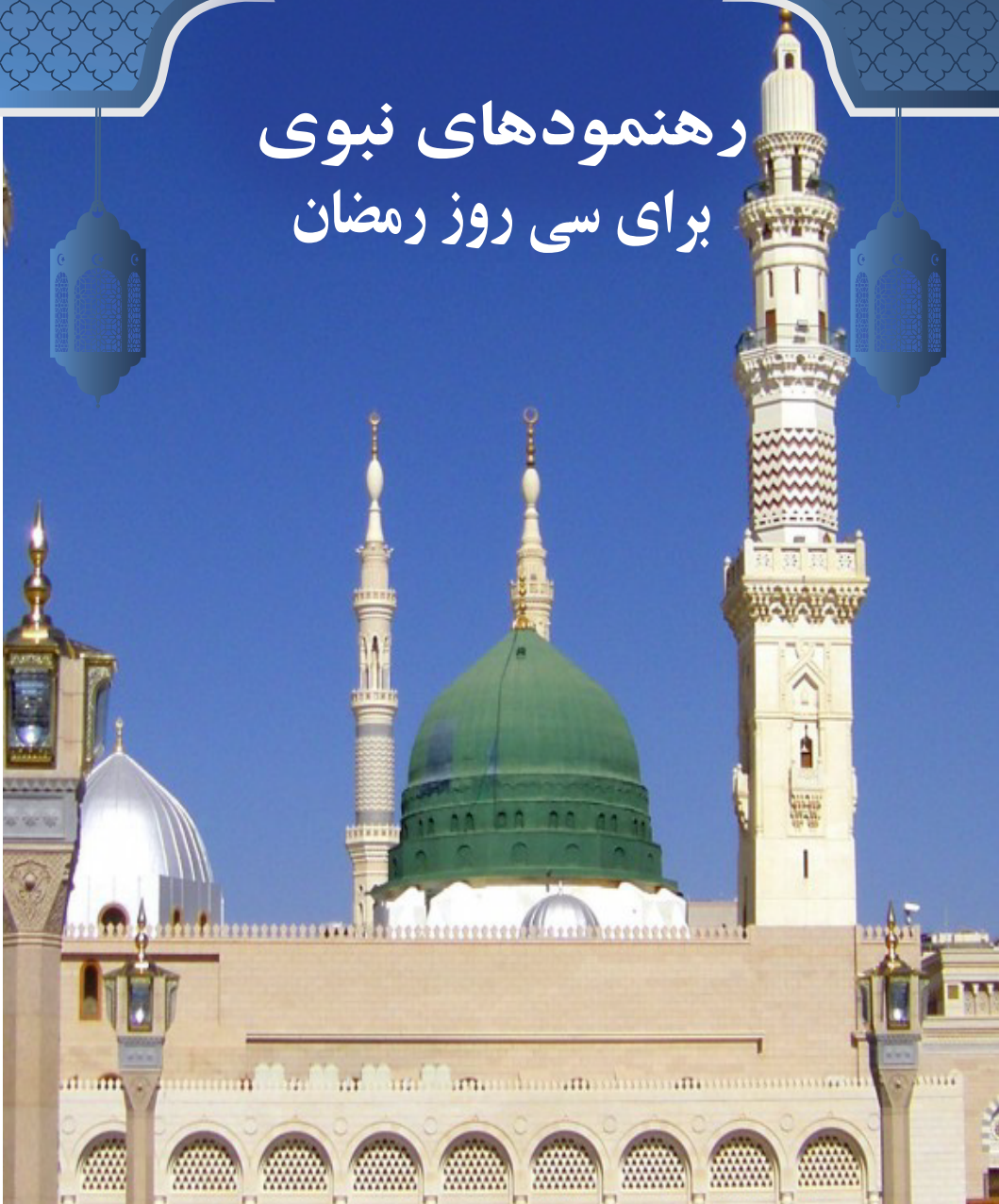

رهنمودهای نبوی برای سی روز رمضان

کتابهای که از آدرس این نهاد علمی زیور چاپ یافته است

- ۱- تفسیرایات احکام
- ۲- رسالت محمدی
- ۳- بسوی وحدت اسلامی
- ۴- مسؤولیت جوانان از نگاه اسلام
- ۵- فرد و دولت در اسلام
- ۶- رهنمایی حج و عمره
- ۷- معانی کلمات قرآن
- ۸- چگونه اولاد خود را تربیه نمائیم؟
- ۹- تاریخ مکه مکرمه
- ۱۰- وظیفه علمای دینی ما
- ۱۱- بیزاری اسلام از قتل بیگناهان
- ۱۲- اسلام د بیگناهانو له وژني بیزاره دی
- ۱۳- Islam and Killing Innocent
- ۱۴- بنیانگذار مذهب حنفی
- ۱۵- غازی نامور
- ۱۶- تحفة الأمان فی سیرة النعمان
- ۱۷- تاریخ مدینه منوره
- ۱۸- مولانا نجم الدین آخند زاده
- ۱۹- سیاست شرعیة
- ۲۰- زبدة التجوید
- ۲۱- وقف در آئینه فقه و قانون
- ۲۲- ایمان
- ۲۳- شخصیت امام قتیبه بغلانی
- (مجموعه مقالات سمینار علمی و تحقیقی)
- ۲۴- جایگاه امنیت در اسلام (مجموعه مقالات سمینار علمی و تحقیقی)
- ۲۵- پاسداران راستین
- ۲۶- رشتونی ساتونکی
- ۲۷- جایگاه انسان در شریعت و قانون
- ۲۸- اهمیت اجازه خواستن در اسلام
- ۲۹- اضرار و پیامد های بد زبانی
- ۳۰- اختطاف و قاجاق انسان
- ۳۱- رهنمای ایراد خطبه برای خطباء
- ۳۲- د امامانو او خطیبانو د خطبو لارښود
- ۳۳- خطبه های جمعه (در دو مجلد)
- ۳۴- آشنایی با بزرگان دین [سلسله ۱]
- (زندگینامه مختصر مؤلفین صحاح سته)
- ۳۵- آشنایی با بزرگان دین [سلسله ۲]
- (زندگینامه مختصر علامه، امام، محدث ابن حبان بسنی هلمندی)
- ۳۶- رساله اخلاص
- ۳۷- رساله اخوت
- ۳۸- د جمعی خطبی (په دوه ټوکه کې)
- ۳۹- چاپ مجدد خطبه های جمعه (در دو مجلد)
- ۴۰- ناوړه دودونه او د شریعت په رڼا کې د هغو حل
- ۴۱- امام اعظم ابو حنیفه (رحمه الله) و افکار او
- ۴۲- رهنمود های نبوی برای سی روز رمضان

رهنمودهای نبوی برای سی روز رمضان

تألیف: ریاست تدقیق و مطالعات علوم اسلامی وزارت ارشاد، حج و اوقاف جمهوری اسلامی افغانستان

مشخصات کتاب

نام کتاب: النبی ﷺ فی رمضان ثلاثون درساً.

مؤلف: الشیخ محمد بن شامی بن مطاعی شیبہ مدیر فرع الرئاسة العامة للبحوث العلمیة و الإفتاء لمنطقة جازاق و عضو الإفتاء

مترجم: استاد محمد شریف رباطی درانی

دیزاین: استاد عبدالناصر امینی

ویرایش: کارشناسان مسلکی ریاست تدقیق و مطالعات علوم اسلامی وزارت، حج و اوقاف

تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه .

نوبت چاپ: چاپ اول، تابستان ۱۳۹۸ هـ . ش

مطبعة: شرکت چاپ سریع گرافیکس.

ایمیل آدرس: islamicresearch@mohia.gov.af

آدرس: شهر نو کابل - افغانستان.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	تقریظ.....
۵.....	پیش گفتار ریاست.....
۹.....	مقدمه مؤلف.....
۱۱.....	مژده و بشارت نبی مکرم اسلام ﷺ به فرا رسیدن ماه مبارک رمضان.....
۱۷.....	روزه نبی مکرم اسلام ﷺ در ماه مبارک رمضان.....
۲۲.....	نماز آنحضرت ﷺ در شب های رمضان.....
۲۸.....	افطاری نبی مکرم اسلام ﷺ در ماه مبارک رمضان.....
۳۳.....	سحری نبی مکرم اسلام ﷺ.....
۳۷.....	توجیهات نبی مکرم اسلام ﷺ بر محافظت روزه.....
۴۰.....	توجیهات آنحضرت ﷺ در مورد اجتناب از شکننده های روزه.....
۴۴.....	رهنمودهای آنحضرت ﷺ برای کسانی که در حالت.....
۴۹.....	صبح نمودن پیامبرگرمی اسلام ﷺ در حالت جنابت.....
۵۳.....	رهنمودهای پیامبرگرمی اسلام ﷺ بر حفاظت ثواب روزه.....
۵۸.....	رهنمود نبی مکرم اسلام ﷺ برای کسیکه در رمضان جماع کند.....
۶۲.....	مدارست نبی مکرم اسلام ﷺ در رمضان با قرآن کریم.....
۶۸.....	سخاوت نبی مکرم اسلام ﷺ در رمضان.....
۷۴.....	تشویق نبی مکرم اسلام ﷺ به ادای عمره در ماه مبارک رمضان.....
۷۸.....	سفر نبی مکرم اسلام ﷺ در ماه مبارک رمضان.....

بیان فضیلت رمضان از جانب نبی مکرم اسلام ﷺ	۸۲
جهاد پیامبر اسلام ﷺ در رمضان	۸۷
روزه گرفتن پیامبر اسلام ﷺ در روزهای دوشنبه و پنجشنبه	۹۳
روزه گرفتن پیامبر اسلام ﷺ در ماه شعبان	۹۸
روزه گرفتن پیامبر گرامی اسلام ﷺ در روز عاشورا	۱۰۲
عادت پیامبر گرامی اسلام ﷺ در دهه اخیر مباح مبارک رمضان	۱۰۶
بیدار نمودن نبی مکرم اسلام ﷺ اهل و عیالش را در دهه اخیر	۱۱۰
شب بیداری پیامبر گرامی اسلام ﷺ در شب های دهه اخیر	۱۱۴
اعتکاف پیامبر گرامی اسلام ﷺ در دهه اخیر ماه مبارک	۱۱۸
روزه گرفتن پیامبر گرامی اسلام ﷺ سه روز از هر ماه	۱۲۴
توجیهات پیامبر گرامی اسلام ﷺ برای کسی که شب قدر را	۱۲۹
خواستن و خواهش پیامبر گرامی اسلام ﷺ از دریافت شب قدر	۱۳۳
توجیهات پیامبر گرامی اسلام ﷺ در مورد صدقه فطر	۱۳۹
بعضی اعمال پیامبر گرامی اسلام ﷺ در روز عید	۱۴۴
نماز پیامبر گرامی اسلام ﷺ در عید	۱۴۹

تقریظ

مولوی عبدالحکیم منیب وزیر ارشاد، حج و اقام

الحمد لله الذي اختص شهر رمضان بفضيلة الصيام من بين سائر الشهور و فتح فيه ابواب الجنان بما فيها من السرور والحبور، و كملها بانواع الكرامات و هيأها لكل موحد شكور، و اغلق فيه ابواب النيران و الصلاة والسلام على خاتم الأنبياء محمد (ﷺ) وعلى آله وصحبه اجمعين.

قال الله تعالى: { شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ }^١

یعنی: "ماه رمضان که قرآن در آن نازل گردیده است، تا مردم را راهنمایی کند، و نشانه ها و آیات آشکاری از ارشاد باشد (و حق و باطل) را از هم جدا سازد. پس هر یک از شما فرا رسیدن ماه را دریابد، باید که آن را روزه بگیرد"

واضح و هویداست که ماه مبارک رمضان، ماه فرصتها و شانس خوبی است برای همه مؤمنان، ماه نزول قرآن، ماه نجات از وسوسه ها و شر شیاطین، ماه رحمت، مغفرت و عتق من النار، ماه فرصت توبه و بازگشت به بارگاه الهی، دوری جستن از گناه ها و پلیدی ها، امکان یافتن خدمت به دیگران، ازدیاد اعمال خیر، شب قدر، باز بودن دروازه های جنت، بسته بودن ابواب دوزخ، بسته شدن شیطان های جنی، بالا رفتن حساب نوافل به اندازه فرایض و با آخره فرصت بالا رفتن اجر

و پاداش فرایض به هفتاد چنداست.

در فضیلت روزه این ماه مبارک، کافی است که خداوند متعال اجر و پاداش روزه این ماه را به خود واگذار نموده است، چنانچه رسول الله ﷺ فرموده اند: (كُلُّ عَمَلٍ ابْنِ آدَمَ يُضَاعَفُ الْحَسَنَةُ عَشْرُ أَمْثَلِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضَعَفٍ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ) ^۱ یعنی: "هر عمل فرزند آدم چند برابر می شود، نیکی به ده برابر تا هفتصد برابرش. خداوند متعال فرمود: مگر روزه که همانا از برای من است و من بدان پاداش میدهم".

رمضان مدرسه انسان سازی است، تا آنچه شایسته شأن اوست تربیت گردد، زیرا دانشمندان همه علوم غرض ارتقای ظرفیت و تحکیم اجراءات عملی افراد تحت امر خویش کورس های عملی ترتیب می دهند تا متخصصین این رشته ها با استفاده از این آموزه ها برای تقویت مسلک خویش در آن اشترک ورزیده و در بقیه اوقات سال برای آنان زمینه رشد بیشتر و خدمات عالی را امکان پذیر سازند، انسان مسلمان هم در ماه مبارک رمضان تمامی اعضای بدن خویش را در مطابقت با احکام الهی آماده نموده و حتی در حالات تنهایی اش، تمامی امکانات استفاده از خوردنی ها، نوشیدنی ها و شهوات برایش میسر و مساعد باشد، باز هم با به یاد داشتن خالق خویش، از این اشتباهات خویشتن را محافظه نگه میدارد، در هنگام جنگ و اشتباه دیگران فوراً برای جانب مقابل که او را دشنام داده است، می گوید که من روزه دار هستم، شخص مسلمان بعد از سپری نمودن ماه مبارک رمضان به این فکر

می باشد که من در این ماه مبارک از آن چیزهای که الله تبارک و تعالی منع فرموده بود، خود را حفظ نموده و در سائر ماه ها سعی و تلاش می ورزد تا از وقوع در محرمات خود را محافظه نماید.

یکی از شرایط روزه ماه مبارک رمضان، داشتن روزه تمامی اعضای بدن انسان می باشد، زیرا رسول معظم اسلام ﷺ فرماید: «هرگاه کسی که سخنان بد و عمل به بدی ها را ترک نکند، خداوند ﷻ هیچ نیازی به ترک خوردنی و نوشیدنی هایش ندارد».

انسان مسلمان می کوشد که در ماه مبارک رمضان با تمامی اعضای بدن خویش خداوند ﷻ را عبادت کند، گوش خود را روزه دار می سازد و از شنیدن تمام اموری که در آن خوشنودی خداوند ﷻ متصور نیست، اجتناب ورزیده. و گوش خود را به استماع تلاوت قرآن کریم، احکام الهی، نصیحت ها و سائر امور خیر و مثبت عادت می دهد.

هکذا زبان خود را از گفتن سخنان نا جایز، چون دروغ، غیبت، سخن چینی، بهتان، رشوت، اختلاس، هر نوع حرام خوری، و حتی مزاح های بیجا و بی مورد حفظ می کند، تا در سائر ماه ها نیز زبان و تمامی اعضای بدنش بدور از بدیها عادت نماید.

روزه دار سعی و تلاش می ورزد تا چشمان خود را از دیدن محارم حفظ نموده و هر لحظه چشمان خود را به دیدن قرآن کریم و مطالعه کتب و نشستن با صالحان و دانشمندانی که او را به نیکی ها تشویق می کنند عادت می دهد.

کتاب (رهنمودهای نبوی برای سی روز رمضان) نوشته: محمد بن

شامی بن مطاعن شیبیه که به ابتکار ریاست تدقیق و مطالعات علوم اسلامی از زبان عربی به فارسی دری ترجمه گردیده کتاب بسیار مفید و ارزشمندی در این راستا دانسته می شود که مطالعه آن برای شایقین علوم اسلامی بخصوص آنانی که می خواهند از ماه مبارک رمضان استفاده خوب و بهینه معنوی نمایند و هم کسانی که در راه دعوت و پخش و نشر ارزش های اسلامی مشغول اند از اهمیت بس بزرگی برخوردار است، بجا خواهد بود که از رئیس و کار شناسان و سائر مسئولین این ریاست تشکری نموده و موفقیت های مزید شان را در عرصه های مختلف خدمتگذاری شان به اسلام و مردم مسلمان کشور آرزو نمایم.

ومن الله التوفيق

مولوی عبد الحکیم منیب وزیر ارشاد، حج و اوقاف

شهرنو- کابل ۱۳۹۷/۱۲/۱۵

پیش‌گفتار ریاست

حمد و سپاس بی‌پایان سزاوار پروردگار بخشاینده مهربان است که نعمت زندگی و ظرفیت بندگی برای مان عطا نموده و بصیرت بخشید تا کتاب و میزان فرستاده الهی را بدانیم و درود برمنجی بشریت و رحمة للعالمین محمد ﷺ و درود به اصحاب صدیق او که هرچه در بساط داشتند در خدمت دعوت اسلامی قرار دادند.

در پرتو ارشادات قرآنی، مبرهن است که خداوند ﷻ انسان را برای عبادت خود خلق نموده و فرموده است:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾^۱

"یعنی من پریها و انسانها را جز برای پرستش خود نیافریده‌ام." منظور از «لِيَعْبُدُونِ» این است که مرا پرستش و بندگی کنند.

روژه‌ماه مبارک رمضان یکی از ارکان پنجگانه اسلام و بخش اعظمی از عبادت بوده و روزه داشتن در سایر ایام سال نیز برسبیل تطوع و نفل در امر رشد تقوی و تقرب به خداوند کریم از جایگاه خاص و پر اهمیتی برخوردار است. محققاً عبادات و من جمله روزه، هرچه با اخلاص، پاک و بی‌آلایش باشد به

۱ - [ذاریات: ۵۶].

قبولیت الهی قریب است.

قرآن کریم فرموده است: ﴿أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ﴾^۱

"یعنی هان! تنها طاعت و عبادت، خالصانه برای خدا است و بس."
در مقام دیگری قرآن کریم فرموده است: ﴿قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ
عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ...﴾^۲

"بگو: پروردگارم (همگان را در هر زمان و مکانی) به دادگری فرمان داده است،
و (دستور او) این (است) که در هر عبادتی رو به خدا کنید و از وی مخلصانه اطاعت
نمائید و او را صادقانه بپرستید."

پیوست به این بایست مقرون ذکر داشت که روزه آنگاه به مرتبه عالی و مقبولیت
می‌رسد که مملو از اخلاص باشد. هکذا ابعاد و پهلوه‌های دیگری هم است که در
نظر داشت و اعمال هریکی از آنان بر بنیاد رشد و تکامل این امر ارزنده و عظیم
نقش حساس و محوری داشته و نقش اخلاص را درین موضع تمثیل می‌کند.

در حدیث مبارک آمده است: «هرگاه روزی یکی از شما روزه دار باشد پس دشنام
نداده و صدا بلند نکند و اگر کسی او را دشنام داد یا با او جنگ نمود باید بگوید
من روزه دارم».

هکذا رسول خدا می‌فرماید: "کسی که سخن دروغ و اعمال ناشایسته را ترک
نکند خداوند جَلَّ جَلَالُهُ به ترک خورد و نوش وی نیازی نیست."

بدون شک روزه به حیث عبادت فرض، ذمه هر مسلمان است و همانا روزه
مقبول به نزد خداوند کریم آن روزه است که در پرتو هدایات الهی و ارشادات

۱ - [زمر: ۳].

۲ - [اعراف: ۲۹].

نبوی به انجام و اتمام رسیده باشد.

از ارشادات روایات صحیحیه بر می آید که در روزه تنها گرسنه بودن و تشنه شدن هدف نیست بلکه منظور از روزه، رشد تقوی و حساس شدن طاقتهای پرهیزگاری در وجود یک مسلمان است.

کتاب حاضر را که به دست دارید موسوم به [رهنمودهای نبوی برای سی روز رمضان] که حاوی مطالب نهایت عالی و ارزنده در قالب سی درس راجع به ابعاد، مواسم، ایام فضیلتی روزه، شب قدر، اعتکاف، ایام عید و جایگاه عمره در رمضان بوده است و از آنجا که سنت رسول کریم ﷺ من حیث دومین مصدر اصلی و اساسی دین اسلام، مرجع مسلمانان جهان بوده و هر نوع خدمت و اهتمام در قالب تسهیل فهم و تبلیغ پیامهای نجاتبخش پیامبر بزرگ اسلام ﷺ بمثابه خدمت بزرگ و بی بدیل، یگانه گزینه است.

و در یکی از احادیث نبی اکرم ﷺ ارشاد گردیده که: «مناسک خویش را از من فرا بگیرید» بناءً همان شیوه روزه داشتن که سرشار و آکنده از اخلاص باشد و شفافیت و اصالت لازم را به هدف تحصیل رضای الهی داشته باشد آن شیوه و طریقه را فقط از احادیث گهربار و سنن نورانی و فرخنده آن جناب ﷺ می توان دریافت نمود.

به انجام این مأمول، تصمیم بر آن شدم که کتاب مورد بحث ترجمه، طبع و به دسترس شایقین قرار داده شود و اندک حرکتی در مسیر خدمت به تعمیم فرهنگ و معارف والای اسلام به تحقق رسد.

خداوند بزرگ و منان را سپاسگزاریم که توفیق را رفیق راه ما ساخت که به

تکمیل برنامه‌ای مبنی بر طی مراحل طبع و توزیع اثر وزین حاضر موفق شدیم، همچنان از دربار خداوند قادر و توانا امید داریم که توانمندی‌ها، باورمندی‌های ما را در روندهای نورانی و مثمر، افزایش بخشد و از لطف و عنایات خود دریچهٔ فعالیت‌های ما را درین راستا رو به ارتقاء و بارور سازد.

انتظار داریم که تقدیم این رساله در قطار آثار علمی بر پایهٔ نیت و انتظار اینکه در افزایش معلومات برادران و خواهران مسلمان ما بر محور تقویت تعریف و شناخت بهتر مسایل اسلامی و عبادتی به حیث آموزه‌ها و مؤلفه‌های دلپذیر و ارزشمند مُمد و مفید واقع شود.

از خوانندگان کتاب و پویندگان این مسیر التماس دعا داریم و هم خواهشمندم تا لطف فرموده نارسائی‌هایی را که مربوط تعلیقات و نوشتار ما باشد برجسته نمایند تا در راستای خدمات علمی آینده ان‌شاء الله به طرز بهتر درین ابواب مصدر خدمت شویم.

وما ذلک علی الله بعزیز.

با احترام

محمد شریف رباطی درانی

رئیس تدقیق و مطالعات علوم اسلامی

میزان ۱۳۹۷

رهنمودهای نبوی برای سی روز رمضان

مقدمه مؤلف

الحمد لله وحده، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله، صلوات الله وسلامه عليه، وعلى آله وصحبه ومن سار على هديه واقتفى أثره إلى يوم الدين.... أما بعد:

یقیناً خداوند قدوس و لایزال برایم عنایت عطا فرمود که کتابی تحتعنوان (رهنمودهای پیامبر ﷺ در ماه مبارک رمضان) را که بالغ به سی درس می‌گردد، تحریر و برای هریک از این درس‌ها عنوان‌گذاری نموده که بعضی از اینها مستقیماً مرتبط به رمضان بوده که با نهادن بعضی از توجیهات بر بالای این رهنمودهای نبوی در حالیکه تمامی این توجیهات و درس‌ها برگرفته از دلایل قرآنی و سنت نبوی می‌باشد توام با استدلال احادیث صحیح و یا حسن، اما در غیر آن، قطعاً آنها را تو ضیح داده ایم.

این کتاب را به (درس‌های نبوی در سی روز رمضان) مسمی نمودم، مطالعه و خواندن این کتاب برای مردم در مساجد، مجالس و منازل به ویژه در ماه مبارک رمضان مفید بوده، تا باشد که هر فرد مؤمن و مسلمان اعمال، کردار، گفتار، رفتار و... خویش را در مطابقت با این رهنمودهای نبوی عیار سازند.

وَأَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يَنْفَعَنِي بِهَذَا الْكِتَابِ، وَأَنْ يَنْفَعَهُ مَنْ قَرَأَهُ أَوْ قَامَ بِتَدْرِيسِهِ
أَوْ طَبَاعَتِهِ أَوْ نَشَرِهِ أَوْ اسْتِمَاعِهِ مَتَأَسِّيًّا بِمَا فِيهِ.

وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى نَبِينَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

المؤلف الفقير إلى الله

محمد بن شامی بن مطاعن شبیة

۱۴۳۴/۸/۲۶

اول:

مژده و بشارت نبی مکرم اسلام ﷺ به فرا رسیدن ماه مبارک رمضان

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَتَاكُمْ رَمَضَانُ شَهْرٌ مُبَارَكٌ فَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ، تُفْتَحُ فِيهِ أَبْوَابُ السَّمَاءِ، وَتُغْلَقُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَحِيمِ، وَتُغْلَى فِيهِ مَرَدَةُ الشَّيَاطِينِ، لِلَّهِ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، مَنْ حُرِمَ خَيْرَهَا فَقَدْ حُرِمَ»^۱
از حضرت ابوهریره رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ روایت شده که رسول الله ﷺ فرمود: «در حالی ماه مبارک رمضان فرا رسید که الله تبارک و تعالی روزه آن را بر شما فرض گردانیده است. این ماهی است که در این ماه دروازه های آسمان باز و دروازه های جهنم مسدود می گردد، شیاطین سرکش، و متمرّد با زنجیرها بسته می شوند در این ماه شبی است که بهتر از هزار ماه است، کسیکه از خیر و برکت این ماه محروم ماند، محروم شد».

ای بنده خدا!

۱- مردم را به فرار سیدن و حلول ماه مبارک رمضان مژده ده، و به روزه اش اهتمام کن، زیرا این فریضه الهی است. چنانچه الله تبارک و تعالی می فرماید:
﴿فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ﴾^۲ پس هر که از شما (فرا رسیدن) این ماه را

۱ - رواه النسائی.

۲ - البقره: ۱۸۵

دریابد، (چه خودش هلال را رؤیت کند و چه با دیدن دیگران فرا رسیدن رمضان ثابت شود) باید که آن را روزه بدارد.

هكذا فرضیت روزه ماه مبارک رمضان به اساس حدیثی که ابن عمر رضی اللہ عنہما از پیام مبر گرامی اسلام صلی اللہ علیہ وسلم روایت می کند، ثابت می گردد:

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضی اللہ عنہما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامَ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ». حضرت ابن عمر رضی اللہ عنہما از رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم چنین روایت می نماید: اسلام بر پنج چیز بنا یافته است: گواهی دادن بر اینکه غیر از الله معبود برحق وجود ندارد، و اینکه محمد صلی اللہ علیہ وسلم رسول و فرستاده خدا است و بر پا داشتن نماز و دادن زکات و حج بیت الله شریف و گرفتن روزه رمضان».

۲- در ماه رمضان بسوی الله رجوع کن، زیرا در این ماه دروازه های آسمان باز می گردد، پس به اطاعت و فرمانبرداری الله سبقت جسته و به انجام هر عملی که به سوی الله و بهشت نزدیکت می سازد، بنابر حدیثی که حضرت ابوهریره رضی اللہ عنہ از نبی مکرم اسلام صلی اللہ علیہ وسلم روایت کرده حرکت کن. عن أبوهريرة رضی اللہ عنہ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم قَالَ: «إِذَا جَاءَ رَمَضَانُ فَتُحْتَفَلُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ» رواه البخاری. وقتی که رمضان فرا رسید، دروازه های بهشت باز می گردد».

و سعی و تلاش کنبه هر آنچیزی که سبب نزول رحمت خدا بر تو می شود، زیرا دروازه های رحمت الهی در این ماه، بنابر حدیثی که ابوهریره رضی اللہ عنہ از پیامبر

گرامی اسلام ﷺ روایت می کند باز می گردد. عن ابی هریره رضی الله عنه یقول: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِذَا كَانَ رَمَضَانُ فَتَحَتْ أَبْوَابُ الرَّحْمَةِ وَغُلِقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ، وَسُلِسَتْ الشَّيَاطِينُ» رواه مسلم. در ماه مبارک رمضان دروازه های رحمت الهی باز؛ و دروازه های جهنم مسدود و شیاطین توسط زنجیرها بسته می شوند.

۳- از انجام اعمال زشت، گناه و معاصی پرهیز، زیرا گناه و نافرمانی الله، انسان را بطرف جهنم سوق می دهد. بنا بر حدیثی که ابوهریره از نبی مکرم اسلام روایت می کند: عن ابی هریره رضی الله عنه قال: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ فَتَحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَغُلِقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ، وَسُلِسَتْ الشَّيَاطِينُ»^۱ وقتی که ماه رمضان فرا رسید، دروازه های آسمان باز، و دروازه جهنم مسدود و شیاطین توسط زنجیر بسته می شوند.

۴- در روزهای تاق دهه اخیر رمضان جهت دریافت شب قدر بکوش و هرگز در این مأمول غفلت مکن، اگر این شب را دریافتی به تحقیق مزد بزرگی را از آن خود کردی، و اگر (خدای ناخواسته) محروم ماندی، به تحقیق از خیر کثیر محروم شدی. بنا بر حدیثی که ابوهریره رضی الله عنه از نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله روایت کرده و می گوید، و قتیکه رمضان فرا می رسد، پیامبر گرامی اسلام می فرمودند: «قَدْ جَاءَكُمْ رَمَضَانُ، شَهْرٌ مُبَارَكٌ، افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ، تَفْتَحُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ، وَ تَغْلُقُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَحِيمِ، وَ تَعْلُقُ فِيهِ الشَّيَاطِينُ، فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، مَنْ حُرِمَ

۱ - رواه الشيخان.

خَيْرَهَا قَدْ حُرِّمَ»^۱ به تحقیق فرا رسید به شما رمضان، ماهی مبارک، الله روزه گرفتن آن را بر شما فرص گردانیده، در این ماه دروازه های بهشت باز؛ و دروازه جهنم مسدود و شیاطین با زنجیر و زولانه بسته می شوند، و در این ماه شبی است که بهتر از هزار ماه، کسی که از خیر و سعادت این شب محروم ماند، محروم شد.

۵- هنگامی که ماه رمضان فرا رسید، مسلمانان به حلول این ماه، بشارت دهد، چنانچه پیامبر ﷺ مسلمانان را بشارت می داد، هکذا اهل و عیال، دوستان، رفقاء و خویشاوندان خود و دیگران را نیز بدان بشارت ده، همیشه مژده هنده به هر کار خیر باش نه متنفر کننده، بنابر حدیثی که حضرت انس بن مالک از پیامبر گرامی اسلام روایت میکنند:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «يَسْرُوا وَ لَا تُعْسَرُوا، وَ بَشَرُوا وَ لَا تُنْفَرُوا» رواه البخاری. آسانی کنید و سخت گیری نکنید و مردم را خوش بسازید و متنفر نسازید.

۶- همیشه به انجام کار های خیر سبقت جو، بویژه در رمضان به انجام کار های بیش از پیش حریص باش، اما همواره از انجام اعمال زشت و نامشروع و ارتکاب معاصی و گناه دوری بجو، امید است که الله تبارک و تعالی تو را از آتش دوزخ نجات دهد. اما انجام این اعمال مربوط به سرعت و سبقت تو از اول شب رمضان است بنا بر حدیثی که ابوهریره رضی الله عنه از نبی مکرم اسلام ﷺ روایت می

۱ - رواه أحمد.

کند:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا كَانَ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ صُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ، وَمَرَدَةُ الْجِنِّ، وَغُلِقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ، فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ، وَفُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ، فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ، وَيُنَادِي مُنَادٍ: يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ، وَ يَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ، وَلِلَّهِ عُتَقَاءُ مِنَ النَّارِ، وَ ذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ»^۱.

در شب اول ماه مبارک رمضان شیاطین و جنات متمرّد و سرکش بسته و دروازه های جهنم مسدود می گردد، هیچ دروازه یی از آنها باز نمی مانده؛ و دروازه های بهشت باز کرده می شوند، هیچ دروازه یی از آنها بسته باقی نمی ماند و آواز دهند آوازه می دهد: ای باغی خیر بیا و ای ما باغی شر بس کن و خداوند تعدادی را در این شب از آتش دوزخ نجات می دهد و این لطف و کرم الهی هر شب شامل حال مسلمانان می گردد.

۷- اگر از اهل مسارعین خیر در رمضان هست، پس بشارت دهد به کل خیر. بنابر حدیث عرفجه عنه که یکی از یاران پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می باشد چنین روایت می کند:

عَنْ عَرْفَجَةَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صلی الله علیه و آله أَنَّهُ ذَكَرَ رَمَضَانَ فَقَالَ: «تُفْتَحُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ، وَ تُغْلَقُ فِيهِ أَبْوَابُ النَّارِ، وَ تُصَفَّدُ فِيهِ الشَّيَاطِينُ، وَ يُنَادِي فِيهِ مُنَادٍ كُلَّ لَيْلَةٍ: يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ هَلُمَّ، وَ يَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ، حَتَّى يَنْقُضِيَ رَمَضَانُ» رواه أحمد. در رمضان دروازه های جنت باز، دروازه های دوزخ مسدود و شیاطین بسته

۱ رواه الترمذی.

می شوند و آواز دهنده ی، در هر شب آواز می دهد که ای باغی خیر تشریف فرما
شو و ای باغی شر بس کن، و این کار الی آخر رمضان ادامه پیدا می کند.

دوم:

روزه نبی مکرم اسلام ﷺ در ماه مبارک رمضان

عن ابن عمر رضی اللہ عنہما قال: ترائي الناس الهلال، فأخبرت رسول الله ﷺ، أني رأيته، فصامه، و أمر الناس بصيامه. رواه أبو داود. از حضرت ابن عمر رضی اللہ عنہما روایت شده است که مردم مهتاب رمضان را دیدند، پس من پیامبر گرامی اسلام ﷺ را در جریان قرار دادم. ایشان روزه آن را گرفتند و مردم را نیز به روزه گرفتن آن امر نمودند.

ای بنده خدا!

وقتی که به حلول ماه رمضان آگاه شدی، پس گرفتن روزه آن بلایت واجب است. چنانچه الله تبارک و تعالی می فرماید ﴿فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ﴾^۱. پس هر که از شما (فرا رسیدن) این ماه را دریابد، (چه خودش هلال را رؤیت کند و چه با دیدن دیگران فرا رسیدن رمضان ثابت شود) باید که آن را روزه بدارد. بایست به روزه ماه مبارک رمضان اهتمام عظیمی نمایی و این اهتمام قرار ذیل می باشد:

الف: روزه رمضان را به اساس ایمان و اعتقاد کامل بگیری، زیرا خداوند روزه

۱ - البقرة: ۱۸۵.

رمضان را فرص گردانیده است توام با ایمان و یقین داشتن به اجر و پاداش آن، بنابر حدیث که ابوهریره رضی الله عنه از رسول الله صلی الله علیه و آله روایت میکند:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «مَنْ صَامَ رَمَضَانَ، إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ» رواه البخاری. از حضرت ابوهریره رضی الله عنه روایت شده است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «کسیکه رمضان را از روی ایمان و اخلاص روزه بگیرد، گناهان گذشته وی بخشیده می شود».

ب: از ریا و خود نمایی در روزه ات و تمام عبادات خود داری کن، زیرا ریا و خود نمایی شرک اصغر بوده چنانچه در حدیث شداد وارد آمد است:

عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ: فَإِنِّي قَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله يَقُولُ: «مَنْ صَلَّى يُرَائِي فَقَدْ أَشْرَكَ، وَمَنْ صَامَ يُرَائِي فَقَدْ أَشْرَكَ، وَمَنْ تَصَدَّقَ يُرَائِي فَقَدْ أَشْرَكَ»^۱

کسی که از روی ریا و خودنمای نماز بخواند، به تحقیق شرک ورزیده است و کسی که از روی ریا و خودنمایی روزه بگیرد به تحقیق به الله تبارک و تعالی شرک آورده است، کسی که صدقه، خیر و خیرات از روی ریا و خود نمایی بدهد، به تحقیق مرتکب شرک شده است.

ج: از خورد و نوش و جماع اجتناب کن، همچنان از انزال منی عمدی چه بصورت مباشرت باشد و با بوسه گرفتن و هکذا از حجامت و تمام مفطرات باید خود داری نمود و این اعمال نباید در روز روزه قصداً انجام پذیرد.

د: خود داری از هر آن چیزی که باعث زوال اجر و پاداش روزه ات می شود،

۱ - (رواه أحمد، والحاكم من طريق شهر بن حوشب، وقد ضعف).

هر گفتار و کردار نا روا و نامشروع نیز از این نوع محسوب می گردد. بنا بر حدیث ابوهریره رضی الله عنه که از نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله روایت می کند:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ، فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ». ^۱ از حضرت ابوهریره رضی الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «کسی که سخن دروغ و عمل به آن را ترک نکند پس خداوند به این ضرورت دارد که خوردنی و آشامیدنی خود را ترک کند».

ه: از جهل و نابخردی در مورد هر کسی که باشد اعم از اولاد و غیر ایشان، جدا اجتناب کن، بنابر حدیث: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ، فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ». از حضرت ابوهریره رضی الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: کسی که سخن دروغ و عمل به آن را ترک نکند پس خداوند به این ضرورت دارد که خوردنی و آشامیدنی خود را ترک کند.

و: لازم است که به واجبات روزه اهتمام و از طرف شب برای روزه گرفتن فردا نیت بکنی. بنابر حدیثی که حضرت حفصه رضی الله عنها از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله روایت میکند: عَنْ حَفْصَةَ رضی الله عنها عَنِ النَّبِيِّ صلی الله علیه و آله قَالَ: «مَنْ لَمْ يُنَيِّتِ الصِّيَامَ قَبْلَ الْفَجْرِ فَلَا صِيَامَ لَهُ» ^۲ از حضرت حفصه رضی الله عنها روایت است که نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله فرمود: کسی که از طرف شب و قبل از طلوع فجر نیت گرفتن روزه را نکند، پس مرآن شخصی را روزه نیست.

۱ - رواه البخاری.

۲ - رواه النسائی.

ز: باید نیت گرفتن روزه مشروع را نمود (خودداری از تمام مفطرات به شکننده های روزه با نیت عبادت مر الله را، از طلوع فجر دوم الی غروب آفتاب. به اساس این فرموده الله تبارک و تعالی ﴿ثُمَّ اَتَمُوا الصِّيَامَ اِلَى اللَّيْلِ﴾^۱ پس روزه را تا شب ادامه دهید.

ح: اجتناب ورزیدن از رفت (جماع و تمام اموری که انسان را بطرف آن سوق می دهد و اجتناب از سخنان فحش و نا مناسب) بنابر حدیثی که ابوهریره رضی الله عنه که از نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله روایت میکند:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله قَالَ: «الصَّيَّامُ جُنَّةٌ، فَلَا يَزُفْتُ وَلَا يَجْهَلُ»^۲
روزه سپری است، نباید سخن زشت بگوید و نادانی ورزد.

ط: خود داری از چیغ زدن و خصومت در هنگام روزه بودند. بنابر حدیث ابوهریره رضی الله عنه که از نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله روایت می کند:

عَنْ هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: «كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصِّيَامَ فَإِنَّهُ لِي وَ أَنَا أَجْزِي بِهِ وَ الصِّيَامُ جُنَّةٌ وَ إِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمٍ أَحَدِكُمْ فَلَا يَزُفْتُ وَ لَا يَصْحَبُ»»^۳ از حضرت ابوهریره رضی الله عنه روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: که خداوند قدوس و لایزال می فرماید: هر عمل فرزند آدم برای خود اوست، مگر روزه، زیرا آن برای من است و من اجر و پاداش آن را می دهم و روزه سپری است (درمقابل آتش دوزخ و یا گناهان) اگر روز روزه یکی از شما بود،

۱ - البقرة: ۱۸۷.

۲ - رواه الشيخان.

۳ - رواه الشيخان.

باید ناسزا نگوید و فریاد نکشد.

الصخب: به معنی خصومت و فریاد کشیدن است. اگر مطابق آنچه ذکر نمودیم، عمل نمودی یقیناً تقوای حقیقی را از آن خود کردی ﴿لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾^۱ اِتا باشد که پرهیزگار شوید.

نماز آنحضرت ﷺ در شب های رمضان

عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ اتَّخَذَ حُجْرَةً قَالَ: حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ مِنْ حَصِيرٍ فِي رَمَضَانَ، فَصَلَّى فِيهَا لَيْلِي، فَصَلَّى بِصَلَاتِهِ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ، فَلَمَّا عَلِمَ بِهِمْ جَعَلَ يَقْعُدُ، فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ، فَقَالَ: «قَدْ عَرَفْتُ الَّذِي رَأَيْتُمْ مِنْ صَنِيعِكُمْ»^۱ از حضرت زید بن ثابت رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ روایت شده که رسول الله ﷺ حجره ای را جهت ادای نماز های شب ها در رمضان برگزید. تعداد از یارانش با ایشان نماز گزار شدند، هنگامی که پیامبر خدا از این عملکرد آنها آگاه شد، نشست و سپس برایشان وارد شده و فرمود: «یقیناً من مشاهده نمودم آنچه را که انجام دادید».

ای بنده الله!

به امور ذیل اهتمام کن:

۱- اهتمام به نماز های شب در رمضان داشته، طوریکه این قیام به اساس ایمان و عقیده سنت انجام پذیرد، توام با امید اجر و پاداش از بارگاه ذات اقدس الهی بنابر حدیث ابوهریره رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ که از نبی مکرم اسلام ﷺ روایت می کند:

عن أبي هريرة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ

۱ - رواه البخاری.

لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ»^۱ از حضرت ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود کسی که در شب رمضان از روی ایمان و اخلاص قیام لیل کند، گناهان گذشته وی بخشیده می شود.

۲- بدان که قیام اللیل در رمضان واجب نه، بلکه فقط سنت بوده، ولی فضل و برکت بزرگ و عظیم را دارا می باشد. بنابر حدیث ابوهریره رضی الله عنه که گفت، نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله مردم را به قیام لیل ترغیب و تشویق می کرد بدون آنکه به عزیمت آن امر کند:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله يُرْعَبُ فِي قِيَامِ رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَأْمُرَهُمْ فِيهِ بِعَزِيمَةٍ، فَيَقُولُ: «مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَ احْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ»، فَتَوَقَّى رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- وَ الْأَمْرُ عَلَى ذَلِكَ، ثُمَّ كَانَ الْأَمْرُ عَلَى ذَلِكَ فِي خِلَافَةِ أَبِي بَكْرٍ، وَ صَدْرًا مِنْ خِلَافَةِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَلَى ذَلِكَ. ^۲ از حضرت ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله به قیام رمضان بدون اینکه آنانرا در این مورد به عزیمت (حتمی بودن و وجوب) امر کند، ترغیب و تشویق نموده و فرمود: کسیکه در شب های رمضان از روی ایمان و اخلاص و طلب اجر و پاداش قیام لیل کند (یعنی از طرف شب نماز بخواند و شب زنده داری کند. گناهان گذشته وی بخشیده می شود).

این عملکرد الی رحلت نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله به همین منوال ادامه داشت، همچنان در زمان خلافت ابوبکر صدیق و حضرت عمر فاروق رضی الله عنهما.

۱ - رواه البخاری.

۲ - رواه مسلم.

۳- وقتی که پشت سر امام نماز خواندی، تا وقتی که امام سلام نداده است، سلام ندهید. بنابر حدیث ابوذر رضی الله عنه که از نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله روایت می کند:

عن ابي ذر رضی الله عنه: «إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا صَلَّى مَعَ الْإِمَامِ حَتَّى يَنْصَرِفَ حُسْبَ لَهُ قِيَامٌ لَيْلَةً»^۱ از حضرت ابوذر رضی الله عنه روایت شده است هنگامی که یک نفر همراه امام نماز می خواند، تا وقتی که امام سلام نداده است با آن در نماز می باشد برایش قیام اللیل محسوب می گردد.

۴- هنگامی که در عقب امام نماز می خواندی، به نماز ادامه ده، حتی اگر تعداد رکعات بیشتر از یازده رکعت هم گردد، زیرا برای قیام لیل (نمازشب) عدد معین و محدود تعیین نگردیده است. اما همواره در جستجو عالم فقیه باش تا نماز در مطابقت به آنچه که پیامبرگرامی اسلام صلی الله علیه و آله آن را آورده است، باشد و اگر امام صوت زیبا داشت باز در نماز خشوع و عاجزی اختیار کن و عقب آن نماز بگزار، بنابر حدیث حضرت جابر رضی الله عنه که از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله روایت می کند:

عَنْ جَابِرٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «إِنَّ مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ صَوْتًا بِالْقُرْآنِ الَّذِي إِذَا سَمِعْتُمُوهُ يَقْرَأُ حَسِبْتُمُوهُ يَخْشَى اللَّهَ».^۲

از حضرت جابر رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: بهترین مردم از روی صوت هنگامی که قرآن کریم را تلاوت می کند، کسی است وقتی که تلاوت آن را می شنوید گمان می کنید که از خداوند متعال می ترسد- یعنی قرآن کریم را با خضوع و خشوع تلاوت می کند.

۱ - رواه أبوداود، والترمذی، والنسائی.

۲ - رواه ابن ماجه.

۵- وقتی که نماز تراویح را اداء میکنی، حتی المقدور بکوش که به وجه احسن و بهترش اداء کنی، توأم با طویل نمودن - با رعایت تمام ارکان و واجباتش - و یا نماز تراویح را در عقب امامی بخوان که نماز را به گونه احسن و طویل ادا می کند، بنابر روایت ابو سلمه:

عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كَيْفَ كَانَتْ صَلَاةُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي رَمَضَانَ؟ فَقَالَتْ: مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَزِيدُ فِي رَمَضَانَ وَلَا فِي غَيْرِهِ عَلَى إِحْدَى عَشْرَةِ رَكْعَةٍ، يَصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسْلُ عَنْ حَسَنِهِنَّ طَوْلَهُنَّ، ثُمَّ يَصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسْلُ عَنْ حَسَنِهِنَّ وَطَوْلَهُنَّ، ثُمَّ يَصَلِّي ثَلَاثًا قَالَتْ عَائِشَةُ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَنَامُ قَبْلَ أَنْ تُؤْتِرَ؟ فَقَالَ: «يَا عَائِشَةُ إِنَّ عَيْنَيَّ تَنَامَانِ وَلَا يَنَامُ قَلْبِي».^۱ حضرت ابی مسلمه بن عبدالرحمن، از حضرت عائشه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا از کیفیت و چگونگی نماز پیامبر اسلام ﷺ در رمضان پرسیده، پس حضرت عائشه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا گفت: حضرت رسول الله ﷺ در رمضان و غیر از رمضان از طرف شب بیشتر از یازده رکعت نماز اداء نمی کرد، اولاً چهار رکعت نماز را اداء می کرد که از خوبی و طول و درازی آن می پرس، باز چهار رکعت می گزارید که از خوبی و درازی آن می پرس، سپس سه رکعت می خواند، حضرت عائشه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا می گوید که من گفتم: ای رسول خدا! آیا قبل از آنکه نماز وتر را بگزاری خواب می شوی؟ آنحضرت ﷺ فرمود: «ای عائشه چشمان من می خوابد؛ ولی دل من نمی خوابد».

۱ - رواه الشيخان.

و از حضرت جابر رضی الله عنه روایت است که از رسول الله صلی الله علیه و آله سؤال کرده شد که کدام نماز بهتر است؟ ایشان ص فرمودند: «طول القنوت» یعنی طول قیام.

۶- وقتی که نماز تراویح را عقب امام می خواندی، پس چنان طویل و به شوق و رغبت بخوان که تا نزدیکی طلوع فجر ادامه یابد؛ واز جمله اهل و مردمان تنبل و کسل مباش، بلکه همراه امام ادامه بدهید بنابر حدیث ابوذر رضی الله عنه:

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رضی الله عنه قَالَ: صُمْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله رَمَضَانَ فَلَمْ يَقُمْ بِنَا شَيْئًا مِنَ الشَّهْرِ حَتَّى بَقِيَ سَابِعُ، فَقَامَ بِنَا حَتَّى ذَهَبَ ثُلُثُ اللَّيْلِ، فَلَمَّا كَانَتِ السَّادِسَةُ لَمْ يَقُمْ بِنَا، فَلَمَّا كَانَتْ الْخَامِسَةُ قَامَ بِنَا حَتَّى ذَهَبَ شَطْرُ اللَّيْلِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَوْ نَقَلْتَنَا قِيَامَ هَذِهِ اللَّيْلَةِ قَالَ: فَقَالَ: «إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا صَلَّى مَعَ الْإِمَامِ حَتَّى يَنْصَرِفَ حَسَبَ لَهُ قِيَامَ لَيْلَةٍ»، قَالَ فَلَمَّا كَانَتِ الرَّابِعَةُ لَمْ يَقُمْ فَلَمَّا كَانَتِ الثَّالِثَةُ جَمَعَ أَهْلَهُ وَنِسَاءَهُ وَ النَّاسَ فَقَامَ بِنَا حَتَّى خَشِينَا أَنْ يَفُوتَنَا الْفَلَاحُ قَالَ: قُلْتُ: وَ مَا الْفَلَاحُ؟ قَالَ: «السُّحُورُ ثُمَّ لَمْ يَقُمْ بَقِيَّةَ الشَّهْرِ». ^۱ از حضرت ابوذر رضی الله عنه چنین روایت است که می گفت: روزه ماه مبارک رمضان را همراه رسول الله صلی الله علیه و آله گرفتیم که بجز هفت روز آن چیزی دیگری باقی نمانده بود، باز برخیزد و به ما نماز داد تا ثلث شب، و قتیکه شش روز آن باقی ماند، برای ما نماز نداد، و قتیکه پنج روز آن باقی ماند، برای ما چنان نماز داد تا قسمتی از شب، پس من گفتم: یا رسول الله صلی الله علیه و آله اگر قیام همین شب را زیادت نمائید. پس پیامبرگرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمود: " هرگاه یک مرد تا وقتی که

امام از نماز منصرف می شود، در عقب آن نماز خواند، برایش قیام لیل محسوب می گردد، یعنی اجر و پاداش نماز شب را مستحق می گردد.

حضرت ابوذر رضی الله عنه گفت: وقتی که چهار شب باقی ماند، باز برای ما نماز نداد وقتی که سه شب ماند، اهل و عیال، زنان خود و مردم را جمع کرد و نماز را برای ما شروع کرد، تا اینکه ترسیدیم که شاید سحریاز ما فوت شود. گفت: گفتم: فلاح چیست؟ گفت: سحری، باز در بقیه ماه قیام لیل را بر پا نکرد.

۷- بهترین قیام اللیل - نماز شب - آنست که دو دو رکعت اداء و با خواندن نماز وتر خاتمه یابد. بنابر حدیث ابن عمر رضی الله عنهما: «عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضی الله عنهما أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى، فَإِذَا خَشِيَ أَحَدُكُمُ الصُّبْحَ صَلَّى رَكْعَةً وَاحِدَةً تُؤْتِرُ لَهُ مَا قَدْ صَلَّى». ^۱ و لِقَوْلِهِ ﷺ: «اجْعَلُوا آخِرَ صَلَاتِكُمْ بِاللَّيْلِ وَتَرًا». ^۲ از حضرت ابن عمر رضی الله عنهما روایت است که شخصی از سول خدا ﷺ از نماز شب سؤال کرد، پس ایشان علیه افضل الصلاة والسلام در جواب فرمود: قیام لیل - نماز شب - دو دو رکعت است و اگر از دمیدن صبح صادق خوف داشتید، پس وتر را یک رکعت بخوانید. به اساس قول آنحضرت ﷺ که فرموده: وتر را آخرین نماز شب تان بگردانید.

۱ - رواه الشيخان

۲ - رواه الشيخان.

افطاری نبی مکرم اسلام ﷺ در ماه مبارک رمضان

عن أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضی اللہ عنہ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُفْطِرُ عَلَى رُطَبَاتٍ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ رُطَبَاتٌ فَعَلَى تَمْرَاتٍ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ حَسَا حَسَوَاتٍ مِنْ مَاءٍ.^۱

از حضرت انس بن مالک رضی اللہ عنہ روایت شده که پیامبرگرامی اسلام علیه افضل الصلاة والسلام روزه خود را با خرماى تازه قبل از اداى نماز مغرب افطار مى نمود، اگر خرماى تازه میسر نمى شد، با خرماى خشک افطار مى کرد، و اگر خرماى خشک هم میسر نبود، با جرعه از آب افطار مى نمودند.

ای بنده الله !

۱- وقتی که روزه خود را افطار مى نمایی، با خرماى تازه اندک افطار کن، اگر خرماى تازه میسرنبود، با خرماى خشک، و اگر خرماى خشک هم میسرنشد، با جرعه یی از آب افطار کن، اما بکوش که حتى المقدور طبق این سنت نبوی عمل شود، یعنی خرماى تازه را جهت افطارت خریداری کن، اگر خرماى تازه یافت نشد، خرماى خشک، و اگر خرماى خشک هم پیدا نشد، با آب روزه خود را افطار کن.

۱ - رواه أبوداود.

۲- روزه ات را با خواندن این دعا که حضرت ابن عمر رضی الله عنهما از رسول الله صلی الله علیه و آله روایت می کند افطار کن.

عن ابنِ عمر رضی الله عنهما قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله إِذَا أَفْطَرَ قَالَ: «ذَهَبَ الظَّمَأُ وَ ابْتَلَّتِ الْعُرُوقُ وَ ثَبَتَ الْأَجْرُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ». ^۱ از حضرت ابن عمر رضی الله عنهما روایت است که نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله در هنگام افطاری این دعا را می خواند: تشنگی زایل شد، و رگ ها سیراب، و اجر و پاداش ثبت و محقق گردید.

۳- فوراً بعد از غروب آفتاب افطار کن، و در افطاری هرگز تأخر مکن، بل همواره در افطاری عجله بکن بنابر حدیث سهل بن سعد رضی الله عنه:

عن سهل بن سعد رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا عَجَلُوا الْفِطْرَ». ^۲

از حضرت سهل بن سعد رضی الله عنه روایت که حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: تا وقتی مردم بر خیر و نیکی استوار هستند که در افطار عجله کنند.

۴- فوراً بعد از غروب آفتاب افطار کن، و در افطاری هرگز تأخیر مکن، بل عجله کن. و همیشه بکوش که از جمله کسانی باشی که در افطاری عجله می کند همچنان در ادای نماز مغرب- و از جمله کسانی مباش که این دو را تأخیر می کنند. بنابر حدیث:

عَنْ عَطِيَّةَ قَالَ: دَخَلْتُ أَنَا وَ مَسْرُوقٌ عَلَى عَائِشَةَ رضی الله عنها فَقُلْنَا: يَا أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ رَجُلَانِ مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله أَحَدُهُمَا يُعَجِّلُ الْإِفْطَارَ وَ يُعَجِّلُ الصَّلَاةَ، وَ الْآخَرُ يُؤَخِّرُ

۱ - رواه أبوداود.

۲ - رواه الشيخان.

الإِفْطَارَ وَ يُؤَخِّرُ الصَّلَاةَ، قَالَتْ: أَيُّهُمَا الَّذِي يُعَجِّلُ الإِفْطَارَ وَ يُعَجِّلُ الصَّلَاةَ؟ قَالَ: قُلْنَا عَبْدُ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ مَسْعُودٍ، قَالَتْ: كَذَلِكَ كَانَ يَصْنَعُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ.^۱

ولتكن صلاة المغرب بعد أن تفتط، لفعله عليه الصلاة والسلام.

از حضرت ابوعطیه رضی اللہ عنہ روایت شده که من و مسروق نزد حضرت عائشه صدیقه رضی اللہ عنہا رفته و برایش گفتیم: ای مادر مؤمنان! دو نفر از یاران نبی مکرم اسلام علیه افضل الصلاة والسلام اند که یکی از ایشان در افطاری و ادای نماز مغرب عجله می کند و دیگری در افطاری و ادای نماز مغرب تأخیر میکند، حضرت عائشه صدیقه رضی اللہ عنہا فرمود: کدام یکی از ایشان در افطاری و ادای نماز مغرب عجله میکند؟ حضرت ابوعطیه می گوید: گفتیم: عبدالله یعنی ابن مسعود رضی اللہ عنہ، حضرت عائشه صدیقه رضی اللہ عنہا گفت: حضرت محمد مصطفی صلی اللہ علیہ و آله و سلم نیز این گونه (در افطاری و ادای نماز مغرب) عجله می کردند.

۵- همواره در سدد آن باش، تا تعدادی از روزه داران را افطاری داده و خویشتن را به آن اجر و پاداشی که برای آنان است، نیز مستحق گردانی. بنابر حدیث:
عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ فَطَرَ صَائِمًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَنْتَقِصُ مِنْ أَجْرِهِ الصَّائِمِ شَيْئًا».^۲

از حضرت زید بن خالد جهنی رضی اللہ عنہ روایت است که پیامبر صلی اللہ علیہ و آله و سلم فرمود: کسی که روزه داری را افطاری دهد، مر اوراست مانند اجر و پاداش آن روزه دار، بدون اینکه از ثواب شخص روزه دار چیزی کم شود.

۱ - رواه مسلم.

۲ - رواه الترمذی.

۶- ای روزه دار عزیز! الله تبارک و تعالی دو شادمانی را برایت نصیب کرده است بنابر حدیث:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «كُلَّ عَمَلٍ ابْنِ آدَمَ يُضَاعَفُ الْحَسَنَةُ عَشْرَ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: إِلَّا الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ يَدْعُ شَهْوَتَهُ وَطَعَامَهُ مِنْ أَجْلِي، لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ فَرْحَةٌ عِنْدَ فِطْرِهِ، وَ فَرْحَةٌ عِنْدَ لِقَاءِ رَبِّهِ وَ لَخُلُوفٌ فِيهِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ».^۱ از حضرت ابوهریره رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ روایت است که رسول الله ﷺ فرمود: هر عمل فرزندی آدم چند برابر می شود، نیکی به ده برابرش تا هفتصد برابرش، الله تبارک و تعالی فرمود: مگر روزه که همانا از برای من است و من بدان پاداش می دهم، شهوت و طعام خود را به دستور من می گذارد و برای روزه دار دو شادمانی است یک شادمانی در وقت افطارش و یک شادمانی در وقت ملاقات با پرورگارش و بوی دهن روزه داد در نزد الله تبارک و تعالی بهتر از بوی مشک است؟

۷- افطار را به اسم الله آغاز و با حمدوثنای الله خاتمه ده بنابر حدیث:

عُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: كُنْتُ غُلَامًا فِي حَجَرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّحْفَةِ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا غُلَامُ سَمِّ اللَّهَ، وَكُلْ بِيَمِينِكَ، وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ طِعْمَتِي بَعْدُ».^۲

ولحدیث: عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ اللَّهَ لَيَرْضَى عَنِ

۱ - رواه مسلم.

۲ - رواه الشيخان.

الْعَبْدِ أَنْ يَأْكُلَ الْأَكْلَةَ فَيُحْمَدَهُ عَلَيْهَا، أَوْ يَشْرَبَ الشَّرْبَةَ فَيُحْمَدَهُ عَلَيْهَا».^۱

از حضرت عمر فرزند ابوسلمه روایت است که گفت: من پسری بودم که در تحت تربیت و حمایت رسول الله ﷺ قرار داشتم و در وقت خوردن طعام دست من در اطراف کاسه دور می کرد، رسول الله ﷺ برایم فرمود: ای پسر! بسم الله بگو و با دست راست بخور و از نزدیکت بخوری بعد از آن همیشه همین طور این صفت خوردن من بود.

۹- در هنگام روزه داری بیشتر دعا کن، بنابر:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ لَا تُرَدُّ دَعْوَةُ الْوَالِدِ، وَ دَعْوَةُ الصَّائِمِ، وَ دَعْوَةُ الْمُسَافِرِ».^۲

از حضرت انس فرزند مالک رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ روایت است که رسول الله ﷺ فرمود: سه دعا است که آنها رد نمی شوند، بلکه مقبول و مستجاب اند: دعای پدر بر فرزند و دعای روزه دار و دعای مسافر.

۱ - رواه مسلم.

۲ - رواه البيهقي.

سحری نبی مکرم اسلام ﷺ

عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: تَسَحَّرْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ، قُلْتُ كَمْ: كَانَ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالسُّحُورِ؟ قَالَ: قَدَرُ خَمْسِينَ آيَةً.^۱

از حضرت زید فرزند ثابت رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ روایت است که گفت: ما همراه نبی مکرم اسلام ص سحری نمودیم، سپس پیامبر گرامی اسلام ﷺ جهت ادای نماز برخاست، گفتم فاصله در میان آذان فجر و سحری چه مقدار بود؟ گفت: به اندازه تلاوت نمودن پنجاه آیه قرآن کریم.

ای بنده خدا !

به امور ذیل توجه داشته باش:

۱- همیشه در ماه مبارک رمضان برای روزه ات سحری کن؛ وهرگز سحری را ترک مکن، زیرا سحری نمودن سنت نبوی ﷺ است. وهمچنان فرق در میان روزه مسلمانان و روزه یهود ونصارا سحری نمودن می باشد بنابر حدیث:

عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «فَصُلُّ مَا بَيْنَ صِيَامِنَا وَصِيَامِ أَهْلِ الْكِتَابِ أَكْلَةُ السَّحْرِ»^۲

از حضرت عمرو فرزند العاص رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ روایت است که یقینا رسول

۱ - رواه البخاری.

۲ - رواه مسلم.

الله ﷻ فرمود: «فرق در میان روزه ما و روزه اهل کتاب سحری نمودن است یعنی روزه اهل کتاب بدون سحری می باشد».

۲- در ماه مبارک رمضان برای روزه ات سحری کن، زیرا در سحری نمودن برکت نهفته است بنابر حدیث:

عن أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَهً»^۱
از حضرت انس بن مالک رضي الله عنه روایت است که نبی مکرم اسلام ﷺ فرمود: «سحری کنید، زیرا در سحری کردن برکت نهفته است».

۳- سحری نمودن برای روزه فردا مبارک است، پس این سحری نمودن را ترک مکن، در صورتی اراده روزه گرفتن را داری، بنابر حدیث:

عن عرياض بن سارية رضي الله عنه: دعاني رسول الله ﷺ إلى السحور في رَمَضَانَ فَقَالَ: «هَلُمَّ إِلَيَّ هَذَا الْغَدَاءُ الْمُبَارَكِ». ^۲ از حضرت عریاض بن ساریه رضي الله عنه روایت است که شبی نبی مکرم اسلام ﷺ مرا جهت تناول سحری رمضان دعوت نموده و فرمود: «بفرمایید به این غذا مبارک».

۴- بهترین چیزی که به آن سحری نماییم خرما است بنابر حدیث:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «نِعْمَ سَحُورُ الْمُؤْمِنِ التَّمْرُ».^۳
از حضرت ابوهریره رضي الله عنه روایت شده که نبی مکرم اسلام ﷺ فرمود: «بهترین

۱ - رواه الشيخان.

۲ - رواه أحمد.

۳ - رواه أبوداود.

سحری مؤمن خرما است».

۵- بهترین وقت سحری آن وقت است که در میان آن و در میان آذان فجر به اندازه ۵۰ آیت را تلاوت کرده بتواند، بنابر حدیث:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضی الله عنه أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وَزَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ تَسَحَّرَا، فَلَمَّا فَرَغَا مِنْ سَحُورِهِمَا، قَامَ نَبِيُّ اللَّهِ صلی الله علیه و آله إِلَى الصَّلَاةِ فَصَلَّى، قُلْنَا لِأَنَسٍ: كَمْ كَانَ بَيْنَ فَرَغِهِمَا مِنْ سَحُورِهِمَا، وَدُخُولِهِمَا فِي الصَّلَاةِ؟ قَالَ: قَدَرُ مَا يَقْرَأُ الرَّجُلُ خَمْسِينَ آيَةً. از حضرت آنس بن مالک رضی الله عنه روایت است که یقیناً نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله و حضرت زید بن ثابت رضی الله عنه طعام سحری را صرف نمودند، و وقتی که از صرف طعام فارغ شدند، نبی مکرم اسلام ص بر خاسته و نماز را بر پا نمودند، ما برای حضرت انس رضی الله عنه گفتم: چه مقدار وقت فاصله - در میان سحور و دخول ایشان به نماز سپری شد؟ گفت: به اندازه بی که انسان (۵۰) آیت را تلاوت بکند.

۶- سحری کن به آن چیزی که خداوند از طعام و یا خرما برایت میسر گردانیده است، اگر این برایت میسر نشد، مگر چیزی اندک از طعام پس به آن سحری کن، اگر چه سیر هم باشی؛ ولی نگو که من سحری نمی کنم و یا گرسنه نمی شوم. اما اگر تو سحری نمودی، در واقعیت به آن سنتی که رسول الله صلی الله علیه و آله تو را به آن امر کرده عمل نمودی.

چنانچه رسول الله صلی الله علیه و آله می فرماید: «تسحروا».

سیدنا محمد رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «سحری کنید».

طعام مبارک چاشت را (سحری در عوض و قایم المقام) طعام چاشت است، صرف نموده پس در سحری برکت نهفته است چنانچه پیامبر گرامی اسلام ﷺ خبر داده است.

۷- رفقا و دیگران را به سحری رمضان دعوت کند و یا کسی که به احوال پرسى تو در وقت قرب سحور آمده باشد و این کار را به تأسی از عملکرد رسول الله ﷺ انجام ده، چنانکه حضرت عرباض بن ساریه رضی الله عنه روایت می کند:

فَقَدْ قَالَ عَرَبَاضُ بْنُ سَارِيَةَ رضی الله عنه: دَعَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى السَّحُورِ فِي رَمَضَانَ، فَقَالَ: هَلُمَّ إِلَى هَذَا الْغَدَاءِ الْمُبَارَكِ.^۱

از حضرت عرباض بن ساریه رضی الله عنه روایت شده است که مرا رسول الله ﷺ به تناول طعام سحری دعوت کرده و فرمود: بفرما به طعام با برک. و همچنان خالد بن معدان می گوید: یقیناً رسول الله ﷺ برای شخصی فرمود: «هَلُمَّ إِلَى هَذَا الْغَدَاءِ الْمُبَارَكِ».^۲

یعنی: بفرمایید به تناول طعام با برکت.

۱ - رواه أبوداود.

۲ - رواه النسائي.

توجیهات نبی مکرم اسلام ﷺ بر محافظت روزه

عن عاصم بن لَقِيطِ بْنِ صَبْرَةَ عَنْ أَبِيهِ رضی الله عنه قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَخْبِرْنِي عَنِ الْوُضُوءِ، فَقَالَ: أَسْبِغِ الْوُضُوءَ، وَ خَلِّلْ بَيْنَ الْأَصَابِعِ، وَ بَالِغٌ فِي الْأَسْتِنْشَاقِ، إِلَّا أَنْ تَكُونَ صَائِمًا. از حضرت عاصم فرزند لقیط فرزند صبره رضی الله عنه از پدرش روایت کرده که گفت: گفتم: یا رسول الله! مرا از وضوء با خبر ساز. فرمود: وضوء کامل و نیک ساز و بین انگشتان خلال کن و در استنشاق (شستن بینی و رساندن آب در خشوم) مبالغه کن؛ مگر اینکه روزه دار باشی.

ای بنده خدا!

به روزه اهتمام داشته باش، تا اینکه به مفطرات و شکننده آن واقع نشوی، که خدای نا خواسته روزه ات به هدر برود، و از جمله اهتمامات روزه این است:

الف: در هنگام گرفتن وضوء به ویژه هنگام شستن دهان (مضمضه) نمودن و شستن بینی (استنشاق) بسیار از افراط کار بگیری و متوجه باش که آب داخل حلق نشود، زیرا نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله برای حضرت لقیط رضی الله عنه فرمود: «وَبَالِغٌ فِي الْأَسْتِنْشَاقِ، إِلَّا أَنْ تَكُونَ صَائِمًا». یعنی: در شستن بینی (استنشاق) سعی مبذول

۱ - رواه الترمذی، والنسائی، وابن ماجه.

داشته باش، مگر اینکه روزه دار باشی.

ب: بدان! اگر تو در مضمضه و استنشاق عمدا افراط و زیاده روی نموده و آب داخل حلق شد، باز بدان که تو قصدا وعمدا روزه را شکستاده ای، از خدا بترس، مورد رحمت الله قرار گیری.

ج: ماه مبارک رمضان در حالی حلول کرد که تو جدیداً عروسی کرده ایو به مجرد نزدیک شدن، لمس کردن، و بوسه گرفتن از خانمت خوف انزال منی برایت متصور باشد، و یا اینکه خانمت با نزدیک شدن، لمس کردن، بوسه گرفتن از تو، دچار این مشکل می گردد، در این هر دو صورت انجام اعمال متذکره بالای هر دوی شما حرام بوده، زیرا انزال منی به مجرد نزدیک و یا بوسه گرفتن، روزه را فاسد میسازد.

پس ای مرد و زن!

متوجه باشید، روزه بعضی از ایام رمضان را فاسد نسازید. و از خدا بترسید و هر کدام شما از انجام امور فوق الذکر در رمضان الی غروب آفتاب جدا اجتناب ورزید بنابر حدیث:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: «الصَّوْمُ لِي وَ أَنَا أَجْزِي بِهِ يَدْعُ شَهْوَتَهُ وَ أَكَلَهُ وَ شَرِبَهُ مِنْ أَجْلِي، وَ الصَّوْمُ جَنَّةٌ، وَ لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ: فَرْحَةٌ حِينَ يَفْطُرُ، وَ فَرْحَةٌ حِينَ يَلْقَى رَبَّهُ، وَ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ»^۱.

۱ - رواه البخاری.

از حضرت ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: که الله تبارک و تعالی می فرماید: همانا روزه از برای من است و من بدان پاداش می دهم، شهوت، طعام و نوشیدنی خود را به دستور من می گذارد، و روزه سپر است و برای روزه دار دو شادمانی است یک شادمانی در وقت افطارش شادمانی دیگر در وقت ملاقات با پرورگارش و بوی دهن روزه دار در نزد الله تبارک و تعالی بهتر از بوی مشک است.

د: اگر بوسه گرفتن و نزدیکی باعث انزال منی در رمضان نمی شد، و هرکدام ایشان - مرد و زن - می توانستند که خود را کنترل و حفظ نمایند، باز اشکالی ندارد، بنابر حدیث حضرت عائشه صدیقہ رضی الله عنها:

عَنْ عَائِشَةَ رضی الله عنها قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صلی الله علیه و آله يَقْبَلُ وَيُبَاشِرُ وَهُوَ صَائِمٌ وَ كَانَ أَمْلَكَكُمْ لِإِزِيهِ.^۱

از حضرت عایشه صدیقہ رضی الله عنها روایت شده است که گفت: نبی مکرم اسلام علیه افضل الصلاة والتسليم در حالی روزه دار بود، همسران خود را در آغوش می گرفت و بوسه می کرد، پس حضرت عایشه صدیقہ رضی الله عنها افزود که آنحضرت صلی الله علیه و آله از همه شما در کنترل غزایر خویش، قوی تر بود.

توجیهات آنحضرت ﷺ

در مورد اجتناب از شکننده های روزه

قال الله تعالى: ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ﴾^۱.

و بخورید و بیاشامید تا آن گاه که رشته سفید (بامداد) از رشته سیاه (شب) برایتان از هم جدا و آشکار گردد.

عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رضی الله عنه قَالَ: مررت مع رسول الله ﷺ في ثَمَانِ عَشْرَةَ خَلَّتْ مِنْ رَمَضَانَ فَأَبْصَرَ رَجُلًا يَحْتَجِمُ، فَقَالَ رسول الله ﷺ: أَفْطَرَ الْحَاجِمُ، وَالْمُحْجُومُ.^۲

از حضرت شداد بن اوس رضی الله عنه چنین روایت شده است که در حالی همراه رسول الله ﷺ به شخصی مرور نمودیم که هجده روز از روزه ماه مبارک رمضان سپری شده بود، و آن شخص حجامت می کرد، پس رسول الله ﷺ فرمود: حاجم کننده و حاجم شده هر دو روزه را شکستانده اند.

۱ - البقرة: ۱۸۷.

۲ - رواه الدارمی

ای بنده خدا!

لطفاً از امور زیر خود داری کن:

۱- از شکستاندن روزه رمضان و از هر روزه ایکه روزه می گیری اجتناب کن، اما به روزه رمضان جدا اهتمام نموده و هرگز به شکستاندن آن قصداً مکن، و شکننده های روزه رمضان امور ذیل می باشد:

الف: حجامت چنانکه در حدیث قبلی از آن تذکار به عمل آمد، جایز نبوده، اما در حجامت توسط آله و وسایلی صورت گیرد که صرف باعث شکستاندن روزه محجوم شود، نه از حاجم زیرا در این صورت خون بواسطه دهن حاجم کشیده نمی شود.

ب: کشیدن خون بسیار از بدن مانند خون تبرع، این نوع خون که ملحق به حجامت بوده روزه بواسطه آن می شکند. اما اگر حجامت بخاطر ضرورت باشد، باکی ندارد، با وجودیکه روزه شخص که ازش خون بیشتر کشیده شده است را می شکند. ولی باید بعداً قضایی آن را بجا آورد.

ج: خورد و نوش با تمام ملحقاتش مانند داخل کردن غذا در بدن و همچنان داخل کردن خون در بدن زیرا تمامی اینها جسم را قوی می سازند.^۱

د: انزال منی قصداً بواسطه نزدیکی و یا بوسه گرفتن بنابر:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: «الصَّوْمَ لِي وَأَنَا

۱- حقه: داروی مایع که از طریق مقعد داخل روده کنند، اماله.

أَجْزِي بِهِ يَدْعُ شَهْوَتَهُ وَآكَلَهُ وَشَرِبَهُ مِنْ أَجْلِي»^۱ و همچنان جماع زیرا جماع روزه را می شکند.

از حضرت ابوهریره رضی الله عنه از نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله روایت می کند که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: که الله تبارک و تعالی می فرماید: «روزه از من است و من پاداش روزه را می دهم، زیرا آن بخاطر من شهوت، اکل و شرب خود را گذاشته است». ه: خروج خون حیض و نفاس زنان، زیرا اینها شکننده روزه اند، تا وقتی که زن از اینها پاک نشود، روزه اش درست نبوده بنابر حدیث:

عن ابی سعید رضی الله عنه قال: قال النبی صلی الله علیه و آله: «أَلَيْسَ إِذَا حَاصَتْ لَمْ تُصَلِّ وَ لَمْ تَصُمْ، فَذَلِكَ مِنْ نَقْصَانِ دِينِهَا»^۲ از حضرت ابو سعید رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: وقتی که زن حیضه می شود، روزه نمی گیرد و نماز نمی خواند، آیا اینها از نقصان دینش نیست.

این شکننده ها در اختیار زن نبوده، زیرا اینها از خصایص خاصه زنان می باشد، به خلاف شکننده های دیگر، پس بر مسلمان واجب است که از اینها در هنگام روزه اجتناب ورزد.

و: ای روزه دار! بر توست که از هر آنچه که تو را به شکستن روزه وادار می سازد و یا سبب آن میشو از آن اجتناب ورزی. بخاطر اینکه نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله برای لقیط فرمود:

۱ - رواه البخاری.

۲ - رواه البخاری.

قال النبي ﷺ: «وَبَالِغٌ فِي الاسْتِشْقَاءِ، إِلَّا أَنْ تَكُونَ صَائِمًا».

از حضرت لقیط رضی الله عنه روایت است که نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله برایش فرمود: در شستن بینی و رسانیده آب به خشوم بکوش؛ مگر اینکه روزه دار باشی. زای روزه دار! از هر آنچیزی که باعث زوال پاداش و ثواب روزه ات مانند: دروغ، غیبت، و سخن چینی و همانند اینها از گناهان می شود، اجتناب کن و همچنان از جهل بر مردم حتی بر اولاد و خانمت اجتناب کن توأم از پیغ زندن و خصومت. توجه به روزه ات داشته باش توجه کامل. در حفظو امان خداوند بوده و باشی.

ح: قی نمودن قصدا نیز از جمله شکننده های روزه است بنابر حدیث:
عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله قَالَ: «مَنْ اسْتَقَاءَ عَامِدًا فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ، وَ مَنْ دَرَعَهُ الْقِيءُ فَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ».^۱
یعنی: کسی که قصدا قی کند، بالایش قضاء است، نه در حال فراموشی و نادانی و مکروه.

۱ - رواه الدارقطني.

رهنمودهای آنحضرت ﷺ برای کسانی

که در حالت نسیان و فراموشی خورد و نوش نماید

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِذَا نَسِيَ فَأَكَلَ وَشَرِبَ فَلْيَتِمَّ صَوْمَهُ، فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ». ^۱ از حضرت ابوهریره رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ روایت شده که نبی مکرم اسلام ﷺ فرمود: اگر روزه داری در حالت فراموشی خورد و نوش کرد باید روزه خود را به اتمام رساند، زیرا خداوند متعال او را خورانیده و نوشانیده است.

ای بنده خدا!

۱- اگر در حالی نسیان و فراموشی خورد و نوش نمودی و یا عملی را انجام دادی که باعث شکستن روزه ات می شد، به روزه ات ادامه ده، زیرا روزه ات درست است و هیچ چیزی بالایت نیست چنانچه در این راستا ابوهریره رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ از رسول الله ﷺ روایت کرده و می گوید: یقیناً شخصی نزد رسول الله ﷺ آمده و از ایشان سؤال کرد: یا رسول الله ﷺ من روزه بودم و در حالت نسیان و فراموشی خورد و نوش نمودم. پس پیامبرگرامی اسلام ﷺ فرمود: «أَطْعَمَكَ اللَّهُ وَسَقَاكَ، أَتَمَّ

۱ - رواه الشيخان.

صومک^۱ یعنی: خداوند متعال ترا خورد و نوش داده است، بناء روزه ات را تکمیل کند.

۲- فهم و دانستن احکام روزه جهت عبادت بهتر و هر آن چیزیکه بواسطه آن روزه ات درست می گردد، باید آموخت، زیرا آموختن آن بالایت واجب می باشد بنابر حدیث:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ»^۲.

از حضرت انس بن مالک رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ روایت است که رسول الله ﷺ فرمود: طلب نمودن علم بالای هر فرد مؤمن و مسلمان -اعم از زن و مرد- واجب می باشد. اگر آنچه که بدان روزه و عبادت درست می گردد، نه آموختی لاجرم مرتکب گناه بزرگی شدی یی، پس از خدا بترس.

۳- اگر روزه دار در صورتی نادانی مرتکب بعضی از شکننده های روزه در حالی شود که معتقد به جایز بودن آن چیز باشد، باکی ندارد.

۴- اگر روزه دار را در حالی خورد و نوش و انجام بعضی از افعال شکننده روزه مشاهده نمودی، فوراً آن را مطلع کن که تو روزه دار هستی، زیرا این مطلع نمودن بالایت واجب می باشد:

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ

۱ - رواه ابن حبان.

۲ - رواه ابن ماجه.

شَدِيدُ الْعِقَابِ^۱

یعنی: در راه نیکی و پرهیزگاری همدیگر را یاری و پشتیبانی نمایند، و در راه تجاوز و ستمگاری یاری و پشتیبانی نکنید، از خدا بترسید، بی گمان خداوند داری مجازات شدیدی است.

در این وقت خاموش نشستند جایز نبوده مگر اینکه این شخص صاحب عذر شرعی بوده مانند مریض.

۵- ای روزه دار! برایت جایز است که غسل کرده و خود را با آب سرد بسازی و در هنگامی که آب دهند خشک شود، مضمضه کنی و بخاطر تخفیف گرمی تکه و یا پارچه رخت را مرطوب نموده و بالای بدنت بگذاری و یا پیش ایرکندیش بنشینی، خود را در مشقت نه انداخته، بلکه راحت کنی.

۶- هنگامی که مؤظف و یا کاری در بدل مزد برایت سپرده شده باشد، پس از خدا بترس و امور آتی را جداً رعایت کن:

الف: پابند حاضری بوده و به بهانه روزه دار بودن در حاضری تأخیر مکن، و بدان در روز قیامت مورد باز پرس قرار خواهد گرفت.

ب:- به انجام امور محولهموفقانه خویش کوشا بوده و آنرا بوجه احسن بنابر حدیث حضرت عائشه رضی الله عنها اجرا کن:

عن عائشة رضی الله عنها قالت: قال رسول الله ﷺ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَحِبُّ إِذَا عَمَلَ أَحَدُكُمْ عَمَلًا أَنْ يَتَّقَنَهُ».^۲

۱ - المائدة: ۲

۲ - رواه البيهقي و الشعب.

از حضرت عایشه صدیقہ رضی اللہ عنہا روایت است که رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمود: خداوند هر آن شخصی را دوست میدارد که کار را بصورت درست و محکم انجام دهد.

ج: هنگامی که مؤظف و یا غیر مؤظف بودی در حالی که روزه دار هستی، با مردم و مراجعین رفتار حسنه و نیکو را اختیار کن اگر چه بعضی از ایشان با تو رفتار نامناسب یی هم انجام داده باشند. چنانحضرت ابوهریره رضی اللہ عنہ حدیثی را چنین روایت می دارد: عن أبي هريرة رضی اللہ عنہ: أن رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم قال: «الصيام جنة فلا يرفث ولا يجهل وإن امرؤ قاتله أو شاتمه فليقلل إنني صائم مرتين»^۱

از حضرت ابوهریره رضی اللہ عنہ رواست است که یقیناً رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمود: روزه سپر است. شخصی روزه دار نباید فحش، ناسزا و اعمال نابخردانه را انجام دهد، واگر کسی با وی از راه شتمات، دشمنی و جنگ پیش آمد کرد، باید بگوید من روزه دار هستم واین جمله را دو بار تکرار کند.

۷- اگر روزه دار بودی از بوی دهان خویش نا راحت مباش، زیرا پیامبرگرامی اسلام صلی اللہ علیہ وسلم در این راستا چنین می فرماید:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی اللہ عنہ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم قَالَ: «الصَّيَامُ جُنَّةٌ فَلَا يَرْفُثُ وَلَا يَجْهَلُ وَإِنْ أَمْرُ قَاتِلُهُ أَوْ شَاتِمُهُ فَلْيَقُلْ إِنِّي صَائِمٌ مَرَّتَيْنِ وَ الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ رِيحِ الْمَسْكِ يَتْرُكُ طَعَامَهُ وَ شَرَابَهُ وَ شَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِ الصَّيَامِ لِي وَ أَنَا أَجْزِي بِهِ وَ الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا». ^۲ از حضرت ابوهریره رضی اللہ عنہ روایت است که رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمود: روزه دار نباید ناسزا بگوید و عمل نا

۱ - رواه البخاری

۲ - صحيح البخاری

بخردانه را انجام دهد، اگر کسی با وی از راه دشمنی و جنگ پیش آمد، در جواب باید بگوید من روزه دار هستم، من روزه دار هستم. حضرت رسول الله ﷺ نیز فرمود: قسم بذاتی که جانم در دست بلاکیف اوست، بوی دهن روزه دار نزد الله تبارک و تعالی از بوی مشک و عنبر خوشبوتر است، خداوند می فرماید: روزه دار، خوردن و آشامیدنی و شهوت خود را بخاطر من ترک می کند، روزه از من است و من پاداش آنرا می دهم، و هر نیکی ده برابر اجر و پاداش دارد.

۸- روزه دار، روزه خود را بنابر امور ذیل نباید افطار نماید:

۱- گرفتن خون جهت معاینه.

۲- استعمال بخاخ الربو (یک نوع خوش بوی است که اکثرا عراب ها آن را استعمال می نمایند).

۳- انداختن قطره چکان در چشم و یا گوش.

۴- پیچکاری ای که مغذی نباشد.

۵- اندسکویی معده.

۶- پیچکاری انسولین.

۷- شیاف واژن یا مقعد.

با همه اینها افطار روزه صورت نمی گیرد.

صبح نمودن پیامبرگرامی اسلام ﷺ در حالت جنابت

(عَنْ عُرْوَةَ وَ أَبِي بَكْرٍ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُدْرِكُهُ الْفَجْرُ فِي رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ حُلْمٍ فَيَغْتَسِلُ وَيَصُومُ). 'یعنی: "از حضرت عایشه صدیقه (رض) روایت است که نبی مکرم اسلام (ص) گاهی در ماه مبارک رمضان صبح می نمود که، ایشان علیه افضل الصلاة والتسليم بدون اینکه محتمل می بود، غسل کرده و روزه می گرفت".

ای بنده ای خدا!

لطفا امور ذیل را رعایت کن:

۱- اگر مرد و یا زن در حالت جنابت صبح نمایند، به روزه ایشان ضرر نمی رسد، بل روزه اش صحیح است باید غسل کرده و روزه بگیرد، اما جماع نمودن زن و شوهر باید فقط در شب صورت پذیرد و بس.....

۲- جماع نمودن زن و شوهر در شب جایز بوده، زیرا الله تبارک و تعالی این عمل را برای ایشان در ماه مبارک رمضان از طرف شب مباح کرده است، چنانکه الله تبارک و تعالی می فرماید:

{ أَجَلٌ لَّكُمْ لَيْلَةُ الصَّيَامِ الرَّفْتُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَاشِرُوهُمْ وَأَبْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصَّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُمْ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ } 'یعنی: "آمیزش و نزدیکی با همسرانتان در شب روزه داری حلال گردیده است. آنان لباس شما را بپوشانید (و دوری از آمیزش با یکدیگر برایتان بسی رنج آور است) خداوند می دانست که شما (از لذایذ نفسانی می کاستید و معتقد بودید که شبها بعد از خواب رفتن، همخوابگی با همسران حرام است و) بر خود خیانت میکردید. خداوند توبه شما را پذیرفت و شما را بخشید. پس هم اکنون (که با نص صریح، همخوابگی آزاد است) با آنان آمیزش کنید و چیزی را نخواهید که خداوند برایتان لازم دانسته است (همچو بقای نسل و حفظ دین و آبرو و پاداش اخروی)، و بخورید و بیاشامید تا آن گاه که رشته سفید (بامداد) از رشته سیاه (شب) برایتان از هم جدا و آشکار گردد. سپس روزه را تا شب ادامه دهید. (همخوابگی با همسران در تمام شبهای روزه داری حلال است لیکن) وقتی که در مساجد به (عبادت) اعتکاف مشغولید، با آنان همخوابگی نکنید. انی (احکام روزه و اعتکاف) حدود و مرزهای الهی است و بدانها نزدیک نشوید. خداوند این چنین آیات خود را برای مردم روشن می سازد، باشد که پرهیزگار شوند."

- ۳- وقتی مرد و زن در روز محتلم می شوند، و انزال صورت گیرد و یا نگیرد، روزه ایشان صحیح بوده باید روزه خویش را تکمیل نمایند.
- ۴- روزه عزیز! هر آن چیزی که ترا به شهوت انگیزه می دهد جدا بپرهیز، و همراه خانمت در مورد هر آن چیزی که تحریصکننده شهوت باشد. خود داری کن، زیرا ترس آن میرود که شما را به انزال شهوت بکشاند.

(عن ابی هُرَیْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصَّيَّامَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَالصَّيَّامُ جَنَّةٌ وَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَزِفُّ وَلَا يَصْحَبُ فَإِنْ سَابَهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ إِنِّي امْرُؤٌ صَائِمٌ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَخُلُوفٌ فِيمَ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ) 'یعنی: " از حضرت ابوهریره (رض) روایت است که رسول الله (ص) فرمود که خداوند قدوس و لایزال می فرماید: « هر عمل ابن آدم برای خودش است، بجز روزه که آن از من است و من پاداش آن را می دهم. روزه سپری است (از آتش دوزخ) وقتی که روز روزه یکی از شما بود، باید ناسزا نگوید، فریاد نزند و با کسی در گیر نشود، اگر کسی او را دشنام داد یا با او جنگ کرد، باید بگوید من روزه دار هستم. سوگند به ذاتی که جان محمد در دست بلاکیف اوست که بوی دهن روزه دار، نزد الله تبارک و تعالی از بوی مشک و عنبر خوشبوتر است و برای روزه دار دو

خوشی و شادمانی است که به آن شادمانی می‌گردد: یکی وقت افطاری و دیگری وقت ملاقات با پروردگارش."

۵- ای روزه دار عزیز اعم از مرد و زن! لطفاً بخاطر حفاظت از روزه ات، از نظر کردن به تصاویری و چیزهایی که مفوضی شهوت باشد، پرهیزید، برابر است که این تصاویر در مجلات، اخبار و روز نامه ها باشد و یا چینل ها. زیرا این امر از جمله فحشا و زشتی ها است و در این راستا وصیت رسول الله صلی الله علیه و سلم بگیر (فلا یرفث).

۶- ای روزه دار عزیز! از گشت و گذار در شهر و بازاری که زنان در آن موجوداند و باعث تحریک شهوت می‌گردد، اجتناب کن و بر روزه ات حفاظت نما. ای خواهران عزیز! شما همچنان از گشت و گذار در شهر و بازاری که مردان اند و باعث تحریک شهوت می‌شود، جدا خودداری کرده و بر روزه تان حفاظت نمایید، و از خدا بترسید، از خدا بترسید، از خدا بترسید.

۷- ای روزه دار عزیز!

هنگامی که با زنان در تلیفون و یا غیر آن صحبت می‌کنی، متوجه صحبت خود باش، و از استعمال جملات صریح و کنایه که باعث تحریک شهوت و یا احساس لذت از آواز زن میشوی جدا خود داری کن. همچنان ای زن روزه دار.

رهنمودهای پیامبرگرمی اسلام ﷺ بر حفاظت ثواب روزه

خداوند متعالی می فرماید: { وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ } [محمد: ۳۳]

یعنی: "و کارهای خود را (با انجام معاصی) باطل مگردانید."

هكذا حضرت ابوهریره (رض) در این راستا حدیثی را از پیامبرگرمی اسلام (ص) چنین بیان می دارد: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ) 'یعنی: " از حضرت ابوهریره (رض) روایت است که رسول الله (ص) فرمود کسی که سخن دروغ و عمل به آن را ترک نکند، پس الله تبارک و تعالی ضرورت ندارد که آن شخص خوردنی و نوشیدنی خود را ترک نماید."

ای بنده ای خدا!

بر ثواب روزه ات محافظت کامل داشته باش. و از جمله محافظت بر ثواب روزه ات امور ذیل است:

- ۱- بر زبانت حفاظت داشته باش، و قبل از حرف زدن، بر آن حرف خود فکر کن، اگر حرفت راست و مفید بود آن را بگو و اگر کذب و ناورا بود، از آن اجتناب کن، زیرا گناه آن بر تو ثبت شده و باعث زوال ثواب و پاداش روزه ات

نیز می‌گردد، پس متوجه این حدیث شریف باش که حضرت ابوهریره (رض) از حضرت سید البشر محمد رسول الله (ص) روایت می‌کند:

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ) 'یعنی: " از حضرت ابوهریره (رض) روایت است که نبی مکرم اسلام (ص) فرمود کسی که سخن دروغ و عمل کردن به آن را ترک نکند، پس الله تبارک و تعالی ضرورت به آن ندارد که خوردنی و نوشیدنی خود را ترک کند."

۲- از مجالس و اماکنی که در آن از تو گفتار حرام و نامشروع سرزند، از همچو مجالس و اماکن دوری جو، مانند: مجالس بعضی از مسؤولین که با گفتار نامشروع- چرب زبانی و خوشامدگوی- با آن در حالی رفتار می‌کنی که از یکطرف بخاطر این و آن مرتکب گناه شده و از جانب دیگر ثواب روزه ات زایل می‌گردد.

۳- هرگز منگار، مگر آنچه که سالم از دروغ و گناه باشد. بناء در هنگام نگارش خطابات قرار داده‌ها، عهد، و پیمان‌ها و هر آنچه که مینگاری متوجه باشی که در آن معاملات حرام و نامشروع نباشد، و اگر بود. پس آن دروغی است که انسان در آن واقع شده و ثواب روزه اش نیز به هدر رفته، پس متوجه باش.

۴- ای کسیکه در مجلات، جراید، روزنامه ها و دیگر مواقع در موارد و مسایل نامشروع مینگاری! از خداوند قهار و جبار بترس، و از نوشتن همچو موارد نامشروع جدا خود داری کن، زیرا ثواب روزه ات را در ماه مبارک رمضان زایل مکن. کسی که مسایل وموضوعات نامشروع را در جراید وغیره مینگارد، مرتکب گناهی بزرگی می شود، زیرا شخص موصوف ناشر باطل و دروغ در میان مردم و روزه داران بوده و گناه آنان را نیز بدوش میگیرد، پس توبه نموده و به خداوند متعال رجوع کرده و از نشر همچو موارد در رمضان خود داری کن:

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا كَانَتْ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ صُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ وَمَرَدَةُ الْجِنِّ وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ وَفُتِحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ وَنَادَى مُنَادٌ يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ وَيَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ وَلِلَّهِ عُتَقَاءُ مِنَ النَّارِ وَذَلِكَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ) ^۱

یعنی: " از حضرت ابوهریره (رض) از سیدنا محمد رسول الله (ص) چنین روایت می کند: هرگاه شب اول ماه مبارک رمضان فرا رسد، شیاطین بسته کرده می شوند، و جنات سرکش نیز بسته کرده می شوند، و دروازه های دوزخ همه اش مسدود می گردد و هیچ دروازه یی از آن باز نمی ماند، و دروازه های بهشت باز کرده می شوند، و هیچ دروازه یی بسته باقی نمی ماند، و آواز کننده یی آواز می کند که ای باغی خیر برگرد، و ای باغی شر اقصِر و از طرف الله تبارک وتعالی دراین شب ها بسیاری از مردم از آتش دوزخ نجات می یابند"

۵- ای خواهر و برادر روزه دار!

هیچ عملی را انجام ندهید، تا آنکه بدانید آیا این جایز است یا خیر، اگر جایز بود، آنرا انجام دهید، والا از آن خود داری نمایید، زیرا اگر تو مرتکب انجام افعال بد و نامشروع شدی، لاجرم ثواب روزه ات را به باد هوا سپردی، بناء این فرموده پیامبر گرامی اسلام را به یاد داشته باش:

(قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ)^۱

یعنی: "از حضرت ابوهریره رض روایت شده که رسول الله ص فرمود: هر کسی که قول دروغ و عمل کردن به آن را ترک نکند، پس خداوند متعال نیازی ندارد که آنشخص خورد و نوش خود را ترک نماید"

۶- از رفتار خشونت آمیز، جهل و نادانی با مردم، اولاد و خانمت جدا جوداری کن، بنابر روایتی که حضرت ابوهریره (رض) از نبی مکرم اسلام (ص) روایت می کند:

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ وَالْجَهْلَ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ)^۲

یعنی: "از حضرت ابوهریره (رض) روایت است که رسول الله (ص) فرمود:

۱- صحیح البخاری.

۲- صحیح البخاری.

هر کسی که سخن دروغ و عمل کردن به آن را ترک نکند، پس خداوند متعال نیازی ندارد که آن شخص خوردنی و نوشیدنی خود را ترک نماید."

۷- بخاطر حفظ ثواب روزه ات، از رفتار خشونت آمیز، سر و صدا بلند و خصومت باطل جدا خوداری کن، بنابر حدیث نبوی (ص) که ارشاد می فرماید:

(فَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَسْحَبْ فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ إِنِّي امْرُؤٌ صَائِمٌ)^۱

یعنی: "چون روز روزه یکی از شما باشد، باید ناسزا نگوید و فریاد نکشد و با کسی درگیر نشود؛ اگر کسی با وی را دشنام داد و یا با او جنگ و جدال نمود، باید بگوید من روزه دار هستم."

رهنمود نبی مکرم اسلام ﷺ

برای کسی که در رمضان جماع کند

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رض) قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ هَلَكْتُ، قَالَ: وَمَا شَأْنُكَ؟ قَالَ وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي فِي رَمَضَانَ، قَالَ: فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تُطْعِمَ سِتِّينَ مِسْكِينًا؟ قَالَ: لَا، قَالَ: اجْلِسْ، فَجَلَسَ فَأُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ، وَالْعَرَقُ الْمِكْتَلُ الضَّخْمُ، قَالَ: خُذْ هَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ، قَالَ: أَعْلَى أَفْقَرٍ مِنَّا، فَصَحَكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ قَالَ أَطْعِمُهُ عِيَالَكَ) ^۱

یعنی: "از حضرت ابوهریره (رض) روایت است که یکنفر نزد نبی مکرم اسلام علیه افضل الصلاة والسلام آمده و گفت: هلاک شدم، رسول الله (ص) فرمود: "خیرت است" چه شده؟ آن شخص گفت: در حال روزه رمضان با همسر همبستری کردم، رسول الله (ص) فرمود: آیا می توانی که دو ماه متواتر روزه بگیری؟ آنشخص گفت: نه خیر یا رسول الله (ص)، رسول الله (ص) فرمود: آیا میتوانی شصت مسکین را طعام بدهی؟ گفت: نه خیر، رسول الله (ص) فرمود: بنشین، پس آنشخص نشست، سپس خریطه ی پر از خرما نزد رسول الله (ص)

آوردند، رسول الله (ص) فرمود: این خریطه را بگیر و صدقه کن، آنشخص گفت: از من کرده فقیر تر پیدا می شود، رسول الله (ص) با شنیدن این سخن چنان خندید که دندان ها مبارکش معلوم شد. پس فرمود: این خریط را بردار به اهل و عیالت ببر."

ای بنده خدا!

۱- از هتک حرمت روزه ی رمضان بترس بصورت ترسیدن کامل که در آن روز جماع از تو سرزند، زیرا این کار باعث هلاکت شده و از جمله زشت ترین و بزرگترین شکننده های روزه محسوب می گردد، متوجه خود بوده، رحمت خداوند متعال بر تو باد.

۲- اگر در روز رمضان با خانمت عمدا و بدون عذر جماع نمودی، پس بر بالایت کفاره بوده که آن عبارت اند از آزاد نمودن غلام است و اگر این کار را انجام داده نتوانستی، باز بر بالایت روزه گرفتن دو ماه متواتر و پیهم می باشد. و اگر این کار را هم انجام داده نتوانستی، پس بالایت واجب است که شصت تن از مساکین را طعام دهی، زیرا نبی مکرم اسلام (ص) جامع کننده را به انجام امور فوق الذکر امر فرموده است.

همچنان زن فرمانبردار اگر بدون عذر مرتکب جماع در روز رمضان شد، همانند مرد بالایش کفاره متذکره واجب می گردد.

۳- ای مرد و زن! اگر در روز مبارک رمضان جماع بدون عذر از شما سر زد، بایست از این گناهی بزرگوشتک حرمت ماه مبارک رمضان توبه کنید.

۴- بر بالای هر دوی شما زن و مردی که در روز مبارک رمضان بدون عذر جماع می کنید، قضاء یک روز روزه است، زیرا نبی مکرم اسلام برای هر دو جفت (زن وشوهر) فرمود (وَصُمْ يَوْمًا مَكَانَهُ)^۱ یعنی: " در عوض آن یک روز روزه بگیر."

۵- ای برادر و خواهر مسلمانم! از افطار روزه در روز مبارک رمضان بدون عذد جدا بپرهیزید، زیرا خوردن روزه در روز مبارک رمضان گناه بزرگی بوده، بلکه از جمله گناهان کبائر کبیره می باشد و یقینا امام بخاری رحمه الله در این راستای حدیث نبوی را روایت کرده است:

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَفَعَهُ مَنْ أَفْطَرَ يَوْمًا مِنْ رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ عَذْرِ وَلَا مَرَضٍ لَمْ يَقْضِهِ صِيَامُ الدَّهْرِ وَ إِنْ صَامَهُ وَبِهِ قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَالشَّعْبِيُّ وَابْنُ جُبَيْرٍ وَابْرَاهِيمُ وَقَتَادَةُ وَحَمَّادٌ يَقْضِي يَوْمًا مَكَانَهُ.)^۲ یعنی: " از حضرت ابوهریره (رض) روایت است که هرگاه کسی یک روزه ماه مبارک رمضان را بدون عذر و مریضی بخورد، اگر تمام عمر را روزه بگیرد، جبران کردن نمیتواند، واین قول حضرت عبدالله بن مسعود، سعید بن مسیب، شعبی، ابن جبیر، ابراهیم، قتاده و حماد است."

۱ - رواه ابن ماجه وعليهما التوبة الى الله.

۲ - صحيح البخارى.

۶- برادر و خواهر مسلمانم! متوجه باشید که در روز رمضان بدون عذر جدا از جماع بپرهیزید همچنان در نزدیکی طلوع صبح صادق نیز از جماع بپرهیزید، زیرا تعداد از علماء عقیده بر آنند که نزع برهنه کردن - از جماع و جماع پنداشته می شود. بناء از اگر اراده جماع با خانمت را داشتی، شب دراز برایت کافی می کند و خودت را برهتک حرمت روز رمضان مواجه نسازی. (کن یقظا لهذه المسألة، وكذلك أنت أيتها المرأة).

مدارست نبی مکرم اسلام ﷺ در رمضان با قرآن کریم

قال الله تعالى: { اَنْتُمْ مَا اَوْحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْتَهِي عَنْ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ }^۱

یعنی: " (ای پیغمبر!) بخوان آنچه که از کتاب (آسمانی قرآن) به تو وحی شده است، و نماز را چنان که باید بر پای دار مسلماً نماز (انسان را) از گناهان بزرگ و از کارهای ناپسند (در نظر شرع) باز می دارد، و قطعاً ذکر خدا و یاد الله (از هر چیز دیگری) والاتر و بزرگتر است، و خداوند می داند که شما چه کارهایی را انجام می دهید) و سزا و جزایتان را خواهد داد."

(عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدَ النَّاسِ وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ جَبْرِيلُ وَكَانَ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَيُدَارِسُهُ الْقُرْآنَ فَلَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدُ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ)^۲ یعنی: " از حضرت ابن عباس (رض) روایت است که گفت: حضرت رسول الله (ص) جوادترین مردم بود، بویژه در ماه مبارک رمضان نسبت به دیگر اوقات، وقتی که حضرت جبریل (ع) با وی ملاقات می کرد، و جبریل (ع) در هر شب ماه مبارک رمضان با وی ملاقات می گرد، و قرآن کریم را با وی تکرار می

۱ [العنکبوت: ۴۵]

۲ - صحیح البخاری.

نمود، در آن هنگام رسول کریم ص مانند بادی تندی در توزیع پول و مال جواد تر بود."

ای بنده خدا!

امور ذیل را جدا رعایت کن:

۱- در ماه مبارک رمضان به تلاوت قرآن کریم توجه خاص مبذول بدار، زیرا رمضان ماهیست که قرآن در این ماه نازل گردیده است، چنانکه الله تبارک و تعالی میفرماید:

{ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ }^۱

یعنی: "(آن چند روز معین و اندک) ماه رمضان است که قرآن در آن فرو فرستاده شده است (و آغاز به نزول نموده است و در مدت ۲۳ سال تدریجا به دست مردم رسیده است) تا مردم را راهنمایی کند و نشانه ها و آیات روشنی از ارشاد (به حق و حقیقت) باشد و (میان حق و باطل در همه ادوار) جدایی افکند" بکوش که قرآن کریم را با تعدادی از طالب العلمان تلاوت کنی و همچنان خواهران عزیز ما نیز بکوشند که قرآن کریم را با تعدادی از شاگردان طبقه انات مدارس نمایند، زیرا از یکطرف از تلاوت قرآن کریم مستفید شده و از جانب دیگر قرآن کریم بعضی از اموری که به آن ضرورت داری برای توضیح ساخته و اگر آن را بالحن و آواز خوش تلاوت کردی، این کار باعث اصلاح غلطی هایت نیز می گردد.

۲- تمام اوقات ماه مبارک رمضان جهت تلاوت قرآن کریم اوقات خوب بافضل و برکت است اما تلاوت در شب بهتر تر و افضل تر بوده، پس بهتر است که قرآن را در شب با دیگران مدرست کنی، زیرا حضرت جبریل امین علیه السلام در هر شب رمضان با نبی مکرم اسلام قرآن کریم را مدرست و تلاوت می نمود.

۳- بر مدرست قرآن کریم در هر شب رمضان حریض بوده و باش، هیچ شب ی را بدون مدرست آن سپری مکن، بل در هر شبی از شب های رمضان در این راستا به تأسی از مدرست جبریل امین علیه السلام به پیامبرگرامی اسلام سیدنا محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم کوشان باش.

۴- اگر زمینه تلاوت قرآن کریم به تنهایی برایت میسر میشد، برخیز و آن را انجام ده، و حتی المقدور بکوش تا قرآن را در رمضان چندین بار ختم کنی، و اگر با انرژی بودی در خلال هفت روز قرآن کریم را ختم کن...

(عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (اقْرَأِ الْقُرْآنَ فِي شَهْرِ قُلْتُ إِنِّي أَجِدُ قُوَّةً حَتَّى قَالَ فَأَقْرَأُهُ فِي سَبْعٍ وَلَا تَزِدْ عَلَى ذَلِكَ) رواه الشيخان. وعند مسلم قال: (فاقرأه في عشرين ليلة).^۱

یعنی: "از حضرت عبدالله بن عمرو (رض) روایت شده که حضرت رسول الله (ص) فرمود: قرآن کریم را در ماه مبارک رمضان تلاوت کن، راوی گوید: من گفتیم: که نیرومند هستم - می توانم در کمتر از یک ماه (قرآن کریم را ختم کنم،

۱ - رواه مسلم.

نبی مکرم اسلام (ص) فرمود: در هفت شب و روز ختم کن، و از این زیاد مکن.

و در روایت مسلم آمده (قرآن کریم را در بیست شب ختم نمایید "

۵- باید تلاوت تو چنان باشد:

الف: قرآن کریم را چنان با اطمینان خاطر تلاوت کنی که معنی آیات آن را دانسته و با تدبیر تلاوت کن، یعنی هنگامی به آیت که در آن ذکر جنت است مرور می کنی، جنت را از خداوند متعال بخواه، و قتیکه به آیت که در آن ذکر آتش دوزخ باشد مرور می کنی، از آن، به خدا پناه بجو، حین که به آیت که در آن ذکر تسبیح است مرور می کنی، تسبیح و پاکی الله تبارک و تعالی را بکن، چنانکه در حدیث حضرت حذیفه رضی الله عنه وارد آمده است:

(عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَافْتَتَحَ الْبَقْرَةَ، فَقُلْتُ يَزْكُعُ عِنْدَ الْمِائَةِ. ثُمَّ مَضَى فَقُلْتُ يُصَلِّي بِهَا فِي رَكْعَةٍ فَمَضَى فَقُلْتُ يَزْكُعُ بِهَا. ثُمَّ افْتَتَحَ النِّسَاءَ فَقَرَأَهَا، ثُمَّ افْتَتَحَ آلَ عِمْرَانَ فَقَرَأَهَا يَقْرَأُ مُتَرَسِّلًا إِذَا مَرَّ بِآيَةٍ فِيهَا تَسْبِيحٌ سَبَّحَ، وَإِذَا مَرَّ بِسُؤَالٍ سَأَلَ، وَإِذَا مَرَّ بِتَعَوُّذٍ تَعَوَّذَ، ثُمَّ رَكَعَ فَجَعَلَ يَقُولُ «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ». فَكَانَ رُكُوعُهُ نَحْوًا مِنْ قِيَامِهِ، ثُمَّ قَالَ: «سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ». ثُمَّ قَامَ طَوِيلًا قَرِيبًا مِمَّا رَكَعَ، ثُمَّ سَجَدَ فَقَالَ «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى» فَكَانَ سُجُودُهُ قَرِيبًا مِنْ قِيَامِهِ) ^۱

یعنی: " از حضرت حذیفه رضی الله عنه روایت شده است که شبی از شب های با نبی مکرم اسلام ص نماز گزاریدم، ایشان به سوره ی البقره آغاز نمودند، گفتم شاید

در آیه صدم رکوع نمایند، باز ادامه دادند، پس گفتم ممکن سوره ی البقره را در یک رکعت بخوانند، باز ادامه دادند، پس گفتم شاید در خیرهمین سوره برکوع بروند، باز سوره ی النساء را شروع کردند، این سوره را نیز تکمیل نمودند، باز به سوره ی آل عمران شروع کردند، این سوره را نیز تمام نمودند، در حالی که با ترتیل و مجود می خواندند، هرگاه به آیه ی که در آن تسبیح می بود می رسیدند، { سبحان الله } می گفتند، وقتی که به آیه ی که در آن سؤال می بود مواصلت می ورزیدند، سؤال می کردند، هنگامی که به آیه ی که در آن تعوذ می بود، می رسیدند، { أعوذ بالله } می گفتند، باز رکوع نموده و در کورع می فرمودند { سبحان ربی العظیم } رکوع ش مانند قیام اش بود، سپس فرمودند: { سمع الله لمن حمده } باز قیام طولانی قومه- تقریبا مانند رکوع نمودند، باز سجده کرده و فرمودند { سبحان ربی الاعلی } سجده ایشان تقریبا مانند قیام ایشان بود"

ب: قرآن کریم را به شیوه عادی (حدر) تلاوت کن و یا با قرائت های بیشتر، ولی طریقه اول بهتر و افضل است. اما از تلاوت قرآن کریم به شیوه شعر که بعضی از جهال آن را انجام میدهند جدا خود داری کن.

۶- در ماه مبارک رمضان قرآن کریم را به مردم بیاموزانید، زیرا این عملکرد فضیلت بزرگی را در بر خواهد داشت:

(عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: خَيْرُكُمْ

مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ^۱ وَنَبِهَ عَلَى الْإِمَامِ أَنْ يَتَأَسَّى بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَا
مَرَّ بِآيَةٍ فِيهَا تَسْبِيحٌ سَبَح... وَهَكَذَا.

یعنی: "از حضرت عثمان بن عفان (رض) روایت شده که نبی مکرم اسلام
(ص) فرمود: بهترین شما کسی است که قرآن کریم را بیاموزد و به دیگران
بیاموزاند"

۱ - رواه البخاری.

سخاوت نبی مکرم اسلام ﷺ در رمضان

(عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدَ النَّاسِ وَ كَانَ أَجْوَدَ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ جَبْرِيلُ وَ كَانَ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ، فَيُدَارِسُهُ الْقُرْآنَ فَلَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدُ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ)^۱
یعنی: "از حضرت ابن عباس (رض) روایت شده که رسول الله (ص) دلباز ترین مردم بود و در ماه مبارک رمضان نسبت به هر وقت دیگر بخشنده تر بود، هنگامی که حضرت جبریل (ع) با وی دیدار می کرد، در هر شب با وی دیدار نموده و قرآن کریم را با وی تکرار می نمود و هنگامی که رسول الله (ص) با او دیدار می نمود، از بادی که می وزد در توزیع مال جوادتر بود."

ای بنده خدا!

۱- از هر جهت خیر، نفقه و خیرات بر فقراء، محتاجین، نیازمندان، مساکن، یتام و غیر آنان بکن، و حصول کن از رسید خود و بگذار آن را برای آخرت. و بدان هر آنچه را که نفقه و خیرات می کنی آن، از آن خودت است قال الله تبارک و تعالی: { وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَحْلِفِينَ فِيهِ }^۲
یعنی: " (در راه خدا) بذل و بخشش کنند، آنان پاداش بزرگی دارند"

۱ - صحیح البخاری.

۲ - [الحديد: ۷].

و هکذا در حدیث شریف چنین وارد آمده است:

(عَنْ الْحَارِثِ بْنِ سُؤَيْدٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّكُمْ مَالٌ وَارِثُهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ مَالِهِ؟ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا مِنَّا أَحَدٌ إِلَّا مَالُهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ، قَالَ: فَإِنَّ مَالَهُ مَا قَدَّمَ وَ مَالٌ وَارِثُهُ مَا أَخَّرَ) ^۱

یعنی: "از حضرت حارث بن سوید که حضرت عبدالله از نبی مکرم اسلام (ص) راویت نموده که آنحضرت (ص) فرمود: نزد کدام یکی از شما مال وارث اش نسبت به مال خودش محبوب تر است؟ گفتند: ای رسول خدا (ص) هیچ یکی از ما این گونه نیست که مال وارث اش نسبت به مال خودش محبوب تر باشد، مگر اینکه مال او برای خودش محبوبتر است نسبت به مال وارث، رسول الله (ص) فرمود: مال خودش آنست که آنرا قبلاً تقدیم نموده و در راه خیر مصرف نموده و مال وارث اش آنست که آنرا بعد از خود باقی بگذاشته است"

۲- در ماه مبارک رمضان با دادن صدقات، خیر و خیرات جواد بوده و باش، عمر و زندگی را غنیمت بشمار، زیرا خداوند متعال می داند تا رمضان سال آینده زنده می مانی و یا خیر، و یقیناً نبی مکرم اسلام در اعطای صدقات، خیر و خیرات جوادتر از باد مرسله بودند، پس به تأسی از ایشان در این کار بکوش.

۳- به افطار روزه داران بکوش، تا اجر بدست آری:

(عن زيد بن خالد الجهني، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من فطر صائماً كان له مثل أجره غير أنه لا ينقص من أجر الصائم شيئاً) ^۲

۱ - صحیح البخاری.

۲ - رواه الترمذی.

یعنی: " از حضرت زید بن خالد الجهنی (رض) روایت شده است که رسول الله (ص) فرمود: کسی که روزه داری را افطاری بدهد، مراوراست مانند اجر و ثواب آن شخص روزه دار، در حالی که از ثواب و پاداش شخص روزه دار چیزی کاسته نمی شود."

۴- بدان هر آن چیزی را که در زندگی ات از مال خود نفقه و خیرات میکنی در حقیقت همان مال تست. بناء در ماه مبارک رمضان بیشتر نفقه کن، زیرا نفقه در این ماه ثواب دو چند دارد، بخاطر اینکه رمضان وقت پرفیض و با برکت است و حریص برآن داشته باش که همین اکنون در زندگی و قبل از مرگ خیر و خیرات کنی، بنابر حدیث:

(عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَهُوَ يَقْرَأُ (الْهَآكُمُ التَّكَاثُرُ) قَالَ: يَقُولُ ابْنُ آدَمَ مَالِي مَالِي قَالَ وَهَلْ لَكَ يَا ابْنَ آدَمَ مِنْ مَالِكَ إِلَّا مَا أَكَلْتَ فَأَفْنَيْتَ أَوْ لَبَسْتَ فَأَبْلَيْتَ أَوْ تَصَدَّقْتَ فَأَمْضَيْتَ) ۱.

یعنی: " حضرت مطرف از پدرش روایت می کند که نزد پیامبرگرامی اسلام ص در حالی آمدم که ایشان سوره (الهاکم التکاثر) را تلاوت می نمود، فرمود فرزند آدم می گوید مال من مال منو گفت: ای فرزند آدم آیا است برای تو مال بی جز آنکه خوردی و نابود نمودی و پوشیدی و کهنه کردی، و یا خیرات و صدقه نمودی و اجر و پاداش آن قبل از خود ارسال کردی."

۵- در ماه مبارک رمضان جهت صدقه ی برخی از مال خود، یک برنامه درست کرده و یک قسمتی از معاش خویش را صدقه کن، یک قسمت از تجارت خود را برای فقراء و ایتام تخصیص ده و یک اندازه از عوائد خودش را به امور وقف خیری جدا کن، و یکمقدار را برای طبع و نشر کتب مفید مانند عقیده، فقه، تفسیر و... بکوش که در تمام اعمال خیر سهم فعال داشته باشی:

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ: إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ إِلَّا مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ).^۱

یعنی: "از حضرت ابوهریره (رض) روایت شده است که رسول الله (ص) فرمود: وقتی که انسان وفات نماید، -ثواب- هر عمل او قطع می گردد، بجز از سه عملش: صدقه جاریه، یا علمی که از آن نفع برده شود و یا فرزند نیکو که برایش دعای خیر کند"

۶- امروز صدقه کن، قبل از اینکه بمیری و قبل از آنکه قیامت برپا شود، تا در روز قیامت در زیر سایه صدقات خود باشی، بنابر عقبه بن عامر:

(عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: كُلُّ امْرِئٍ فِي ظِلِّ صَدَقَتِهِ حَتَّى يُفْصَلَ بَيْنَ النَّاسِ أَوْ قَالَ يُحْكَمَ بَيْنَ النَّاسِ قَالَ يَزِيدُ وَ كَانَ أَبُو الْخَيْرِ لَا يُحْطِئُهُ يَوْمٌ إِلَّا تَصَدَّقَ فِيهِ بِشَيْءٍ وَلَوْ كَعُكَّةٍ أَوْ بَصْلَةٍ أَوْ كَذَا) یعنی: "از حضرت عقبه فرزند عامر روایت شده است که میگوید: از رسول الله ص شنیدم

۱ - رواه مسلم.

۲ - (رواه أحمد)

که ایشان می فرمود هر انسان در سایه بی خیر و خیرات خویشانتا وقتی می باشد که (روز قیامت) تا که در میان مردم فیصله صورت میگیرد و یا در بینمردم محاکمه میکرده، یزید در باره صحابی جلیل القدر دیگر (ابوالخیر) گفت هیچ روزی نمی گذشت مگر اینکه ابوالخیر در آن روز چیز صدقه نکند، اگرچه یک دانه از شیرنی باب و یا یک دانه پیاز و مانند آن.

۷- هیچ سؤال کننده را دست خالی مگذار و به تأسی از نبی مکرم اسلام (ص) هر سؤال کننده که از تو سؤال می کنند، چیزی برایش بده، اگر چیزی اندک هم باشد، بنابر حدیث شریف:

(عَنْ ابْنِ بَجِيدِ الْاَنْصَارِيِّ، ثُمَّ الْحَارِثِيِّ عَنْ جَدَّتِهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: رُدُّوا الْمِسْكِينَ وَلَوْ بِظُلْفٍ مُحَرَّقٍ)^۱

یعنی: " از ابن جید انصاری، ثم الحارثی از جدخویش روایت کرده که یقیناً رسول الله ص فرمود: مساکین با عطای چیز اندک حتی اگر سم پاچه سوخته شده هم باشد بگردانید."

۸- ای خواهر مسلمان!

صدقه کن از طلایی که با خود داری، و بر اینحدیث نبوی اندک متوجه شو:

(عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَصْحَى، أَوْ فِطْرِ إِلَى الْمُصَلَّى، ثُمَّ انْصَرَفَ فَوَعَّظَ النَّاسَ وَ أَمَرَهُمْ بِالصَّدَقَةِ،

۱- (موطأ مالک).

فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ تَصَدَّقُوا فَمَرَّ عَلَى النِّسَاءِ فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ تَصَدَّقْنَ فَإِنِّي رَأَيْتُكُمْ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ (۱) یعنی: "از ابو سعید خدری رض روایت شده است که رسول کریم ص در روز عید قربان و یا عید فطر بطرف عیدگاه جهت ادای نماز عید بیرون برآمده و بعد از ادای نماز مردم را موعظه فرمود و ایشان به دادن صدقه امر فرمود، و فرمود ای مردم صدقه دهید. بعدا بطرف جماعت زنان تشریف فرما شده و فرمود: ای جماعت زنان صدقه دهید، زیرا شما را اکثر اهل دوزخ دیدم"

تشویق نبی مکرم اسلام ﷺ

به ادای عمره در ماه مبارک رمضان

(عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِامْرَأَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ: مَا مَنَعَكَ أَنْ تَحْجِينَ مَعَنَا؟ قَالَتْ: كَانَ لَنَا نَاضِحٌ فَرَكِبَهُ أَبُو فَلَانٍ وَ ابْنُهُ لِرُؤُوسِهَا وَ ابْنُهَا وَ تَرَكَ نَاضِحًا نَنْضَحُ عَلَيْهِ قَالَ فَإِذَا كَانَ رَمَضَانُ اغْتَمِرِي فِيهِ فَإِنَّ عُمْرَةً فِي رَمَضَانَ حَجَّةٌ) ^۱

یعنی: "از بن عباس (رض) روایت شده گفت: رسول الله ص برای زنان انصاری فرمود: چه شده ترا که با ما حج نمی کنی؟ آن زن گفت: ما یک رأس شتر داشتیم که آنرا پدر فلانی و فرزندش (شوهرش و بچه اش) سوار شده و رفتند، و یک شتردیگری مانده است که ما که بواسطه آن آب را از چاه می کشیم، فرمود: وقتی رمضان فرا رسید، در آن ماه عمره بکن؛ زیرا (ثواب) عمره در ماه مبارک رمضان (عین ثواب) حج فرضی است.

ای بنده خدا!

۱- اگر زمینه سفر عمره در ماه مبارک رمضان برایت میسر می شد، پس رفته وعمره کن، زیرا عمره در ماه مبارک رمضان از فضیلت و ثواب جزیلی بر خوردار است حتی عمره در رمضان برابر حج فرضی ثواب دارد، چنانکه پیامبر گرامی اسلام سیدنا و نبینا محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است.

۱ - صحیح البخاری.

۲- حریص و آرزومند باش که از فیض و برکت عمره در خلال ماه مبارک رمضان مستفید شوی. چه در دهه اول ماه مبارک رمضان باشد، یا در وسط و یا در اخیر این ماه، زیرا ثواب عمره در این ماه بسیار زیاد و عظیم است. و ثواب آن گویا اداء کردن حج همراه نبی صحتی نبی مکرم اسلام ص فرموده کسی که در ماه مبارک رمضان عمره کند، گویا همراه من حج کرده است.

(قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ: (فَإِنَّ عُمْرَةً فِي رَمَضَانَ تَقْضِي حَجَّةً أَوْ حَجَّةً مَعِيَ) 'یعنی: "نبی مکرم اسلام ص فرمود: یقیناً عمره نمودن در ماه مبارک رمضان مثل ادای کردن حج است و یا حج نمودن با من"

۳- بدان که عمره الی عمره محوه کننده آن گناهایی است که در مابین این دو عمره انجام یافته است، چنان در حدیث وارد آمده است:

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا، وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ) 'یعنی: "از حضرت ابوهریره رض روایت شده است که یقیناً رسول الله ص فرمود: ادای کردن یک عمره تا عمره دیگر محوه کنند گناهاناست که در مابین این دو عمره واقع شده است، و اجر و پاداش حج مقبول جز بهشت چیز دیگری نیست"

۴- قبل از اداء نمودن عمره باید احکام آن را آموخت تا مطابق اصول و شریعت غرای محمدی آن را اداء نموده والله تبارک و تعالی را به اساس علم و

۱ - صحیح البخاری.

۲ - صحیح البخاری.

دانش و بصیرت پرستش کرده و بطریقه نبی مکرم اسلام ص عمره خود را انجام ده چنانکه پیامبر گرامی اسلام (ص) فرموده است (لِتَأْخُذُوا مَنَاسِكَكُمْ)^۱ یعنی: "تا که بگیریید مناسک خویش را" احکامو امور حج خویش را از من بگیریید"

۵- هنگامی که به مکه المکرمه مواصلت ورزیدی، از بود و باش ات در این مکان مقدس با ادای نماز های بیشتر خود را مستفید ساز، زیرا ثواب ادای نماز در حرم مکی چند برابر است طوریکه پیامبر گرامی اسلام مصلی اله علیه وسلم می فرماید: (وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنْ مِائَةِ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيَمَا سِوَاهُ)^۲ یعنی: "ادای نماز در مسجد حرام بهتر از ادای نمودن یکصد هزار نماز در غیر آن می باشد"

۶- در مکه المکرمه به انجام اعمال صالحه سبقت بجو، زیرا ثواب حسنات در اماکن فاضله مانند مکه المکرمه والمدینه المنوره چند برابر می گردد، و همچنان از ارتکاب اعمال زشت و نامشروع جدا خود داری کن، بخاطری که گناه آن نیز در این اماکن عظیم و بزرگ می باشد.

۷- اگر زمینه طواف بیشتر در کعبه شریفه برایت میسر شد، آن را غنیمت شمرده و فرصت را از دست مده، زیرا طواف فضیلت بزرگی را در بردارد، بنابر حدیث شریف:

(عَنْ ابْنِ عُبَيْدٍ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ يُزَاحِمُ عَلَى الرُّكْنَيْنِ زِحَامًا مَا

۱ - رواه مسلم.

۲ - مسند أحمد

رَأَيْتُ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُهُ فَقُلْتُ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِنَّكَ تُزَاحِمُ عَلَى الرُّكْنَيْنِ زَحَامًا مَا رَأَيْتُ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُزَاحِمُ عَلَيْهِ فَقَالَ إِنْ أَفْعَلُ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ مَسْحَهُمَا كَفَّارَةٌ لِلْخَطَايَا وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ مَنْ طَافَ بِهَذَا الْبَيْتِ أَسْبُوعًا فَأَخْصَاهُ كَانَ كَعِتْقِ رَقَبَةٍ، وسمعتة يقول لا يضع قدما ولا يرفع أخرى إلا حط الله عنه خطيئة وكتب له بها حسنة) 'یعنی: "حضرت ابن عبید بن عمیر از پدر خود روایت می کند که حضرت ابن عمر رض چنان برهر دو رکن مزاحمت می کرد - زیاد جدی بود که رکن حجرالاسود و رکن یمانی را مسح کند- که دیگر اصحابه پیامبر را آن چنان ندیده بودم که چنین بکنند (رکنین را مانند ابن عمر چنین مسح بکنند) پس برایش گفتم: ای اباعبدالرحمن شما بر دو رکن بسیار مزاحم می شوید، درحالی که دیگران صحابه کرام همچو عمل را انجام نمی دهند. فرمود: من این کار را بخاطر این انجام می دهم که از رسول الله ص شنیدم که ایشان می فرمود: مسح کردن آن (رکن حجرالاسود و رکن یمانی) باعث کفاره گناهان می گردد. همچنان از آنحضرت ص شنیدم که می فرمود: کسی که هفت بار این خانه - بیت الله شریف- را طواف کند، گویا غلامی را آزاد کرده است. وهمچنان از ایشان شنیدم که می فرمود: طواف کننده در حالت طواف، گامی را بر نمی دارد مگر اینکه الله تبارک و تعالی در برابر هر قدمش یک گناه را محوه و یک حسنه را برایش عنایت می فرماید.

سفر نبی مکرم اسلام ﷺ در ماه مبارک رمضان

(عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سُئِلَ أَنَسٌ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - عَنْ صَوْمِ رَمَضَانَ فِي السَّفَرِ فَقَالَ سَافَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِي رَمَضَانَ فَلَمْ يَعِْبِ الصَّائِمُ عَلَى الْمُفْطِرِ وَلَا الْمُفْطِرُ عَلَى الصَّائِمِ.^۱) یعنی: "حضرت حمید می گوید: از حضرت انس رض در مورد روزه گرفتن در سفر سؤال کرده شد، وی گفت: ما همراه رسول الله ص در رمضان سفر نمودیم، آنحضرت ص بر کسی که روزه را افطار می نمود و روزه را افطار نمی نموده هیچ گونه عیبی نگرفتند"

ای بنده خدا!

۱- اگر در ماه مبارک رمضان سفر نمودی، برایت جایز است که افطار کنی، چنانکه الله تبارک و تعالی می فرماید: { أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ }^۲ یعنی: "و کسانی که از شما بیمار یا مسافر باشند) اگر افطار کردند و روزه نگرفتند، به اندازه آن روزها) چند روز دیگری را روزه می دارند"

اگر گرفتن روزه در سفر برایت مشکل زا بود، وبه تکالیف مبتلا می شدی، پس بالایت واجب است که روزه خود را افطار کنی بنابر حدیث جابر:

۱ - صحیح مسلم.

۲ - [البقره: ۱۸۵].

عَنْ جَابِرٍ قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى مَكَّةَ عَامَ الْفَتْحِ فِي رَمَضَانَ، فَصَامَ حَتَّى بَلَغَ كُرَاعَ الْغَمِيمِ، فَصَامَ النَّاسُ فَبَلَغَهُ أَنَّ النَّاسَ قَدْ شَقَّ عَلَيْهِمُ الصِّيَامُ فَدَعَا بِقَدَحٍ مِنَ الْمَاءِ بَعْدَ الْعَصْرِ فَشَرِبَ وَالنَّاسُ يَنْظُرُونَ، فَأَفْطَرَ بَعْضُ النَّاسِ وَصَامَ بَعْضٌ فَبَلَغَهُ أَنَّ نَاسًا صَامُوا فَقَالَ أُولَئِكَ الْعَصَاةُ 'يعنى: "از حضرت جابر (رض) روایت شده است که رسول الله (ص) در سال فتح مکه المکرمه در ماه مبارک رمضان خارج شده روزه دار بود که به منطقه (کراع الغمیم) رسید و مردم هم روزه داشتند، پس پیامی به رسول الله (ص) رسید که روزه گرفتن بالای مردم سخت تمام شده است، پس نبی مکرم اسلام (ص) پیاله آب را بعد از ادای نماز عصر خواسته و آنرا نوشید، در حالی که مردم مشاهده می کردند، تعدادی از مردم افطار کردند و برخی افطار نکردند، و پس این خبر به پیامبر گرامی اسلام (ص) رسید که تعدادی از مردم روزه دارند، پیامبر گرامی اسلام (ص) فرمود: ایشان نافرمان اند"

۲- در سفر، اگر گرفتن روزه و یا افطار نمودن آن مساوی بود، باز تو اختیار داری که روزه بگیری و یا آن را بخوری، بنابر حدیث حمزه:

(أَنَّ حَمْزَةَ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْأَسْلَمِيِّ قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَأَصُومُ فِي السَّفَرِ؟ وَكَانَ كَثِيرَ الصِّيَامِ، فَقَالَ: (إِنْ شِئْتَ فَصُمْ وَإِنْ شِئْتَ فَأَفْطِرْ) ۲
یعنی: "از حضرت حمزه بن عمرو (رض) روایت شده است که از نبی مکرم

۱- (س) ۲۲۶۳ مسند الصحابة فی الكتب الستة - (۲۴ / ۱۹۰)

۲- صحیح البخاری-ن - (۲ / ۶۸۶)

اسلام (ص) پرسید، آیا در سفر روزه بگیرم - درحالی که کثیر الصیام - بود، نبی مکرم اسلام (ص) فرمود: اختیار داری اگر روزه بگیری و یا نگیری."

۳- اگر در سفر، گرفتن روزه بالایت سخت تمام میشد، در آنصورت خوردن آن بالایت سنت است. اما گرفتن روزه بدون کراهیت برایت جایز است بنابر فعل نبی مکرم اسلام (ص): (قَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ: لَقَدْ رَأَيْتُنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ فِي يَوْمٍ شَدِيدِ الْحَرِّ حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ لَيَضَعُ يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ وَمَا مِنَّا أَحَدٌ صَائِمٌ إِلَّا رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ). یعنی: "از حضرت ابودرداء (رض) روایت شده است که گفت: من همراه رسول الله (ص) در بعضی از سفرها در روز گرمان شدید سفر نمودیم، چنان گرمی بود که از شدت آن انسان دسترا بروی سر خود می گذاشت، و در بین ما جز پیامبرگرامی اسلام (ص) و عبدالله بن رواحه کسی دیگر روزه نداشت"

۴- اگر جهت ادای عمره، حج و یا دیگر امور مباح و مشروع سفر می کردی، بایست که خود را به آداب سفر ملبس سازی منجمله:

- دعا را فراموش مکن، بویژه دعای سفر را.
- از طرف شب به تنهایی سفر مکن.
- بهتر است که سفرت بروز پنج شنبه آغاز شود.
- بایست با اهل و عیالت خدا حافظی بکنی.
- هرگاهی که به مکان بلند بالا می شوی، باید تکبیر بگویی.

- هرگاهی که از مکانی پائین می شوی، باید تسبیح و سبحان الله بگویی.
- در سفرت بسیار زیاد دعا کن.
- هرگاهی بخاطر انجام کاری رفته بودی و آن کار را به اتمام رساندی، در بازگشت به اهل و بیت عجله کن.
- هرگز از طرف شب دروازه منزل خویش را دق الباب مکن، تا ایشان را با خبر سازی.
- هرگاه از سفر بازگشت نمودی به مسجد رفته و دو رکعت نماز را اداء کن.
- در سفر، آب زمزمه را با خود داشته باش.
- در سفر از بردن سگ و زنگ جدا خود داری کن، همچنان با شخصی که همراه آن سگ و یا زنگ باشد، سفر مکن.
- سفر نمودن زن بدون محرم، حرام است.
- قصر نمودن نمازهای چهاررکعتی سنت است.
- در سفر، سنن رواتب را ترک نموده و صرف دو رکعت سنت صبحونماز وتر خفتن را اداء کن.
- و تنفل باصلاة.
- در سفرهم قیام لیل را اداء کن.
- جمع در میان نمازهای ظهر وعصر سنت است.
- جمع در میان نمازهای شام و خفتن نیز سنت است.
- مدت مسح بر موزه در سفر سه شباروز بوده.
- دعای عودت را در سفر بخوان.
- و دیگر آداب سفر را نیز رعایت کرده باش.

بیان فضیلت رمضان از جانب نبی مکرم اسلام ﷺ

(عن عبد الله بن عمرو: أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال: الصيام و القرآن يشفعان للعبد يقول الصيام، أي رب أني منعتك الطعام و الشهوات و بالنهار، فشفعني فيه، و يقول القرآن: منعتك النوم بالليل، فشفعني فيه، فيشفعان) 'يعنى: " از حضرت عبدالله بن عمرو (رض) روایت است که یقیناً رسول الله (ص) فرمود: روزه و قرآن برای بنده شفاعت می کنند، روزه می گوید: پروردگار! من از خورد و نوش و شهوت در روز منع کردم، پس شفاعت مرا در مورد این بنده خود پذیرا شو، و قرآن کریم نیز می گوید: من این بنده ترا از خواب شب منع نمودم، پس شفاعت مرا قبول بفرما، پس آن دو (روزه و قرآن) شفاعت می کنند"

ای بنده خدا!

- ۱- به روزه اهتمام خاص داشته باش، تا که در روز قیامت ازت شفاعت کند، چنانکه روزه سپریست برای آتش دوزخ، بنابر حدیث:
- (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رض)، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: الصَّيَّامُ جُنَّةٌ) ۲

۱ - شعب الایمان.

۲ - رواه الشيخان.

یعنی: "از حضرت ابوهریره (رض) روایت است که یقیناً رسول الله (ص) فرمود که روزه سپری است"

۲- بر روزه ات حفاظت کند بناء روزه ات را با ارتکاب گناهان از قبیل: غیبت، نمامت، دروغ، شهادت زور بر بالای مردم و فحش و دشنام گفتن، خراب نساز بنابر حدیث:

(قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "الصَّيَّامُ جُنَّةٌ مَا لَمْ يَخْرِفْهَا) یعنی: " رسول الله (ص) فرموده است که روزه سپری است که هیچ چیز آنرا پاره کرده نمی تواند "

۳- بدان که الله تبارک و تعالی یگانه ذاتی است که جزا و پاداش روزه را عنایت می فرماید، پس از هر آنچه که باعث تضعیف ثواب این میشود، اجتناب کن بنابر حدیث قدسی:

(وفى الحديث القدسى ابى هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: (كُلُّ عَمَلٍ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَلِخُلُوفٍ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ) یعنی: " از حضرت ابوهریره رضی الله عنه روایت است که نبی مکرم اسلام صطی حدیث قدسی فرمود: الله تبارک و تعالی می فرماید: هر عمل فرزند آدم برای خودش است مگر روزه که همانا از برای من است و من بدان پاداش می دهم، و بوی دهن روزه داد

۱ - رواه الحاكم، وأحمد، و أبویعلی.

۲ - رواه البخاری.

در نزد الله تبارک و تعالی بهتر از بوی مشک است"

۴- بدان که برای روزه دار دو خوشی است:

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ عَمَلٍ ابْنِ آدَمَ يُضَاعَفُ الْحَسَنَةُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: إِلَّا الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي وَ أَنَا أَجْزَى بِهِ، يَدْعُ شَهْوَتَهُ وَطَعَامَهُ مِنْ أَجْلِی لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ: فَرْحَةٌ عِنْدَ فِطْرِهِ وَفَرْحَةٌ عِنْدَ لِقَاءِ رَبِّهِ. وَ لَخُلُوفُ فِيهِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ»^۱.)
یعنی: "از حضرت ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله ص فرمود: هر عمل فرزند آدم چند برابر می شود، نیکی به ده برابرش تا هفتصد برابرش، الله تبارک و تعالی فرمود: مگر روزه که همانا از برای من است و من بدان پاداش می دهم، شهوت و طعام خود را به دستور من می گذارد و برای روزه دار دو شادمانی است یک شادمانی در وقت افطارش و دیگر شادمانی در وقت ملاقات با پرورگارش و بوی دهن روزه داد در نزد الله تبارک و تعالی بهتر از بوی مشک است"

۵- به روزه ات اهتمام داشته باش، تا از باب ریان وارد بهشت شوی:

(عَنْ سَهْلِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَابًا يُقَالُ لَهُ الرِّيَّانُ يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ يُقَالُ أَيْنَ الصَّائِمُونَ فَيَقُومُونَ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ فَإِذَا دَخَلُوا أُعْلِقَ فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ

۱) یعنی: "از حضرت سهل (رض) روایت است که نبی مکرم اسلام (ص) فرمود: جنت دوازه بی دارد که به آن ریان گفته می شود، در روز رستاخیز فقط روزه داران داخل می شوند، و غیر از آنان کسی دیگری از آن داخل شده نمی تواند، در روز قیامت ندا زده می شود که روزه داران کجاستند؟ پس آنان برخیزده و غیر از آنان کسی دیگر داخل نمیشود، پس از اینکه روزه داران داخل شدند، آن دروازه مسدود می گردد، و دیگر هیچ کسی از آن داخل نمی شود"

۶- بر روزه ات اهتمام کن تا مستحق این اتاق درجنت گردی:

(عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ فِي الْجَنَّةِ عُرْفاً تُرى ظُهُورُهَا مِنْ بُطُونِهَا وَبُطُونُهَا مِنْ ظُهُورِهَا، فَقَامَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ لِمَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: لِمَنْ أَطَابَ الْكَلَامَ وَأَطْعَمَ الطَّعَامَ، وَأَدَامَ الصِّيَامَ وَصَلَّى لِلَّهِ بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامًا).^۱ یعنی: "از حضرت علی (رض) روایت است که نبی مکرم اسلام (ص) فرمود: یقیناً در بهشت اتاقی های است که ظاهر آنان از باطن شان و باطن آنها از ظاهرشان معلوم می گردد، بادیه نشینی برخاسته و گفت: ای پیامبر خدا! این اتاق ها برای کیست؟ آنحضرت ص فرمودند: برای شیرین کلامان، طعام دهندگان، روزه گیرندگان، و کسی که شب درحالی نماز می گزارد که مردم در خوابند"

۷- هدف از گرفتن روزه حصول رضای حق تعالی باشد، اگر مجاهد فی

سبیل الله بودی، روزه گیری:

(عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه

۱ - صحیح البخاری.

۲ - رواه الترمذی

وسلم- « مَا مِنْ عَبْدٍ يَصُومُ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا بَاعَدَ اللَّهُ بِذَلِكَ الْيَوْمِ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا » (یعنی: " از حضرت ابو سعید خدری (رض) روایت شده است که رسول الله (ص) فرمود: هر بنده‌ی که یک روز در راه خدا روزه بگیرد، مگر اینکه الله تبارک و تعالی بواسطه این روزه اش صوت آن را هفتاد سال از آتش دوزخ دور می سازد "

۸- ای مسلمان اگر زمینه برایست مساعد شد، از نیمه (پانزدهم برج شعبان) به گرفتن روزه شروع کن، و این روزه سنت است. چنانکه اگر روزهای (سیزدهم، چهاردهم، پانزدهم) برج شعبان را روزه بگیر، و از زمینه مساعد نشد، که از وسط (پانزدهم) برج شعبان روزه بگیری، و قتیکه رمضان را خلاص نمودی، دو روز را روزه بگیر: (عَنْ عُمَرَ بْنِ حُصَيْنٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالَ لَهُ أَوْ لآخر « أَصُمْتَ مِنْ سَرَرِ شَعْبَانَ ». قَالَ لَا. قَالَ « فَإِذَا أَفْطَرْتَ فَصُمْ يَوْمَيْنِ »^۲ و فی لفظ لمسلم (فاذا أفطرت من رمضان، فصم يومين مكانه) و فی لفظ لمسلم: (اذا أفطرت رمضان، فصم يوما أو يومين شعبة الذي شك فيه قال و أظنه قال يومين)

یعنی: " از حضرت عمران بن حصین رض است که یقینا رسول الله ص برایشان و یا برای شخص دیگر فرمودند: آیا تو مترادف ماه شعبان روزه گرفتی؟ گفت: نه خیر آنحضرت ص فرمود: اگر افطار نمودی، پس دو روز را روزه بگیر.

۱ - صحیح مسلم.

۲ - صحیح مسلم

جهاد پیامبر اسلام ﷺ در رمضان

(عن عمر بن الخطاب قال: لما كان يوم بدر نظر رسول الله صلى الله عليه و سلم إلى المشركين وهم ألف وأصحابه ثلاث مائة وتسعة عشر رجلا، فاستقبل نبي الله صلى الله عليه و سلم القبلة، ثم مد يديه فجعل يهتف ربه: (اللهم أنجز لي ما وعدتني اللهم آتني ما وعدتني، اللهم إن تهلك هذه العصابة من أهل الإسلام لا تعبد في الأرض، فما زال يهتف ربه جل وعلا مادام يديه مستقبل القبلة حتى سقط رداؤه عن منكبيه صلى الله عليه و سلم فأتاه أبو بكر رضوان الله عليه فأخذ رداءه فألقاه على منكبيه ثم التزمه من ورائه و قال: يا نبي الله كفك مناشدتك ربك فإنه سينجز لك ما وعدك فأنزل الله: { إذ تستغيثون ربكم فاستجاب لكم أني ممدكم بألف من الملائكة مردفين } فأمدّه الله بالملائكة^١ يعني: "از حضرت عمر فاروق رضی عنہ روایت شده است که در روز غزوه بدر، رسول الله ص بطرف مشرکین در حالی نظر می نمود که تعداد آنان یک هزار نفر و تعداد یاران رسول خدا به سه صد و نو نفر بالغ می گردید، پیامبر گرامی اسلام ص رو بطرف قبله و دستان مبارکش را بلند نموده و با آواز بلند به بارگاه پروردگارش چنین دعای می نمود: (اللهم أنجز لي ما وعدتني اللهم آتني ما وعدتني، اللهم إن تهلك هذه العصابة من أهل الإسلام لا تعبد في الأرض، فما زال يهتف ربه جل وعلا مادام يديه مستقبل

١ - رواه مسلم صحيح ابن حبان بتحقيق الأرناؤوط - مطابق للمطبوع - (١١ / ١١٤)

القبلة حتى سقط رداؤه عن منكبيه صلى الله عليه و سلم فأتاه أبو بكر رضوان الله عليه فأخذ رداءه فألقاه على منكبيه ثم التزمه من ورائه و قال: يا نبي الله كفك مناشدتك ربك فإنه سينجز لك ما وعدك فأنزل الله: { إذ تستغيثون ربكم فاستجاب لكم أني ممدكم بألف من الملائكة مردفين } فأمدّه الله بالملائكة{

یعنی: "ای مؤمنان! حالا که غنایم را تقسیم می کنید و بر سر نحوه آن اختلاف می ورزید، به یاد آرید) زمانی را که (در میدان کارزار بدر از شدت ناراحتی) از پرورگار خود درخواست کمک و یاری می نمودید و او درخواست شما را پذیرفت (وگفت) من شما را با یک هزار فرشته کمک و یاری می دهم که این گروه هزار نفری گروههای متعدد دیگری را پشت سر دارند"

ای بنده خدا!

۱- بخوان و تحلیل و بررسی کن، زیرا این معرکه در تاریخ اسلامفاصل در میان حق و باطل بوده (اللَّهُمَّ إِن تَهْلِكْ هَذِهِ الْعِصَابَةُ مِنْ أَهْلِ الْإِسْلَامِ لَا تُعْبَدُ فِي الْأَرْضِ)^۱.

یعنی: "این فرموده رسول الله (ص) بخاطر آنکه از اصحاب کرام بود که با ایشان علیه الصلاة والسلام در غزوه بدر حضور داشتند، پس حمد و ستایش مر ذاتی را است که دین خود را نصرت، کلمه اش را عالی بلند، و لشکرش را عزت و کامیابی نصیب فرمود."

نبی مکرم اسلام ص این قول را در مورد کسانی فرمود که همراه ایشان در غزوه بدر حاضر داشتند، یعنی صحابه کرام رضوان الله علیهم اجمعین. پس ثنا وستایش مردزاتی است که دینش را نصرت، کلمه اش را بلند و بالا و لشکرش را عزت و قدرت و رسولش را در این معرکه نصرت و کامیابی نصیب فرمود {يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ التَّقَىٰ الْجَمْعَانِ} ^۱

یعنی: "اگر به خدا و بدآنچه بر بنده خود در روز جدایی (کفر از ایمان، یعنی در جنگ بدر، روز هفدهم ماه رمضان سال دوم هجری) ناز کردیم ایمان دارید، روزی که دو گروه (مؤمنان و کافران) رویا روی شدند (و باهم جنگیدند، و گروه اندک مؤمنان، بر جمع کثیر کافران، در پرتو مدد الهی پیروز شدند).

۲- بدان براینکه: الله جل جلاله نصرت کننده دین خود است و بر مسلمانان است که بخاطر اعلای کلمه الله در میدان مبارزه و قتال به خداوند قادر و توانا پناه برده و از آن ذات ذوالجلال استعانت و کمک بخواهند و آماده گی آنچیز را در توان و قدرت شان استبا کفار بگیرند و خدا نصرت میدهد کسی را که دین خدا را نصرت کند: { يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ } ^۲

یعنی: " ای مؤمنان! اگر (دین) خدا را یاری کنید، خدا شما را یاری می کند) و بر دشمنانتان پیروز می گرداند) و گامهایتان را استوار می دارد) و کار و بارتان را استقرار می بخشد).

۱ - [الأنفال: ۴۱]

۲ - [محمد: ۷].

۳- اصحاب پیامبر اسلام ص را احترام و از ایشان راضی باشید، زیرا آنان جان های شیرین خویش را بخاطر اعلاى کلمة الله قربان کردند، حق و حقوق اهل بدر را بشناسید، زیرا پیامبر اسلام ص به حضرت عمر رضی الله تعالی عنه چنین فرمود:

(وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَكُونَ قَدْ أَطْلَعَ عَلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ اْعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ) صحیح البخاری وفي حديث معاذرفاعة بن رافع الزرقی عنه أبيه و كان أبوه من اهل بدر قال جاء جبريل إلى النبي ص فقال: (عَنْ مُعَاذِ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعِ الزُّرْقِيِّ عَنْ أَبِيهِ وَكَانَ أَبُوهُ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ قَالَ جَاءَ جَبْرِيلُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَا تَعْدُونَ أَهْلَ بَدْرٍ فَيَكُفُّمُ قَالَ مِنْ أَفْضَلِ الْمُسْلِمِينَ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا قَالَ وَكَذَلِكَ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ) 'یعنی: "چه میدانی شاید الله تبارک وتعالی بر اهل بدر اطلاع حاصل نموده و برایشان فرمود: هرچه میخواهید، انجام دهید، یقیناً گناهان شما را برایشان مغفرت کرد. و در حدیث معاذ رض که پدرش نیز از جمله اهل بدر بود، می گوید: حضرت جبریل نزد رسول خدا ص تشریف فرما شده و فرمود: اهل بدر را چگونه می پندارید؟ - در مورد شان چه نظر دارید- گفت: آنان از جمله بهترین مسلمانان هستند. و یا مانند این جمله چیزی گفت"

۴- بایست مسلمانان در برابر کفار آمادگی لازم را گرفته و داشته باشند:

{ وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُزْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ }

۲۴

۱ - صحیح البخار.

۲ - [الأنفال: ۶۰]

یعنی: "برای (مبارزه با) آنان تا آنجا که می توانید نیروی (مادی و معنوی) و (از جمله) اسبهای ورزیده آماده سازید، تا بدان (آمادگی و ساز و برگ جنگی) دشمن خدا و دشمن خویش را بترسانید" به تیر اندازی اهتمام جدی نمایند، و بر تعلیم و آموختن تیراندازی مصروف کنند: (عن عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَهُوَ عَلَى الْمَنْبَرِ يَقُولُ {وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ} أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمِيَّ أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمِيَّ أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمِيَّ) ^۱

یعنی: "برای (مبارزه با) آنان تا آنجا که می توانید نیروی (مادی و معنوی) و (از جمله) اسبهای ورزیده آماده سازید" هکذا از حضرت عقبه فرزند عامر (رض) روایت است که از پیامبرگرامی اسلام (ص) در حالی شنیده اند که آنحضرت (ص) بر سر منبر چنین فرمود: باخبر مراد از قوه تیراندازی است، باخبر مراد از قوه تیراندازی است، باخبر مراد از قوه تیراندازی است، باخبر مراد از قوه تیراندازی است

۵- در دعا از الحاح شدید کار بگیرید، تا الله تبارک و تعالی مؤمنان را در جهاد در برابر دشمنان شان نصرت داده و کامیاب سازد و در دعا دستان را بطرف الله عزوجل دراز کرده و روبروی قبله ایستاده و به قلب زنده از الله تبارک و تعالی مدد بخواهید، چنانکه ما را تعلیم داده است که بگوییم: {وَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ} یعنی: ^۲ "و ما را بر جمعیت کافران پیروز گردان". از حضرت عمر فاروق رضی الله تعالی عنه چنین روایت شده است که رسول الله (ص): (فما زال يهتف بربه مادا يديه مستقبل القبلة حتى سقط رداؤه عن منكبيه) (رواه مسلم)

۱ - صحیح مسلم.

۲ - [البقرة: ۲۵۰]

وعند الترمذی: (فأتاه أبو بكر فأخذ رداءه فألقاه على منكبيه، ثم التزمه من ورائه، فقال يا نبي الله كفاك مناشدتك ربك إنه سينجز لك ما وعدك) 'یعنی: "از سیدنا عمر فاروق رضی الله تعالی عنه چنین روایت شده است که نبی مکرم اسلام علیه أفضل الصلاة والسلام- در دعای خویش- در حالی که دستهای مبارکش روبروی قبله بلند بود، چنان به صوت بلند به دربار پروردگار الحاح می کرد که قدیفه شان از شانه های مبارکشان به زمین افتاده، این روایت را مسلم نموده و بروایت امام ترمذی: "تا اینکه سیدنا ابوصدیق اکبر، قدیفه آنحضرت صلی الله علیه وسلم را برداشته و به شانه های مبارک ایشان گذاشت و آنرا تعقیب می نمود و می فرمود: بس است ای پیامبر خدا...."

۶- ای مسلمان! در مورد این حدیث بیندیش: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: «مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِزْ وَلَمْ يُحَدِّثْ بِهِ نَفْسُهُ مَاتَ عَلَى شُعْبَةٍ مِنْ نِفَاقٍ» رواه مسلم. قَالَ ابْنُ سَهْمٍ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ فَتَرَى أَنَّ ذَلِكَ كَانَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ص) 'یعنی: "کسی که جهاد نکرده و در باره آن با نفس خود فکر نکرده باشد، اگر بمیرد به شعبه از نفاق می میرد. فرزند سهم رض میگوید که حضرت عبدالله بن مبارک رحمه الله می گفت: به نظر من این امر در زمانه و عهد رسول خدا بود"

۱ - صحیح مسلم.

۲ - صحیح مسلم.

روزه گرفتن پیامبر اسلام ﷺ

در روزهای دوشنبه و پنجشنبه

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ أَكْثَرَ مَا يَصُومُ الْاِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسَ فَقِيلَ لَهُ قَالَ فَقَالَ إِنَّ الْأَعْمَالَ تُفْرَضُ كُلُّ اِثْنَيْنٍ وَخَمِيسٍ أَوْ كُلِّ يَوْمٍ اِثْنَيْنٍ وَخَمِيسٍ فَيَغْفِرُ اللَّهُ لِكُلِّ مُسْلِمٍ أَوْ لِكُلِّ مُؤْمِنٍ إِلَّا الْمُتَهَاَجِرِينَ، فَيَقُولُ أَخْرَهُمَا) 'یعنی: " از حضرت ابوهریره رضی روایت است که یقیناً رسول الله ص اکثر ا روزهای دوشنبه و پنج شنبه را روزه می گرفت، برایشان گفته شد، ایشان فرمودند: که اعمال بندگان در روز دوشنبه و پنج شنبه (به الله تبارک و تعالی) عرضه می شود و من دوست دارم، درحالی عمل ام عرضه شود که روزه دار باشم "

ای بنده خدا!

۱- اگر روزه روز دوشنبه و پنجشنبه برایت میسر شد، جهت حصول مغفرتی که پیامبر اسلام (ص) آن را ذکر فرموده است، این روزها را روزه بگیر، هرگز با برادر مسلمانان مقاطعه مکن، بل با آن صلح و آشتی کن، و او را بخاطر حصول رضای خداوند متعال مورد عفو و بخشش قرار داده و برابراست که این مقاطعه در میان شما از دیرزمان و یا نزد ایجاد شده باشد، و اگر این صلح و آشتی

از طرف آن رد هم شود، بازهم تو آن را عفو و در مصالحه و آشتی حتی المقدور سعی کن، اگرچه آن در رد این موضوع اسرار نماید، بازهم تو پاداش دینوی و آخروی را ان شاء الله از آن خود می کنی، زیرا در این راستا سعی و کوشش را به خرج داده اید { فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ }^۱ یعنی: "پس آن قدر که در توان دارید از خدا بهراستید و پروا کنید"

۲- روزه روزه‌های دوشنبه و پنجشنبه را به کثرت بگیر، زیرا پیامبر اسلام اکثرا این روزها را روزه می گرفتند:

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ أَكْثَرَ مَا يَصُومُ الْاِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسَ)^۲ یعنی: "از حضرت ابوهریره رض روایت شده است که یقینا رسول الله ص کثرا روزه‌های دوشنبه و پنج شنبه را روزه می گرفتند"

۳- بدان که اعمال انسان ها به روزه‌های دوشنبه و پنجشنبه به نزد الله تبارک و تعالی بلند میشود، بناء به روزه گرفتن این روز ها اهتمام خاص داشته؛ و از شرک به الله تبارک و تعالی جدا اجتناب کرده و از عداوت و دشمنی با برادر مسلمانان خود داری کن: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ص) قَالَ « تَغْرَضُ الْأَعْمَالُ فِي كُلِّ يَوْمٍ خَمِيسٍ وَاثْنَيْنِ فَيَغْفِرُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ لِكُلِّ امْرِئٍ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا، إِلَّا امْرَأًا كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءٌ، فَيُقَالُ: اذْكُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا، اذْكُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا ».^۳

۱ - [التغابن: ۱۶]

۲ - مسند أحمد.

۳ - صحيح مسلم.

یعنی: "از حضرت ابوهریره (رض) روایت شده است که رسول الله (ص) فرمود: اعمال بنی آدم در هر روزهای پنج شنبه و دوشنبه به نزد الله تبارک و تعالی عرضه می شود، پس الله تبارک و تعالی در این روزها تمام آنان را که به الله جل جلاله هیچ شریک نیاورده باشند، می آمرزد، مگر آن اشخاصی که با هم قهر کرده اند، گوید: آنان را بگذارید (و نیامرز) تا با هم آشتی کنند."

۴- اگر روزه نفلی می گرفتنی، و روزهای دوشنبه و پنجشنبه در همین روزهای روزه ات داخل شد، چه خوب و بهتر. و اگر این روزها داخل نشد، این روزها را نیز در روزه ت را شامل ساز، بخاطر اینکه عملت در این روزها به نزد الله تبارک و تعالی بلند کرده میشود: (عَنْ أَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ الْأَيَّامَ يَسْرُدُ حَتَّى يُقَالَ: لَا يُفْطِرُ وَ يُفْطِرُ الْأَيَّامَ حَتَّى لَا يَكَادَ أَنْ يَصُومَ إِلَّا يَوْمَيْنِ مِنَ الْجُمُعَةِ، إِنْ كَانَ فِي صِيَامِهِ وَ إِلَّا صَامَهُمَا وَ لَمْ يَكُنْ يَصُومُ مِنْ شَهْرٍ مِنَ الشُّهُورِ مَا يَصُومُ مِنْ شَعْبَانَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ تَصُومُ لَا تَكَادُ أَنْ تُفْطِرَ، وَ تُفْطِرَ حَتَّى لَا تَكَادَ أَنْ تَصُومَ إِلَّا يَوْمَيْنِ إِنْ دَخَلَ فِي صِيَامِكَ وَ إِلَّا صُمْتَهُمَا، قَالَ: أَيُّ يَوْمَيْنِ؟ قَالَ: قُلْتُ: يَوْمُ الْاِثْنَيْنِ وَ يَوْمُ الْخَمِيسِ، قَالَ: ذَانِكَ يَوْمَانِ تُعْرَضُ فِيهِمَا الْأَعْمَالُ عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ أَحَبُّ أَنْ يُعْرَضَ عَمَلِي وَ أَنَا صَائِمٌ) یعنی: "از حضرت اسامه بن زید رض روایت است که می گوید: آنحضرت ص مسلسل چند روز روزه می گرفت تا آنکه فکر می شد که شاید افطار نکند، و همچنان در بعضی از ایام چنان افطار- روزه نمی گرفت- تا آنکه

فکر می شد که روزه نمی گیرد، مگر در هفته دو روز آنرا روزه می گرفت، آنحضرت از ماها آن قدر روزه نمی گرفت ماندی که از شهر شعبان روزه می گرفت، گفتم یا رسول الله ص! شما روزه می گیرید به آن قدر که فکر می شود که هیچ افطار نمی کنید، و گاهی افطار می کنید که فکر می شود که هیچ روزه نمی گیرید، مگر دو روز؟ اسامه گفت: گفتم: روز دوشنبه و پنج شنبه آنحضرت فرمود: این دو روز روزهای هستند که در آن اعمال به پروردگار عالمیان عرضه می گردد، و می خواهم که عمل من در حالی پیش گردد که من روزه دار باشم"

۵- بدان که یقیناً روز دوشنبه، روزیست که نبی مکرم اسلام در آن روز تولد شده و در این روز، وحی بالایش نازل گردیده، و قتیکه از ایشان در مور گرفتن روزه این روز سؤال کرده شد، ایشان ص فرمودند:

(ذَاكَ يَوْمٌ وُلِدْتُ فِيهِ، وَ يَوْمٌ بُعِثْتُ أَوْ أُنْزِلَ عَلَيَّ فِيهِ) 'یعنی: " در این روز بدنیا آمده ام و در همین روز مبعوث به پیامبر شده ام و یا در همین روز وحی بالای نازل گردیده است " و در روایت ابوداود آمده که در این روز بالای قرآن کریم نازل شده است."

۶- در گرفتن روزه روز دوشنبه و پنجشنبه تحری، قصد وعزم جازم کن:

(عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانٍ رِبْعَةَ بْنِ الْفَارِ أَنَّهُ سَأَلَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ صِيَامِ رَسُولِ اللَّهِ ص، فَقَالَتْ: كَانَ يَتَحَرَّى صِيَامَ الْإِثْنَيْنِ وَالْحَمِيسِ) ۲

یعنی: " حضرت خالد فرزند معدان از حضرت عایشه صدیقه رضی در باره روزه

۱ - صحیح مسلم. و عند ابی داود: وفيه أنزل على القرآن.

۲ - مسند أحمد.

رسول الله ص سؤال کرد، ایشان گفتند: که پیامبرگرامی اسلام می کوشید که روزهای دوشنبه و پنج شنبه را روزه بگیرد."

چون قومی که تحری میکنند بر خیال قبله هرسو می تنند

مولوی مثنوی

۷- به روزه گرفتن روز دوشنبه و پنجشنبه اهتمام داشته باش، زیرا در این روزها دروازه های بهشت باز می باشند:

(عن أبي هريرة: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال تفتح أبواب الجنة يوم الاثنين والخميس فيغفر فيهما لمن لا يشرك بالله شيئاً إلا المتهجرين يقال ردوا هذين حتى يصطلحا)^۱

یعنی: "از حضرت ابوهریره رض روایت شده است که یقیناً رسول الله ص فرمود: دروازه های جنت روزهای دوشنبه و پنج شنبه باز کرده می شوند، و در این ایام برای هر آن کسانی که به الله عزوجل هیچ گونه شرک نیاورده اند، مغفرت کرده می شود، مگر آنان که باهم خصومت و دشمنی داشته باشند، گفته می شود که بگذارید اینها را تا وقتی که صلح و آشتی نمایند."

روزه گرفتن پیامبر اسلام ﷺ در ماه شعبان

(عن أبي سلمة أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا حَدَّثَتْهُ قَالَتْ: لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ شَهْرًا أَكْثَرَ مِنْ شَعْبَانَ، فَإِنَّهُ كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ كُلَّهُ، وَكَانَ يَقُولُ خُذُوا مِنَ الْعَمَلِ مَا تُطِيقُونَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا^(۱))

یعنی: "حضرت ابوسلمه از حضرت عایشه صدیقه رض روایت شده است که گفت: رسول خدا به اندازه ی که در ماه شعبان روزه زیاد می گرفت در دیگر ماه ها آن چنان نمی گرفت، زیرا او همه (اکثر) ماه شعبان را روزه می گرفت و می فرماید...."

ای بنده خدا!

۱- اکثریت ایام ماه شعبان را روزه بگیر و یا قسمتی از آن را بنابر حدیث شریف: (عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ عَنْ صِيَامِ رَسُولِ اللَّهِ ص فَقَالَتْ: كَانَ يَصُومُ حَتَّى يَقُولَ قَدْ صَامَ، وَ يُفْطِرُ حَتَّى يَقُولَ قَدْ أَفْطَرَ، وَ لَمْ أَرَهُ صَائِمًا مِنْ شَهْرٍ قَطُّ أَكْثَرَ مِنْ صِيَامِهِ مِنْ شَعْبَانَ كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ كُلَّهُ كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ إِلَّا قَلِيلًا^(۲)).

یعنی: "از حضرت ابوسلمه روایت است که عایشه صدیقه رض گفت رسول الله

۱ - صحیح البخاری.

۲ - صحیح مسلم (۳ / ۱۶۱)

ص چنان (پیه‌م) روزه می گرفت که می گفتیم روزه را قطع نخواهد کرد، و گاه روزه نمی گرفت که می گفتیم دیگر روزه نمی گیرد، من هرگز ندیده‌ام که رسول الله ص یک ماه کامل را روزه گرفته باشد بجز از روزه ی ماه شعبان کهایشان احياناً ماه شعبان را كاملاً و قليلاً روزه می گرفت."

۲- بدان که مردم از فضیلت ماه شعبان غافل اند، در حالیکه اعمال انسان ها در این ماه به پروردگار عالمیان بلند کرده میشود، پس آنچه برایت از ایام این ماه میسر می شود، روزه بگیر، و هرگاهی که بعضی از صحابه کرام رضوان الله علیهم خدمت آنحضرت ص عرض نمودند که آنقدر روزه ای که در ماه شعبان می گیرید، در دیگر ماه ها آنمقدار را ما مشاهده نمی کنیم نبی مکرم اسلام ص فرمودند: (ذَاكَ شَهْرٌ يُغْفَلُ النَّاسُ عَنْهُ يَبْنَ رَجَبٍ وَ رَمَضَانَ وَهُوَ شَهْرٌ يُرْفَعُ فِيهِ الْأَعْمَالُ إِلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ) یعنی: "آن ماهی است که مردم از آن غافل اند که آن عبارت اند از (شعبان) که در میان رجب و رمضان واقع شده است که در آن ماه اعمال بندگان به نزد پروردگار عالمیان عرضه می شود.

۳- هرگاه از جمله کسانی باشی که از فیض و برکت، اجر و ثواب روزه نفلی مانند روزه روز دوشنبه و پنجشنبه و یا از اجر و پاداش روزه گرفتن یک روز در میان و یا سه روزایام بیض (۱۴، ۳۱ و ۱۵) هر ماه و امثال حصه نداشته باشی، باز ماه مبارک رمضان را با گرفتن یک روز و یا دو روز قبل از حلول و فرارسیدن این ماه (رمضان) روزه نگیری، و اگر قبلاً روزه ای نفلی می گرفتی باز باکی ندارد:

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: (لَا تَقْدُمُوا رَمَضَانَ بِصَوْمِ يَوْمٍ وَلَا يَوْمَيْنِ إِلَّا رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صَوْمًا فَلْيَصُِّمُهُ) 'یعنی: " از حضرت ابوهریره رضی روایت شده است که رسول الله ص فرمود: یک روز و یا دو روز قبل از فرا رسیدن روزه ماه مبارک رمضان، نباید روزه گرفت، مگر کسی که عادتاً روزه می گرفت. پس همچو اشخاص می توانند روزه بگیرند.

۴- ای برادر و خواهر مسلمانم! اگر توان و استطاعت گرفتن روزه تمام ماه شعبان را داشتی، پس به تأسی از فعل پیامبرگرامی اسلام ص کاملاً آن را روزه بگیر: (عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ عَنِ النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ يَصُومُ مِنَ السَّنَةِ شَهْرًا تَامًا إِلَّا شَعْبَانَ يَصِلُهُ بِرَمَضَانَ).^۲

یعنی: " حضرت ام سلمه رض از نبی مکرم اسلام ص روایت می کند که نبی مکرم اسلام هیچ ماهی از سال را کاملاً روزه نمی گرفت، مگر ماه شعبان را و آنرا با رمضان وصل می نمود"

۵- ای مسلمان عزیز! روزه گرفتن روز شک، حرام است. و آن روز سی ام ماه شعبان می باشد، و در صورت عدم رؤیت هلال بنابر وجود گرد و غبار و ابر و غیره که مهتاب دیده نمی شود، آن روز عبارت از روز شک می باشد:

(عَنْ صَلَةِ بْنِ زَفَرٍ: قَالَ كُنَا عِنْدَ عِمَارِ بْنِ يَاسِرٍ فَأَتَانِي بَشَاءُ مَصْلِيَّةٍ، فَقَالَ: كُلُوا فَتَنَحَى بَعْضُ الْقَوْمِ، فَقَالَ: إِنِّي صَائِمٌ، فَقَالَ عِمَارٌ: مَنْ صَامَ الْيَوْمَ الَّذِي يَشْكُ فِيهِ

۱ - صحیح مسلم.

۲ - سنن أبی داود.

الناس، فقد عصى أبا القاسم صلى الله عليه و سلم) ^۱
یعنی: "از حضرت صله بن زفر روایت شده است که گفت: ما نزد عمار بن یاسر رض بودیم که گوسفند بریان شده را آوردند، و گفتند بخورید، تعدادی از مردم گناره گیری کرده و گفت من روزه هستم پس عمار گفت کسی که در روز شک روزه بگیرد یقیناً ابا قاسم را نافرمانی کرده است.

روزه گرفتن پیامبرگرامی اسلام ﷺ در روز عاشورا

(عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدِمَ الْمَدِينَةَ فَوَجَدَ الْيَهُودَ صِيَامًا يَوْمَ عَاشُورَاءَ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا هَذَا الْيَوْمُ الَّذِي تَصُومُونَهُ؟ فَقَالُوا: هَذَا يَوْمٌ عَظِيمٌ أَنْجَى اللَّهُ فِيهِ مُوسَى وَ قَوْمَهُ، وَ غَرَّقَ فِرْعَوْنَ وَ قَوْمَهُ فَصَامَهُ مُوسَى شُكْرًا فَتَنَحْنُ نَصُومُهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَتَنَحْنُ أَحَقُّ وَ أَوْلَى بِمُوسَى مِنْكُمْ، فَصَامَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَ أَمَرَ بِصِيَامِهِ.) 'یعنی: "از حضرت ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که پیامبر گرامی اسلام ص به مدینه منوره تشریف فرما شد، یهود را دید که روز عاشورا را روزه می گیرند، پیامبر ص آنان را مخاطب قرار داده و فرمود: این چه روز است که شما روزه می گیرید؟ گفتند: این روز، روز برزگی است خداوند در این روز حضرت موسی عو قومش را نجات داد و فرعون و قومش ر غرق کرد، موسی به عنوان شک گذار این روز را روزه گرفت و ما هم این روز را روزه می گیریم. پیامبر ص فرمود: ما نسبت به شما به موسی سزاوار تر و مقدم تر هستیم. از این او پیامبر ص این روز را روزه گرفت و دستور داد تا روزه اش بگیرند"

ای بنده خدا!

۱- به تأسی از فعل پیامبرگرامی اسلام ص روز دهم ماه محرم که به (یوم عاشورا) معروف و مشهور است، روزه بگیر، و روزنهم این ماه را نیز روزه بگیر، بنابر حدیث: (عَبْدَ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - يَقُولُ حِينَ صَامَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَوْمَ عَاشُورَاءَ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ يَوْمٌ تُعْظَمُهُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص (فَإِذَا كَانَ الْعَامُ الْمُقْبِلُ - إِنْ شَاءَ اللَّهُ - صُمْنَا الْيَوْمَ التَّاسِعَ) «. قَالَ فَلَمْ يَأْتِ الْعَامُ الْمُقْبِلُ حَتَّى تُؤْفَى رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم-».^۱

یعنی: "از حضرت عبدالله بن عباس رض روایت شده گفت: هنگامی که رسول الله ص روز عاشورا را روزه گرفت، و مردم را به گرفتن این روز دستور داد. گفتند: ای رسول الله ص این روز، روزیست که یهود و نصاری این را تعظیم و بزرگداشت می کنند. پس رسول الله ص ارشاد فرمود: ان شاء الله اگر در سال آینده زنده بودیم، روز نهم را نیز روزه می گیریم. اما با تأسف که نبی مکرم اسلام ص قبل از فرا رسیدن سال آینده از این جهان رحلت نمودند"

۲- بدان که روزه دهم ماه محرم (یوم عاشورا) محوه کننده گناهان سال گذشته می باشد، بناء جهت حصول اجر و پاداش و رحمت الهی حریص بر روزه گرفتن این ماه باش: (وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: صِيَامُ يَوْمٍ عَاشُورَاءَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ)^۲

یعنی: "یقیناً پیامبرگرامی اسلام ص فرمود: من امیدوارم که خداوند متعال به

۱ - صحیح مسلم.

۲ - صحیح مسلم.

وسیلهٔ روزه ی روز عاشورا گناهان سال گذشته را بیامرزد"

۳- ای مسلمان اگر واقعا به فضیلت‌اش زیادی شوق و رغبت داری، پس ماه محرم را مکملا روزه بگیر، زیرا روزگرفتن این ماه بعد از ماه مبارک رمضان بسیار فضیلت و ثواب دارد (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: (أَفْضَلُ الصَّيَامِ بَعْدَ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمُ وَأَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ صَلَاةُ اللَّيْلِ)^۱

یعنی: "از حضرت ابوهریره رض روایت است که رسول الله ص فرمود: بهترین روزه پس از روزهٔ ماه مبارک رمضان، روزه گرفتن در ماه خدا (ماه محرم) است و بهترین نماز پس از نماز فرض، نماز شب (قیام لیل) است"

۴- بعضی از علماء گفته اند که برای مسلمانان سنت است که یک روز قبل از (یوم عاشورا) و یا یک روز بعد از یوم عاشورا را نیز روزه بگیرند، بخاطر مخالفت بر یهود (روز نهم و یا روز یازدهم) را نیز همراه روزه یوم عاشورا ضم نمایند: (عن بن عباس قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: صوموا يوم عاشوراء وخالفوا فيه اليهود؛ صوموا قبله يوما، أو بعده يوما) "یعنی: "از حضرت بن عباس رض روایت شده است که رسول الله ص فرمود: روز عاشورا روزه بگیرید و با گرفتن یک روز قبل و یا یک روز بعد با یهود مخالفت خود را اظهار نمایید"

۱ - صحیح مسلم - (۳ / ۱۶۹)

۲ - السنن الکبری ت: محمد عبد القادر عطا - (۴ / ۲۸۷).

ابن قیم رحمه الله گفته: یک روز قبل و یک روز بعد از (یوم عاشورا) نیز روزه گرفته شود، چنانکه در کتاب خود (احکام أهل الذمة) می نگارد: «از آنجایی که امکان تعویض روز عاشوا به روز دیگری امکان نداشت، زیرا مناسبت این روز فوت می شد، به ما امر شد که یک روز دیگر - قبل یا بعد - را با آن همراه کنیم»، گفتم: به روزه گرفتن سه روز - عاشورا و یک روز قبل و یک روز بعد - هیچ دلیلی نیامده است، لیکن روزه گرفتن روز نهم و دهم ثابت است. والله أعلم.

۵- برای انفاق زیاد و زیاده خرجی بر خود و فامیل در روز عاشوا دلیلی از احادیث وجود ندارد. اما حدیث جابر رضی الله عنه که گوید رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است: «من وسَّع على أهله يوم عاشوراء وسع الله على أهله طول سنته»^۱ سند این حدیث چندین طرق دارد. سخاوی گفته است: هرگاه چند طریق سند این حدیث را باهم جمع کنیم قوت می یابد. اما محققین و علما گفته اند که این حدیث ضعیف است و تمامی طرق آن نیز ضعیف است. و سلسله سند آن از راویان متروک و یا متهم خالی نیست، بنابراین این حدیث قابل اعتماد نیست. والله اعلم.

۱ - (رواه البيهقي في الشعب)...

بیست و یکم

عادت پیامبر گرامی اسلام ﷺ در دهه اخیر مباح مبارک رمضان

(عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ شَدَّ مِئْزَرَهُ وَأَحْيَا لَيْلَهُ وَأَيَّقَطَ أَهْلَهُ) ^۱

یعنی: "از حضرت عایشه صدیقه رض روایت شه که گفت: وقتی که دهه اخیر ماه مبارک رمضان داخل می شد، رسول الله ص بسیار جدیت به خرج می داد، و شب ها را بیدار می بود، و خانواده خویشتن را بیدار می نمود"

ای بنده خدا!

۱- وقتی که وارد دهه اخیر رمضان مبارک شدی، کمر خود را بخاطر عبادت بیشتر بسته کن، چرا که پیامبرگرامی اسلام ص در دهه اخیر رمضان ازار بند خود را محکم بسته می کرد، (خود را کاملاً برای عبادت آماده می ساخت) و امام نووی در مورد معنی (شد المئزر) می گوید: که گفته شده که مراد از این قول (المئزر) در عبادت نسبت به عبادت قبلی اش بیشتر توجه می کرد، تا زیاد عبادت کند.

۲- در دهه اخیر رمضان، نسبت به دیگر ایام بسیار در عبادت کوشش کن، و در ادای نماز، ذکر و یاد خدا، تسبیح، تکبیر، تهلیل، تحمید و تلاوت قرآن کریم و دیگر طاعات و عبادات بسیار سعی به خرج ده، به تأسی از فعل پیامبرگرامی

۱ - صحیح البخاری.

اسلام ص بواسط این طاعات و عبادات، به الله جل جلاله نزدیکت بجو، چنانکه حضرت عایشه صدیقه رضی الله عنها روایت می کند: (قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَجْتَهِدُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مَا لَا يَجْتَهِدُ فِي غَيْرِهِ) رواه مسلم وعند الترمذی: (كان رسول الله ص يجتهد في العشر الأواخر ما لا يجتهد في غيرها)

یعنی: "از حضرت عایشه صدیقه رضی الله عنها روایت شده است که نبی مکرم اسلام ص آن چنان که در دهه اخیر رمضان در عبادت و ریاضت کوشش می نمود، در غیر آن، چنان کوشش نمی کردند"

۳- بدان که شب های دهه اخیر رمضان، افضل ترین شب های سال نزد بعضی از اهل علم بوده، پسدراین دهه اخیر رمضان، اهتمام خاص داشته باش. شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله گفته: «دهم ذی الحجة نسبت به دیگر شباروزها، افضل و بهتر است. وهمچنان گفته می شود که شب های دهه اخیر رمضان افضل و بهتر است.

۴- بر افضلیت دهه اخیر رمضان این دلالت می کند که در دهه اخیر رمضان (لیلة القدر) است بویژه در شب های تاق)، اگر در اول رمضان اعتکاف نشستی و یا در وسط اش، پس دهه اخیر حساب کن بخاطر:

(لأن رَسُولَ اللَّهِ ص فَقَالَ: إِنِّي أُرِيتُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَإِنِّي نَسِيتُهَا - أَوْ أُنْسِيْتُهَا - فَالْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ كُلِّ وَثَرٍ وَإِنِّي أُرِيتُ أَنِّي أَسْجُدُ فِي مَاءٍ وَطِينٍ فَمَنْ كَانَ اعْتَكَفَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ص فَلْيَرْجِعْ». قَالَ فَرَجَعْنَا وَمَا نَرَى فِي السَّمَاءِ، قَرَعَةً قَالَ وَجَاءَتْ سَحَابَةٌ فَمُطِرْنَا حَتَّى سَالَ سَقْفُ الْمَسْجِدِ، وَكَانَ مِنْ جَرِيدِ النَّخْلِ

وَأُفِيْمَتِ الصَّلَاةُ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَسْجُدُ فِي الْمَاءِ وَالطِّينِ قَالَ حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ الطِّينِ، فِي جَنْبَتَيْهِ 'یعنی: " رسول الله ص فرمود: شب قدر در خواب برایم مشخص شد، ولی آن را فراموش کردم، ویا آنرا از یادم بردند، پس این شب را در شب های تاق دهه اخیر رمضان جست و جو نمایید و همچنان در خواب دیدم که در میان آب و گل سجد می کنم. هر کس با من معتکف بوده است باید به خانه و منزلش برگردد. راوی می گوید: وقتی به خانه و کاشانه برگشتیم، هیچ پاره ی از ابری در آسمان موجود نبود، مگر دیری نگذشته بود که ابری پدید آمد و باران شدیدی باریدن گرفت، و آب از سقف مسجد که از شاخه های خرما ساخته شده بود، سرازیر شد، وقتی که نماز اقامه شد دیدم که رسول الله ص در میان آب و گل سجد می کند و اثر گل را در جبین مبارکش مشاهده نمودم"

۵- در دهه اخیر رمضان، به انجام دادن طاعات و عبادات به جد و جهد عظیم و بزرگ جهت تقرب الی الله آستین را بر بزن به تأسی از فعل رسول الله صلی الله علیه وسلم:

(عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُوقِفُ أَهْلَهُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ)^۲

یعنی: " از حضرت علی رض روایت شده که گفت: یقیناً نبی مکرم اسلام ص در دهه اخیر رمضان خانواده خویشتن را بیدار می نمود"

۱ - صحیح مسلم.

۲ - مسند أحمد.

۶- به قیام شب های دهه اخیر رمضان بنابر حدیث عبادۀ اهتمام کن:

(عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَيْلَةُ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْبَوَاقِي مَنْ قَامَهُنَّ ابْتِغَاءَ حَسْبَتِهِنَّ فَإِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَغْفِرُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ وَهِيَ لَيْلَةُ ثَرْثَعٍ أَوْ سَعٍ أَوْ خَامِسَةٍ أَوْ ثَالِثَةٍ أَوْ آخِرِ لَيْلَةٍ) ^۱

یعنی: "از حضرت عبادۀ بن صامت رضی روایت شده است که یقیناً رسول الله ص فرمود: شب قدر در ده شب باقیماندهٔ اخیر رمضان می باشد، کسی که این شب ها را قیام کند، یقیناً خداوند متعال گناهان گذشته و آینده اش را می آمرزد، و شب قدر در شب های تاق بوده، "بیست" و نه "بیست" هفتم، "بیست" و پنجم، "بیست" و سوم و یا شب اخیر رمضان"

اهل و عیالش را در دهه اخیر رمضان

(عن عائشة رضي الله عنها قالت: كان النبي ص، إذا دخل العشر شد مئزره وأحيا ليله، وأيقظ أهله^۱) یعنی: "از حضرت عایشه صدیق رض روایت شده که نبی مکرم اسلام ص هنگامی که دهه اخیر رمضان داخل می شود، ازار بند خویش را محکم بسته می کرده و شب ها را بیدار و اهل و عیالش خویش را بیدار می کردند"

ای بنده خدا!

۱- وقتی که وارد دهه اخیر رمضان شدی، برخانمت، اولادت، مادرت، پدرت و غیر از اینها اعتنا و توجه خاص داشته باش، و آنان را بخاطر ادای نماز شب، بیدارکن، طاعات و عبادات را بیشتر انجام ده، همچنان زن، شوهر و اهل و عیال خود را در دهه اخیر رمضان بیدارکنند، تا این دهه را با اداری نماز، ذکر و اذکار، تلاوت قرآن کریم غنیمت بشمارند، به تأسی از فعل رسول مقبول ص که ایشان اهل و بیت خویش را در این دهه اخیر رمضان بیدار می کردند.

۱ - صحیح البخاری.

۲- بایست مرد و زن هر دو در دهه اخیر رمضان طاعات و عبادات بیشتری را انجام دهند و یکدیگر خود را بیدار کنند بنابر تعاون و همکاری:

{ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ }^۱

یعنی: "در راه نیکی و پرهیزگاری همدیگر را یاری و پشتیبانی نمایید، و همدیگر را در راه تجاوز و ستمگاری یاری و پشتیبانی نکنید. و از خدا بترسید. بی گمان خداوند دارای مجازات شدیدی است"

حتی اگر مرد از زنش کناره گیری کند و یا زن از شوهرش بخاطر تفرغ و فارغ ساختن برای عبادات و طاعات بدون عذر و تلف نمودن حق یکدیگر، چنانکه در حدیث شریف آمده:

(عَنْ هُبَيْرَةَ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ أَتَيْقُظُ أَهْلَهُ وَرَفَعَ الْمِئْزَرَ قِيلَ لِأَبِي بَكْرٍ مَا رَفَعَ الْمِئْزَرَ قَالَ اغْتَزَلَ النِّسَاءُ)^۲

یعنی: "حضرت هبیره رض از حضرت علی رض روایت می کند که چون دهه اخیر رمضان داخل می شد، رسول الله ص اهل و بیت خود را بیدار می کرد، و در عبادت از جدیت کار می گرفت، برای ابوبکر گفته شد که رفع المئزر چه معنی دارد؟ ایشان فرمود: کناره گیری از زنان.

۱- [المائدة: ۲]

۲- مسند أحمد.

۳- ای مرد مسلم! وقتی که شب بخاطر ادای قیام لیل بر می خیزی، پس خانمت را نیز بیدار کن تا نماز شب را اداء کند، واین عمکرد را در رمضان و غیر رمضان اجراء کن و اگر خانمت ابا ورزید، اندک آب را خسارش پاش ده تا از خواب بیدار شود، بنابر حدیث ابوهریره: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّى وَأَيَّقَطَ امْرَأَتَهُ فَإِنْ أَبَتْ نَضَحَ فِي وَجْهِهَا الْمَاءَ » 'یعنی: " از حضرت ابوهریره رض روایت است که حضرت رسول الله ص فرمود خداوند آن مردی را رحمت کند که شب از خواب بر می خیزد و نماز می گزارد و خانم وهمسر خود را بیدار می کند و اگر وی امتناع ورزید بر خسار آن آب را می باشد"

۴- ای زن مسلمان! وقتی که شب بخاطر ادای نماز شب (فیام اللیل) می خیزی، شوهر خود را نیز بیدار کن تا نماز شب را اداء کند، و این کار را در رمضان و غیر رمضان انجام ده، و اگر شوهرت ابا ورزید، اندک آب را بر خسارش پاش ده، در صورتی که قبلا برایت چیزی نگفته باشد:

(وَ رَحِمَ اللَّهُ امْرَأَةً قَامَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّتْ وَأَيَّقَطَتْ رَوْحَهَا فَصَلَّى فَإِنْ أَبَى نَضَحَتْ فِي وَجْهِهَا الْمَاءَ) 'یعنی: " رحمت خدا باد بر زنی که شب برخیزد و نماز گزارد، و شوهرش را نیز بیدار کند، تا نماز بگزارد، و اگر شوهرش ابا ورزید، بر روی وی آب پاش دهد"

۱ - سنن أبی داود.

۲ - سنن أبی داود.

۵- ای مرد و زن مسلمان! بر عبادت دهه اخیر رمضان حریص باشید، وقت گرانبهای خویش را در امور حقیر و بی مورد ضایع نکنید، زیرا بسیاری از مردم این شب ها در مجالس لعب و لهب و مجالس بدون فائده ضایع می سازند، و یا کشت و گذار بی مورد در بازارها، همچنان بعضی از زنان بخاطر خریداری ملابص و لباس های عید و غیر ذلک. پس ایشان را متوجه سازید. لهداای مرد، در صورتی که خانمت در این راستا توجه نداشته باشد، حرف آن گوش مده، همچنان ای زن مسلمان اگر شوهرت به این امور پابند نبود، از فرمان وی اطاعت مکن.

شب بیداری پیامبرگرامی اسلام ﷺ

در شب های دهه اخیر رمضان

(عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ شَدَّ مِئْزَرَهُ وَأَحْيَا لَيْلَهُ وَأَيَّقَظَ أَهْلَهُ) 'یعنی: " از حضرت عایشه صدیقه رض روایت است که گفت: رسول خدا عادت داشت وقتی که دهه اخیر رمضان فرا می رسید ازاربندش را محکم بسته می کرد، و شب ها آن را زنده داری می کرد، و فامیل خویشتن را نیز بیدار می نمود"

ای بنده خدا!

- ۱- در شب های دهه اخیر رمضان مبارک برخی از بخاطر عبادات همانند: ادای نماز، دعا و تضرع، ذکر و اذکار و امثال اینها، بویژه در عبادت قیام لیل اهتمام کرده و نماز تراویح را مکمل اداء کن و بعد از ادای نماز تراویح آنچه برایت از نماز میسر می شود، زیرا تمام اینها در قیام لیل مشروع است.
- ۲- در شب های دهه اخیر رمضان اندک بخواب و این شب های را غنیمت بشمار، در کثرت طاعات و عبادات و از جمله قیام لیل، زیرا الله تبارک و تعالی مدح و صفت اینگونه اشخاص را نموده است:

۱ - صحیح البخاری.

{ كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ } 'یعنی: "آنان اندکی از شب می خفتند" السعدی رحمه الله گفته: بودندی که در شب اندک بخواب میرفتند، واکثر آن را به طاعات و عبادات سپری می نمودند از قبیل نماز، تلاوت قرآن کریم، ذکر و اذکار و راز و نیاز توأم با تضرع و عاجزی.

۳- در هنگام سحری بسیار زیاد استغفار و طلب مغفرت بکن، و یقینا الله تبارک و تعالی می فرماید: {وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ}²

یعنی: "و آنان در سحرگاهان در خواست آمرزش می کردند" نبی مکرم اسلام ص نماز ایشان را الی صبح صادق ادامه میداد، بعد از ختم قیام لیل نشسته طلب مغفرت می نمودند و طلب مغفرت گناهگار از گناهش واستغفار در سحر از فضیلت ویژه ای برخوردار است که در غیر سحر آن چنان نیست، چنانکه الله اهل ایمان و طاعت را صفت می نمایند: { هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ } ایشان درخواست آمرزش می کردند"

۴- ثلث اخیر هر شب را در طو سال غنیمت شمرده و بخصوص در شب های دهه اخیر رمضان مبارک، بخاطر چندین فضیلت ثلث اخیر این شب، و قتیکه در شب های اخیر دهه رمضان المبارک قرار داشتی، هر آنچه که خیر دینا و عقبا آرزو داری از الله تبارک و تعالی بخواه و استغفار کن، بابر حدیث حضرت ابوهریره:

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: إِذَا مَضَى شَطْرُ اللَّيْلِ أَوْ ثُلُثَاهُ يُنْزِلُ اللَّهُ

۱ - [الذاریات: ۱۷]

۲ - [الذاریات: ۱۸].

تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيَقُولُ هَلْ مِنْ سَائِلٍ يُعْطَى؟! هَلْ مِنْ دَاعٍ يُسْتَجَابُ لَهُ؟ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ يُغْفَرُ لَهُ؟ حَتَّى يَنْفَجِرَ الصُّبْحُ)^۱

یعنی: "از حضرت ابوهریره رض روایت شده است که رسول الله فرمود: وقتی که حصه ی از شب گذشت و یا ثلث آن، الله تبارک و تعالی به آسمانی دنیا نزول می فرماید (کما یلیق لشأنه) و می فرماید: آیا کسی است که از من سؤال کند و من برایش بدهم؟ آیا کسی است که دعا کند و من استجابت دعایش بکنم؟ آیا کسی است که از من طلب مغفرت و بخشش کند و مغفورش بدارم، و این سلسله الی صبح صادق ادامه می یابد"

۵- در عبادت شب از تنوعکار بگیر، وقتی که احساس خستگی از یک نوع عبادت کردی، به نوع عبادت دیگری آغاز کن، بویژه در شب دهه اخیر رمضان المبارک، مانند: ادای نماز، تلاوت قرآن کریم، تسبیح و سبحان الله گفتن، تکبیر و تهلیل و درود فرستادن بر نبی مکرم اسلام ص:

(عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ قَالَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: « إِنَّ اللَّهَ يُمَهِّلُ حَتَّى إِذَا ذَهَبَ ثُلُثُ اللَّيْلِ الْأَوَّلِ نَزَلَ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، فَيَقُولُ: هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ؟ هَلْ مِنْ تَائِبٍ؟ هَلْ مِنْ سَائِلٍ؟ هَلْ مِنْ دَاعٍ؟ حَتَّى يَنْفَجِرَ الْفَجْرُ)

یعنی: "از حضرت سعید و ابوهریره رض روایت شده است که رسول الله ص فرمود: یقیناً الله تبارک و تعالی تا سوم حصه شب..... به آسمان دنیا نزول می یابد (کما یلیق لشأنه) و می

۱ - صحیح مسلم - (۲ / ۱۷۶)

۲ - صحیح مسلم - (۲ / ۱۷۶)

فرماید: آیا مستغفری است؟ آیا توبه کننده است؟ آیا سؤال کننده است؟ آیا دعا کننده ایست که من اجابت ایشان را بپذیرم، این سلسله الی طلوع صبح صادق ادامه می یابد"

۶- مهمترین بیداری شب همانا (ادای کردن نماز شب) است و به نماز در شب های دهه اخیر رمضان اهتمام داشته باش، و میتوانی که تمام شب الی صبح صادق نماز بخوانی: (عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- إِذَا عَمِلَ عَمَلًا أَتَبَّتْهُ وَكَانَ إِذَا نَامَ مِنَ اللَّيْلِ أَوْ مَرَضَ صَلَّى مِنَ النَّهَارِ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رُكْعَةً، قَالَتْ وَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَامَ لَيْلَةً حَتَّى الصَّبَاحِ، وَمَا صَامَ شَهْرًا مُتَتَابِعًا إِلَّا رَمَضَانَ. ^۱

یعنی: " از حضرت عایشه صدیقه رض روایت شده که آنحضرت ص وقتی که یک عمل را انجام می داد آنرا درست و خوب محکم و استوار می نمود. و هرگاه می که از طرف شب خواب می کرد و یا دچار مریضی می بود، باز از طرف روز دوازده رکعت نماز را اداء می نمود، حضرت عایشه صدیقه رض فرموده که من هیچ وقت آنحضرت ص را ندیدم که تمام شب تا صبح قیام الی لیل می کرد و همچنان آنحضرت ص را هیچ وقت ندیدم که تمام ماه را بگونه مسلسل روزی می گرفت، بجز ماه رمضان را "

بیست و چهارم

اعتکاف پیامبر گرامی اسلام ﷺ

در دهه اخیر ماه مبارک رمضان

(عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- كَانَ يَغْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَّخِرَ مِنْ رَمَضَانَ.)^۱

یعنی: "از عبدالله بن عمر رضی الله عنهما روایت است که رسول الله ص ده روز اخیر رمضان را اعتکاف می نشست"

ای بنده خدا!

۱- اگر زمینه اعتکاف نشستن در دهه اخیر رمضان المبارک در یکی از مساجد، جهت طاعت الله تبارک و تعالی و پیروی از سنت رسول الله ص برایت میسر می شد، حتمی این کار را بخاطر ادای نماز، ذکر و اذکار، تلاوت قرآن کریم، و امثال اینها در مسجد انجام ده، بویژه این اعمال و طاعات را در شب های قدر: (قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِنِّي اغْتَكِفْتُ الْعَشْرَ الْأَوَّلَ أَلْتَمِسُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ، ثُمَّ اغْتَكِفْتُ الْعَشْرَ الْأَوْسَطَ، ثُمَّ أُتِيتُ فَقِيلَ لِي إِنَّهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَّخِرِ فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يَغْتَكِفَ فَلْيَغْتَكِفْ «. فَأَعْتَكَفَ النَّاسُ مَعَهُ»^۲

یعنی: "از حضرت ابوسعید خدری رضی الله عنهما روایت است که رسول خدا ص فرمود:

۱ - صحیح مسلم - (۳ / ۱۷۴).

۲ - صحیح مسلم - (۳ / ۱۷۱).

در دههٔ اخیر اول اعتکاف می‌نشستم، و این شب را می‌جستم (شب قدر) را پس از آن در دههٔ وسط (دهه دوم) به اعتکاف می‌نشستم، سرانجام برایم وحی شده و گفته شد که: شب قدر در دههٔ اخیر است. هرکس که از شما دوست دارد که به اعتکاف بنشیند پس بنشیند. مردم با رسول الله ص به اعتکاف نشستند."

۲- تا وقتی که زنده هستی، اعتکاف در دههٔ اخیر رمضان المبارک را هرگز فراموش مکن، و اگر اهل بیت همانند خانمت، دخترانت، وامثال ایشان اعتکاف نمایند، باکی ندارد، بلکه بهتر است:

(عَنْ عَائِشَةَ رَضِ زَوْجِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَانَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَّلَ مِنْ رَمَضَانَ، حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، ثُمَّ اعْتَكَفَ أَرْوَاجُهُ مِنْ بَعْدِهِ.)^۱
یعنی: "از حضرت عایشه صدیق رضهمسر نبی مکرم اسلام ص روایت شده است که همواره نبی مکرم اسلام ص دههٔ اخیر ماه مبارک رمضان را اعتکاف می‌نشست، تا آن که خداوند متعال روح وی را قبض کرد، و بعد از رحلت ایشان ازواج مطهرات آنحضرت ص اعتکاف می‌نشستند"

۳- وقتی که در مسجد به اعتکاف نشستی، اوامر الهی را جدا رعایت کن، منجمله: مباشرت باخانمت و همچنان جماع و خانه داری با خانمت:

{وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا }^۲
یعنی: "وقتی که در مساجد به (عبادت) اعتکاف مشغولید، با آنان همخوابگی

۱ - صحیح مسلم - (۳ / ۱۷۵)

۲ - [البقرة: ۱۸۷]

نکنید. این (احکام روزه و اعتکاف) حدود و مرزهای الهی است و بدانها نزدیک نشوید"

۴- وقتی که در مسجد به اعتکاف نشستنی از مسجد خارج مشوی جز برای امور ذیل: (قضای حاجت، خوراک و نوشیدنی:

(عَنْ عُرْوَةَ وَعَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: وَإِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَدْخُلَ عَلَيَّ رَأْسُهُ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَأَرْجُلُهُ، وَكَانَ لَا يَدْخُلُ الْبَيْتَ إِلَّا لِحَاجَةٍ إِذَا كَانَ مُعْتَكِفًا) ^۱

یعنی: " حضرت عرو و عمره بنت عبد الرحمن از حضرت عایشه صدیقه رضی همسر گرامی رسول خدا ص روایت است که می گوید: گاهی آنحضرت در حالی که در مسجد معتکف بود، سرمبارکش را بطرف من مایل می کرد، و من موهایش ایشان را شانه می زدم و آنحضرت هنگامی که معتکف بود، بدون ضرورت وارد منزل نمی شدند"

۵- وقتی که در مسجد به اعتکاف نشستنی، باز از مسجد خارج مشو، بلکه در طاعات و عبادات الله تبارک و تعالی جهت تقرب الی الله بکوش، وقت را به امور بی فایده در تلفون ضایع مکن، به عیادت مریض مرو.

۶- وقتی که به کبر سن رسیدی، وگمان کردی که اجلت نزدیک شده، باز بقیه عمر خود را به طاعات و عبادات مصرف کن، اما بهتر است که این عادت از سن جوانانی می داشتی، مگر وقتی که بطرف مرگ و میر نزدیک شده میروی،

۱ - صحیح البخاری ت - (۵ / ۱۶۹)

باز اگر اعتکاف بریت میسر می شد، بیشتر از ده روز انجام ده بنابر حدیث: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْتَكِفُ فِي كُلِّ رَمَضَانَ عَشْرَةَ أَيَّامٍ، فَلَمَّا كَانَ الْعَامُ الَّذِي قَبِضَ فِيهِ اعْتَكَفَ عَشْرِينَ يَوْمًا)^۱ یعنی: "از حضرت ابوهریره رض روایت است که گفت: حضرت رسول الله ص در هر ماه رمضان ده روز اعتکاف می نشست و در آن سالی که قبض روح می شدند، بیست روز اعتکاف نشست"

۷- اگر اعتکاف ده دهه اخیر رمضان المبارک برایت میسر نشد، باز قسمتی از این ایام را معتکف شو یعنی شب های تاق را مثلاً (۲۹، ۲۷، ۲۵، ۲۳، ۲۱) و اگر این شب ها را نتوانستی باز شب (۲۷) را اعتکاف بنشین و حتی میتوانی چند ساعت محدود در مسجد اعتکاف بنشینی، زیرا در اعتکاف زمان معین ندارد، وقتی که داخل مسجد شودی، نیت یک ساعت دو ساعت و کم و بیش را بکن.

۸- ای زن مسلمان! وقتی در مسجد اعتکاف می نشینی، از فتنه بترس، تا مردم تو را به فتنه مبتلا نکنند و یا تو مردم را به فتنه مبتلا نکنی در این راستا از خدا بترس.

۹- ای مرد مسلمان! وقتی که در مسجد به اعتکاف نشستی باید خانم و اهل و عیالیت در بعضی از اوقات مناسب نزدت بیایند، بنابر حدیث حضرت صفیه زوج نبی مکرم اسلام:

(أَنَّ صَفِيَّةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ

۱ - صحیح البخاری ت - (۵ / ۱۹۷).

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَزْوُرُهُ فِي اعْتِكَافِهِ فِي الْمَسْجِدِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ، فَتَحَدَّثَتْ عِنْدَهُ سَاعَةً، ثُمَّ قَامَتْ^۱ طبق هدایت نبی مکرم اسلام ص معتکف نباید به عبادت مریض و تشییع جنازه برود: (عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: السُّنَّةُ عَلَى الْمُعْتَكِفِ أَنْ لَا يَعُودَ مَرِيضًا وَلَا يَشْهَدَ جَنَازَةً وَلَا يَمَسَّ امْرَأَةً، وَلَا يُبَاشِرَهَا وَلَا يُخْرِجَ لِحَاجَةٍ إِلَّا لِمَا لَا بُدَّ مِنْهُ وَلَا اعْتِكَافٌ إِلَّا بِصَوْمٍ وَلَا اعْتِكَافٌ إِلَّا فِي مَسْجِدٍ جَامِعٍ).^۲

یعنی: "حضرت صفیه زوجه نبی مکرم اسلام ص میگوید وقتی که آنحضرت ص در روزهای دههٔ اخیر رمضاندر مسجد اعتکاف میبود، من به زیارت ایشان رفته و با ایشان صحبت می نمودم"

و حضرت عایشه صدیقه می گوید بر معتکف سنت است که به عیادت مریض، به تشییع جنازه نرفته و زنان را مسح و مباشرت نکند، و از منزل خارج نشده بجز برای ضرورت مبرم و لابدی، و اعتکاف بدون روزه و بدون مجسد جامع درست نیست"

۱۰- اگر در ماه مبارک رمضان نتوانستی به اعتکاف بنشینی باز در دهه اول ماه شوال معتکف شو، بنابر حدیث حضرت عایشه صدیق رضی الله عنها (عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْتَكِفُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ فَكُنْتُ أَضْرِبُ لَهُ خِבَاءً فَيُصَلِّي الصُّبْحَ ثُمَّ يَدْخُلُهُ فَاسْتَأْذَنْتُ حَفْصَةَ عَائِشَةَ أَنْ تَضْرِبَ خِبَاءً فَأَذِنَتْ لَهَا فَضَرَبَتْ خِبَاءً، فَلَمَّا رَأَتْهُ رَزِبْتُ ابْنَهُ

۱ - صحیح البخاری ت - (۵ / ۱۷۹)

۲ - سنن أبی داود - ن - (۲ / ۳۱۰)

جَحْشٍ ضَرَبَتْ خِباءَ آخَرَ فَلَمَّا أَصْبَحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى الْأُخْبِيَّةَ، فَقَالَ: مَا هَذَا فَأُخْبِرْ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلْبَرَّ تُرَوْنَ بِهِنَّ فَتَرَكَ الْإِعْتِكَافَ ذَلِكَ الشَّهْرَ، ثُمَّ اعْتَكَفَ عَشْرًا مِنْ شَوَّالٍ^۱

یعنی: "از جهت وجود حدیث عایشه صدیقه که می فرماید: آنحضرت ص در دهه اخیر رمضان اعتکاف می نشست و می فرمود: و من برایش خیمه نصب می کردم، وقتی نماز صبح را اداء می نمود سپس به آن خیمه تشریف فرما می شد. و حضرت حفصه رض از عایشه صدیقه جهت نصب یک باب خیمه اجازه می خواست، وی برایش اجازه داد، وقتی که زینب بن جحش آن خیمه را دید، یک بابخیمه دیگر نصب کرد، وقتی آنحضرت ص در وقت نماز صبح خیمه را دید، فرمود: این چیست؟ ماجرا توضیح داده شد، پس فرمود: آیا این نیکی است که شما به نشان می دهید؟ باز آنحضرت ص از اعتکاف این ماه صرف نظر نمود، سپس در ماه شوالده روز به اعتکاف نشست"

۱ - صحیح البخاری ت - (۵ / ۱۷۵).

روزه گرفتن پیامبرگرامی

اسلام ﷺ سه روز از هر ماه را

(عن مُعَاذَةَ الْعَدَوِيَّةُ أَنَّهَا سَأَلَتْ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- أَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَصُومُ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ قَالَتْ نَعَمْ. فَقُلْتُ لَهَا مِنْ أَيِّ أَيَّامِ الشَّهْرِ كَانَ يَصُومُ قَالَتْ لَمْ يَكُنْ يُبَالِي مِنْ أَيِّ أَيَّامِ الشَّهْرِ يَصُومُ.)^۱
یعنی: "از معاذه عدویه روایت است که وی از حضرت عایشه صدیقه رض همسر رسول الله ص پرسید: آیا پیامبر اسلام ص در هر ماه سه روز روزه می گرفت؟ حضرت عایشه صدیقه رض گفت: آری! معاذه میگوید: من گفتم: کدام روزهای ماه را روزه می گرفت؟ گفت: باکی نداشت که کدام روزهای ماه را روزه بگیرد، بلکه در هر وقت فرض می یافت، سه روز روزه می گرفت"

ای بنده خدا!

۱- در گرفتن روزه سه روز از هر ماه جهت حصول ثواب و پاداش و پیروی از رسول الله ص کوشش کن، برابر است که این روزه گرفتن در دهه اول، اوسط و یا اخیر باشد، زیرا نبی مکرم اسلام ص باک نداشت که از هر قسمت ماه روزه گرفته شود.

۱ - صحیح مسلم - (۳ / ۱۶۶).

۲- واگر خواستی که این روزه سه روز از ایام البیض (۱۳، ۱۴، ۱۵) را بگیری، بسیار خوب و بهترو پاداش بزرگی را بدست خواهی آورد (عَنْ أَنَسٍ أَخِي مُحَمَّدٍ، عَنِ ابْنِ مِلْحَانَ الْقَيْسِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَأْمُرُنَا أَنْ نَصُومَ الْبَيْضَ ثَلَاثَ عَشْرَةٍ وَأَرْبَعَ عَشْرَةَ وَخَمْسَ عَشْرَةَ.

قَالَ وَقَالَ « هُنَّ كَهَيْئَةِ الدَّهْرِ »^۱

یعنی: " از حضرت انس بردار محمد از ابن ملحان القیسی وی از پدرش روایت می کند که رسول الله ص ما را امر نمود تا روز های بیض (۱۳، ۱۴ و ۱۵) را روزه بگیریم و فرمود: که این مانند روزه دهر است "

۳- بدان که روزه گرفتن ایام البیض از هر ماهبه مفهوم روزه گرفتن تمام سال است:

(عَنْ أَبِي دَرٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ كَانَ مِنْكُمْ صَائِمًا مِنْ الشَّهْرِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، فَلْيَصُمْ الثَّلَاثَ الْبَيْضَ)^۲

(و قال رسول الله ص: صيام ثلاثة أيام من كل شهر صيام الدهر وأيام البیض صبیحة ثلاث عشرة وأربع عشرة وخمس عشرة وهي كصوم الدهر)^۳

یعنی: " از حضرت ابوذر روایت است که رسول الله ص فرمود: کسی که از شما در ماه سه روز را روزه میگیرد، پس باید سه روز ایام البیض (۱۳، ۱۴ و ۱۵) را روزه بگیرد. و در این مورد آنحضرت ص فرمود: روزه گرفتن سه روز از هر ماه

۱ - سنن أبی داود- ن - (۲ / ۳۰۳).

۲ - مسند أحمد - (۳۵ / ۲۸۰)

۳ - سنن النسائی وعن أحم

مانند صیام دهر است (تمام سال) و روزهای بیض صبیحه (۱۴، ۱۳ و ۱۵) می باشد"

۴- به گرفتن روزه ایام البیض (۱۳، ۱۴، ۱۵) بسیار حریص بوده و باش، زیرا نبی مکرم اسلام ص این ایام را به البیض الغر مسمی نموده است:

(عن ابن الحوتکیه قال: قال عمر رضی الله عنه: من حضرنا يوم القاحه قال قال أبو ذر أنا أتی رسول الله صلی الله علیه و سلم بأرنب فقال الرجل الذي جاء بها إني رأيته تدمی فكان النبي صلی الله علیه و سلم يأكل، ثم إنه قال: كلوا فقال: رجل إني صائم، قال: و ما صومك؟ قال: من كل شهر ثلاثة أيام، قال: فأین أنت عن البیض الغر ثلاث عشرة و أربع عشرة و خمس عشرة)^۱

از ابن حوتکیه روایت شده که گفت: عمر رضی الله عنه فرمود: روزی که به محله قاحه رفتیم چه کسی از شما با ما بود؟ حضرت ابوذر رضی الله عنه گفت من. برای پیامبر صلی الله علیه وسلم خرگوشی آورده شد. شخصی که این خرگوش را آورده بود گفت: من این خرگوش را در حالی دیدم که خورش جاری شده بود. پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم از آن نخورد. سپس او گفت بخورید. مردی گفت: من روزه دارم. گفت: چه روزه ای داری؟ گفت: از هر ماه سه روز روزه می گیرم. گفت: چرا ایام بیض (که قرص ماه کامل می شود) ۱۳، ۱۴، ۱۵ را روزه نمی گیری؟! (النسائی)

۱ - سنن النسائی الکبری - (۳ / ۱۵۵).

۵- کل روزه مسنون را روزه بگیری:

- الف: -چنان روزه بگیر که گویند هیچ افطار نمی کند، و چنان افطار کن که گویند هیچ افطار نمی کند:

(عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُفْطِرُ مِنَ الشَّهْرِ حَتَّى نَظَنَ أَنْ لَا يَصُومَ مِنْهُ وَيَصُومُ حَتَّى نَظَنَ أَنْ لَا يُفْطِرَ مِنْهُ شَيْئًا وَكَانَ لَا تَشَاءُ أَنْ تَرَاهُ مِنَ اللَّيْلِ مُصَلِّيًا إِلَّا رَأَيْتَهُ وَلَا نَائِمًا إِلَّا رَأَيْتَهُ)^۱

یعنی: " از حضرت انس بن مالک رض روایت شده است که گفت رسول الله ص ماهی افطار می نمود، تا اینکه گمان می کردیم کهای روزه نمی گیرد و ماهی روزه می گرفت و گمان می کردیم که هیچ افطار نمی کند و چون می خواستی ایشان را در شب درحالت نماز ببینی می دیدی و اگر می خواستی که ایشان را در حالت خواب ببینی، می دیدی. - مقصد حدیث این است که ایشان هم نماز نفل می خواند و هم روزه می گرفت و در تمام امور راه اعتدال را رعایت می نمود-.

- ب: - اگر درخانه طعامی نیافتی، روزه بگیر:

(عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ -ص- ذَاتَ يَوْمٍ يَا عَائِشَةُ هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ؟. قَالَتْ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا عِنْدَنَا شَيْءٌ. قَالَ: فَإِنِّي صَائِمٌ)^۲

یعنی: " از حضرت عایشه صدیقه رض مادر مؤمنان روایت شده است که روزی رسول الله ص برایم فرمود: یا عایشه ایا نزد شما چیزی است؟ یعنی خوردنی تا

۱ - صحیح البخاری ت - (۲ / ۵۹۶).

۲ - صحیح مسلم - (۳ / ۱۵۸).

بخورم؟ گفتم: نخیر یا رسول الله ص چیزی نزد ما نیست. فرمود: پس من روزه دارم"

- ج: - روزه شش شوال را بگیر:

(عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - أَنَّهُ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ « مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ أَتْبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ كَانَ كَصِيَامِ الدَّهْرِ »^۱ یعنی: " از حضرت ابویوب انصاری رض روایت شده است که رسول الله ص فرمود: هر کس ماه رمضان را روزه بگیرد و سپس به تعقیب آن شش روز از ماه شوال را نیز روزه بگیرد، از حیث اجر و پاداش مثل روزه گرفتن تمام عمر خواهد بود."

۱ - صحیح مسلم - (۳ / ۱۶۹).

توجیهات پیامبرگرامی اسلام ﷺ

برای کسی که شب قدر را بیابد

(عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ وافقت ليلةَ القدر ما أقول فيها؟
قَالَ: قُولِي اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي) ^۱

یعنی: "از حضرت عایشه صدیقه رض روایت شده که گفت: گفتم یا رسول الله ص اگر دانستم که شب قدر است در آنصورت چه بگویم ؟ فرمود: بگو: بار خدایا ! تو بخشاینده و مهربان هستی و بخشش را دوست می داری، پس مرا ببخشای"

ای بنده خدا!

۱- در شب های تاق دهه اخیر رمضان به کثرت دعا و نیایش اهتمام داشته باش: (اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي) ^۲ بخاطر اینکه نبی مکرم اسلام ص، حضرت عایشه صدیقه را ایندعا ارشاد فرمود: چنانکه امام ترمذی از حضرت عایشه صدیقه رض روایت می کند: (عن عایشه رض قالت: قلت: یا رسول الله ارئت ان علمت ای ليلة ليلة القدر ما أقول فيها؟ قال: قولي: اللهم إنيك عفو كريم تحب العفو فاعف عني)

۱ - مسند أحمد - (۴۲ / ۳۲۱).

۲ - مسند الصحابة في الكتب الستة - (۱۱ / ۱۲)

یعنی: "بار خدایا! تو بخشاینده و مهربان هستی و بخشش را دوست می داری، پس مرا ببخشای"

۲- هرآنچه که از خیر و فلاح و سعادت دارین خواهش داری از الله تبارک وتعالی بخواه { وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ }^۱ و پرورگار شما می گوید: مرا به فریاد خوانید تا بپذیرم"

وهمچنان حضرت نعمان بن بشیر از نبی مکرم اسلام ص چنین روایت می کند: (عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ عَنِ النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ «الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ» (قَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ)^۲ یعنی: "همانا دعا عبادت است" و پرورگار شما می گوید: مرا به فریاد خوانید تا بپذیرم"

۳- از الله تبارک و تعالی جنت را بخواه و از آتش دروخ پناه بخواه، زیرا اگر تو به درخواستت زیادکردی، یقیناً کامیابی بزرگی را کمایی کردی { فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ }^۳ یعنی: پس هرکه از آتش (دوزخ) دور داشته شد، و به بهشت در آورده شد، قطعاً رستگار شده است.

زیرا سعی و کوشش بسیاری باعث حصول بهشت و نجات از آتش دوزخ

۱- [غافر: ۶]

۲- سنن أبی داود-ن - (۱ / ۵۵۱)

۳- [آل عمران: ۱۸۵]

بوده، پس متوجه این موضوع باش، و مناسب است که شخص عاقل و لیبب در این موضوع فکر کرده و از خداوند متعال بهشت برین را طلب و از آتش دوزخ نجات را بخواهد (عن أبي هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم لرجل: (ما تقول في الصلاة ؟) قال: أتشهد، ثم أسأل الله الجنة وأعوذ به من النار. أما والله ما أحسن دندنتك ولا دندنة معاذ: فقال (حولها دندن)^۱

از ابوهریره رضی الله عنه روایت شده که گفت: رسول خدا صلی الله علیه وسلم به مردی فرمود: در نماز چه می‌گویی؟ گفت: تشهد می‌خوانم، سپس از خداوند بهشت را طلب می‌کنم و از آتش دوزخ به او پناه می‌برم. قسم به خدا نه زمزمه تو را نیک می‌پندارم و نه زمزمه معاذ را. پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: ما هم نیز [شبیبه آنچه تو می‌گویی] زمزمه می‌کنیم.

۴- اگر شب قدر را دریافتی، پس برای خودت، اولادت، اهل و عیالت، و برای تمام مسلمانان دعای خیر و سعادت را بکن:

(عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا دَعَا بَدَأَ بِنَفْسِهِ وَ قَالَ: رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى مُوسَى لَوْ صَبَرَ لَرَأَى مِنْ صَاحِبِهِ الْعَجَبَ وَ لَكِنَّهُ قَالَ: (إِنْ سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي)^۲

یعنی: "از حضرت ابی بن کعب رض روایت شده است که هرگاه رسول الله ص دعا می نمود اولاً برای خود دعا می کرد، و آنحضرت ص فرمود: خداوند

۱ - سنن ابن ماجه - (۲ / ۱۲۶۴)

۲ - سنن أبي داود - (۴ / ۵۹) .

متعالم بر ما وحضرت موسی ع رحمت کند، اگر موسی ع اندک صبر می نمود از رفیق اش امور ناشناسی را می دید، مگر موسی ع گفت: اگر بعد از این، از تو در باره چیزی پرسیدم (واعتراض نمودم) با من همدهم مشو، چرا که به نظرم معذور خواهی بود (از من جدا شوی).

۵- در شب های تاق دهه اخیر رمضان المبارک با دعا و نیایش، استغفار، تضرع و سؤال حوایج و سعادت مندی دارین را طلب نموده و این عمکرد را غنیمت بشمار: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « إِذَا مَضَى شَطْرُ اللَّيْلِ أَوْ ثُلُثَاهُ يَنْزِلُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيَقُولُ هَلْ مِنْ سَائِلٍ يُعْطَى. هَلْ مِنْ دَاعٍ يُسْتَجَابُ لَهُ؟ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ يُغْفَرُ لَهُ؟ حَتَّى يَنْفَجَرَ الصُّبْحُ »^۱)

یعنی: "از حضرت سعید و ابوهریره رض روایت شده است که رسول الله ص فرمود: یقیناً الله تبارک و تعالی تا سوم حصه شب..... به آسمان دنیا نزول می یابد (کما یلیق لشأنه) و می فرماید: آیا سؤال کننده است؟ که منبرایش اعطا مکنم. آیا دعا کننده ایست که من اجابت ایشان را بپذیرم، آیا مستغفری است؟ آیا توبه کننده است؟ این سلسله الی طلوع صبح صادق ادامه می یابد"

خواستن و خواهش پیامبرگرمی اسلام ﷺ از دریافت شب قدر

(عن أبي سلمة قال: انطلقت إلى أبي سعيد الخدري فقلت: ألا تخرج بنا إلى النخل نتحدث، فخرج فقال: قلت: حدثني ما سمعت من النبي صلى الله عليه و سلم في ليلة القدر؟ قال: اعتكف رسول الله صلى الله عليه و سلم عشر الأول من رمضان، واعتكفنا معه، فأثاه جبريل فقال: إن الذي تطلب أمامك فاعتكف العشر الأوسط، فاعتكفنا معه، فأثاه جبريل فقال: إن الذي تطلب أمامك فقام النبي صلى الله عليه و سلم خطيباً صبيحة عشرين من رمضان فقال: (من كان اعتكف مع النبي صلى الله عليه و سلم فليرجع، فإني أريت ليلة القدر و إني نسيته و إنها في العشر الأواخر، و في وتر، و إني رأيت كأني أسجد في طين و ماء) و كان سقف المسجد جريد النخل و ما نرى في السماء شيئاً، فجاءت قزعة فأمطرنا، فصلى بنا النبي صلى الله عليه و سلم حتى رأيت أثر الطين و الماء. على جبهة رسول الله صلى الله عليه و سلم و أرنبته تصديق رؤياه) ^۱

از ابو سلمه رضی الله عنه روایت شده که گفت: به سوی ابو سعید خدری رضی الله عنه رفتم و گفتم: آیا به سوی نخلستان نمی روی کمی صحبت کنیم؟ او خارج شد. راوی می گوید: گفتم در باره آنچه از پیامبر صلی الله علیه و سلم در

۱ - صحیح البخاری - ن - (۱ / ۲۸۰) .

باره شب قدر شنیده ای برایم سخن بگو. ابوسعید خدری گفت: در دههاول رمضان اعتکاف نمود و ما هم نیز به اعتکاف نشستیم. جبرئیل نزد ایشان آمد و گفت: آنچه را که می جویی [در روزهای] پیش رو است. پس پیامبر دهه وسط را نیز اعتکاف کرد و ما نیز اعتکاف نمودیم. بار دیگر جبرئیل آمد و گفت: آنچه را که می جویی [در روزهای] پیش رو است. آنحضرت ﷺ صبح روز بیستم، بیرون آمد و به ایراد سخن پرداخت و فرمود: «کسی که با پیامبر صلی الله علیه وسلم اعتکاف کرده است پس به خانه برگردد، شب قدر به من [در خواب] مشخص شد. ولی من آنرا فراموش کردم. آن در شبهای فرد دهه آخر است. و همچنین، در خواب دیدم که میان آب و گل، سجده میکنم.. راوی میگوید: سقف مسجد که از شاخه نخل ساخته شده بود و ما هیچ پاره ابری در آسمان ندیدیم. اما دیری نگذشت که ابری آمد و باران تندی، باریدن گرفت. پیامبر صلی الله علیه وسلم نماز را بر ما اقامه کرد، دیدم اثر گل و آب را بر پیشانی (مبارکش) و پرده بینی ایشان مشاهده نمودم. که تصدیق خواب ایشان بود.

ای بنده خدا!

۱- در شب های تاق دهه اخیر رمضان، در جستجو و خواهش موافقت و

اصابت شب قدر بوده و باش:

(عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْوَيْلِ مِنَ الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ)^۱

یعنی: "از حضرت عایشه صدیقه رض روایت سات که رسول الله ص در دههٔ اخیر ماه مبارک رمضان معتکف می نشست و می فرمود: شب قدر را در دههٔ اخیر رمضان جست و جو کنید"

۲- اگر در اول دهه از جستجو و دریافت شب قدر عاجز ماندی، ضعیف و تنبل شدی، باز در هفت روز باقیمانده جستجو کن:

(عَنْ عُقْبَةَ - وَهُوَ ابْنُ حُرَيْثٍ - قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - « التَّمَسُّوْهَا فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ - يَغْنِي لَيْلَةَ الْقَدْرِ - فَإِنْ ضَعُفَ أَحَدُكُمْ أَوْ عَجَزَ فَلَا يُغْلِبَنَّ عَلَى السَّبْعِ الْبَوَاقِي »)^۱

یعنی: "از حضرت عقبه و آن فرزند حرث است و گفته که از حضرت ابن عمر رض شنیدم که می گفت: رسول الله فرمود: شب قدر را در شب های دههٔ اخیر رمضان جست و جو کنید."

۳- اهتمام جدی و همه جانبه در دریافت شب قدر کن، زیرا این شب مبارک و با برکت بوده و نبی مکرم اسلام ص در پی طلب این شب بوده و تو هم حتی المقدور بر دریافت این شب حریص بوده و در قیام شب های دههٔ اخیر رمضان المبارک بکوش، زیرا این شب، شبی است که عبادت در این شب برابر بر عبادت یکهزار شب در غیر آن بوده از فوت این شب برحذر باش، زیرا اگر این شب از شما فوت شود، بدانید که از خیر کثیر محروم می شوید بنابر حدیث:

(عن أنس بن مالك قال: دخل رمضان، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم:)

۱ - صحیح مسلم - (۳ / ۱۷۰).

إِنَّ هَذَا الشَّهْرَ قَدْ حَضَرَكَم، وَ فِيهِ لَيْلَةُ خَيْرٍ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، مَنْ حَرَمَهَا فَقَدْ حَرَّمَ خَيْرَ كُلِّهِ، وَلَا يَحْرَمُ خَيْرَهَا إِلَّا مُحْرَمٌ^۱

یعنی: "ار حضرت انس مالک رض روایت شده است هنگامی که ماه رمضان داخل شد، رسول الله ص فرمود: یقیناً ماه رمضان بر شما فرا رسید، و در این ماه شبی است که بهتر از هزار شب. کسیکه از فیض و برکت این ماه محروم ماند، یقیناً از تمام خیرها محروم گشت. و از خیر و برکت این ماه کسی محروم نمی ماند، مگر شخصی محروم."

۴- در شب ۲۷ رمضان به کثرت نماز، دعا و نیایش، و انواع طاعات و عبادات اهتمام کن، زیرا امید است که شب بیست و هفتم، شب قدر باشد:

(عَنْ أَبِي بَنٍ كَعْبٍ يَقُولُ: وَاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِنَّهَا لَفِي رَمَضَانَ - يَخْلِفُ مَا يَسْتَشْنِي - وَوَاللَّهِ إِنِّي لَأَعْلَمُ أَيَّ لَيْلَةٍ هِيَ. هِيَ اللَّيْلَةُ الَّتِي أَمَرْنَا بِهَا رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- بِقِيَامِهَا هِيَ لَيْلَةُ صَبِيحَةِ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ وَ أَمَرْتُهَا أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ فِي صَبِيحَةِ يَوْمِهَا بَيْضَاءَ لَا شُعَاعَ لَهَا.)^۲

از ابی بن کعب رضی الله عنه روایت شده که گفت: قسم به خدایی که جز او هیچ معبودی نیست، آن [شب قدر] در رمضان است. - ابی بن کعب قسم می خورد و استثنا نمی کرد - و قسم به خدا که من می دانم کدام شب است. آن شبی است که رسول خدا صلی الله علیه وسلم ما را به قیام در آن امر کرد. شبی بود که فردای آن بیست و هفتمین روز ماه مبارک رمضان بود و علامت آن همان است

۱ - سنن ابن ماجه - (۱ / ۵۲۶).

۲ - صحیح مسلم - (۲ / ۱۷۸).

که در آن روز خورشید کاملاً نورانی طلوع کرد و شعاعی نداشت.

۵- به شب های تاق دهه اخیر رمضان (۲۱-۲۳-۲۵-۲۷-۲۹) با انجام طاعات و عبادات اهتمام خاص داشته باش، (فَالْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَّخِرِ فِي الْوُثْرِ)^۱

یعنی: "شب قدر را در شب های تاق دهه اخیر رمضان جست و جو کنید"
۶- در دهه اخیر رمضان به شب های (۲۹-۲۷-۲۵) اهتمام داشته باش
بنابر حدیث:

(عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اُتْمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَّخِرِ مِنْ رَمَضَانَ، لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي تَاسِعَةٍ تَبْقَى فِي سَابِعَةٍ تَبْقَى فِي خَامِسَةٍ تَبْقَى)^۲

یعنی: "از حضرت ابن عباس رض الله روایت شده است که رسول الله ص فرمود: آن را (شب قدر) را در دهه اخیر ماه رمضان ویا نهم، یا هفتم، یا در پنجم شب های باقی مانده رمضان جست و جو کنید."

۷- در شب های اخیر ماه رمضان کوشش کن، زیرا می شود که شب قدر در همین شب ها باشد:

(عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اُتْمِسُوهَا فِي

۱ - صحیح البخاری ت - (۵ / ۱۵۰).

۲ - صحیح البخاری ت - (۵ / ۱۵۵).

الْعَشْرُ الْأَوَّلُ لِتَسْعِ يَتَقَيْنَ أَوْ لِسَعِ يَتَقَيْنَ أَوْ لِحَمْسٍ أَوْ لثَلَاثٍ أَوْ آخِرِ لَيْلَةٍ^۱

یعنی: "از حضرت ابوبکره روایت شده است که از رسول الله ص شنیدم که می فرمود: آن را در نهم، یا هفتم، یا پنجم یا سوم شب های باقی مانده رمضان ویا در آخرین شب جست وجو کنید."

۸- از علامات و نشانه های شب قدر اینست که طلوع آفتاب صبح همان روز سفید و بدون شعاع بوده و هوای همان شب معتدل بگونه ی که، نه بسیار گرم و نه بسیار سرد می باشد چنانکه:

(عن عبادة بن الصامت رض قال: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أَمَارَةَ لَيْلَةِ الْقَدْرِ أَنَّهَا صَافِيَةٌ بَلَجَةٌ، كَأَنَّ فِيهَا قَمَرًا سَاطِعًا)^۲

یعنی: "از حضرت عباده بن صامت رض روایت شده که هرآئینه رسول الله ص در مورد نشانه های شب قدر چنین فرموده است: در آن شب مهتاب تابدار و نوررانی و شب صاف و روشن می باشد."

۱ - مسند أحمد - (۳۴ / ۱۱).

۲ - مسند أحمد - (۳۷ / ۴۲۵).

توجیهات پیامبرگرامی اسلام ﷺ

در مورد صدقه فطر ماه مبارک رمضان

(عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَكَاةَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ عَلَى الْعَبْدِ وَالْحُرِّ وَالذَّكَرِ وَالْأُنْثَى وَالصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، وَأَمَرَ بِهَا أَنْ تُؤَدَّى قَبْلَ خُرُوجِ النَّاسِ إِلَى الصَّلَاةِ).^۱

یعنی: "از حضرت ابن عمر رضی الله عنهما روایت شده است که رسول الله ص صدقه فطر را بر هر مرد و زن، بزرگ و کوچک، برده و حر مسلمان فرض قرار داده است. و مقدار آن را یک صاع از خرما و یا یک صاع از جو، تعیین نموده و دستور داده است که قبل از خروج مردم به عیدگاه پرداخته شود."

ای بنده خدا!

۱- صدقه فطر را اداء کن، زیرا ادای صدقه فطر در هنگام غروب آفتاب شب عید واجب بوده، و مقدار آن (چهار مد نظر به توان مالی مرد) تقریباً سه کیلو برنج) این موضوع به اساس عرف آن کشور است. اما به اساس مذهب امام

۱ - صحیح البخاری ت - (۳ / ۵۷۰).

اعظم ابوحنیفه رحمه الله (الفطر نصف صاع من بر أو دقيق أو سويق أو زبيب أو صاع من تمر أو شعير)

یعنی: " صدقه فطر نیم پیمانه از گندم، آرد گندم، کشمش، تلخان، ویا یک پیمانه از خرما وجو می شود. ^۱والصاع عند أبي حنيفة و محمد ثمانية أرتال بالعراقي والرطل العراقي مائة و ثلاثون درهما و يساوي (۳۸۰۰) غراما.

یعنی " صاع نزد امام ابوحنیه و امام محمد رحمهما الله هشت رطل عراقی می باشد و یک رطل عراقی یکصد و سی درهم بوده که مساوی به (۳۸۰۰) گرام می شود که به وزن کابل نیم سیر و سصد گرام می شود. ^۲

بایست از برنج خوب داده شود، نه ردی:

{ لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ } ^۳

یعنی: " به نیکی (کاملی که جویای اند و مورد پسند خدا است) دست نمی یابید، مگر آن را از آنچه دوست دارید (در راه خدا) ببخشید "

۲- بر هر فرد واجب است که یک صاع از طعام شهر خود، مانند خرما، گندم، جو، جواری، برنج، ارزن و غیر اینها را برای مستحقین آن بدهد، بدون شرط نوعیت طعام:

(عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا نُعْطِيهَا فِي زَمَانِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

۱ - الهداية ج ۱ ص ۱۹۲

۲ - الفقه الاسلامی و أدلته ج ۲ ص ۹۰۹ .

۳ - [آل عمران: ۹۲].

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ أَوْ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ زَبِيبٍ، فَلَمَّا جَاءَ مُعَاوِيَةُ وَ جَاءَتْ السَّمْرَاءُ قَالَ أَرَى مُدًّا مِنْ هَذَا يَعْدِلُ مُدَّيْنِ.^۱

یعنی: "از حضرت ابوسعید خدری رض روایت شده است که ما در زمان و عهد رسول الله ص یک صاع از طعام، یا یک صاع از خرما، یا جو و یا کشمش صدقه فطر می دادیم، وقتی که معاویه آمد گفت...

۳- صدقه فطر باید از مسلمان صغیر، مجنون، نفساء، مریض و امثال اینها داده شود، اگر صغیر مال داشت باید از مال خود شوهکذا اگر خانم مال داشت از مال خودش صدقه فطر را بدهد، اگر از صغیر پدرش و از خانم شوهرش صدقه فطر را داد، جایز است:

(عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَكَاةَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ عَلَى الْعَبْدِ وَالْحُرِّ وَالذَّكْرِ وَالْأُنْثَى وَالصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَ أَمَرَ بِهَا أَنْ تُؤَدَّى قَبْلَ خُرُوجِ النَّاسِ إِلَى الصَّلَاةِ).^۲

یعنی: "از حضرت ابن عمر رض روایت شده است که رسول الله ص صدقه فطر را بر هر فرد مرد و زن، خورد و بزرگ، برده و آزاد مسلمان فرض گردانید، و مقدار آن را یک صاع از خرما، یا یک صاع از جو، تعیین نمود و دستور داد که قبل خروج مردم به عیدگاه پرداخته شود."

۱ - صحیح البخاری ت - (۳ / ۵۸۱).

۲ - صحیح البخاری ت - (۳ / ۵۷۰).

۴- سنت است که صدقه فطر قبل از برآمدن به نماز عید داده شود، و به این موضوع اهتمام نموده و صدقه فطر را قبل از خروج به نماز اداء کن:

(عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِهَا أَنْ تُؤَدَّى قَبْلَ خُرُوجِ النَّاسِ إِلَى الصَّلَاةِ).^۱

یعنی: "از حضرت ابن عمر رضی الله عنهما روایت شده که گفت: مسلماً رسول الله ص فرموده است: که صدقه فطر را قبل از خروج به عیدگاه پرداخت کنید"

۵- صدقه فطر قبل از یک روز یا دو روز از ادای نماز عید جایز است:

(وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يُعْطِيهَا الَّذِينَ يَقْبَلُونَهَا وَكَانُوا يُعْطَوْنَ قَبْلَ الْفِطْرِ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ).^۲

یعنی: "عبدالله بن عمر رضی الله عنهما می گوید: که صدقه فطر را برای کسانی میداد که آنرا قبول می کردند، و ایشان آن را یک روز یا دو روز قبل از عید فطر می پرداخت."

۶- در دادن صدقه فطر به فقراء، مساکین، محتاجین، اهتم داشته باش، نباید در ادای صدقه فطر تأخیر صورت گیرد و اگر تأخیر صورت گرفت و صدقه بعد از ادای نماز عید کشیده شد، و این از صدقه فطر محسوب نمی گردد، بلکه از دیگر صدقات به حساب می آید، و بدان ای شخص روزه دار که این صدقه، در برابر سخنان لغو و بیهوده، جنگ و جدال و دشنام است که در هنگام روزه صادر شده بود:

۱- صحیح البخاری ت - (۳ / ۵۷۰).

۲- صحیح البخاری ت - (۳ / ۵۸۶).

(عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- زَكَاةَ الْفِطْرِ طَهْرَةً لِلصَّائِمِ مِنَ اللَّغْوِ وَالزَّفَثِ وَ طُعْمَةً لِلْمَسَاكِينِ مَنْ أَدَّاهَا قَبْلَ الصَّلَاةِ، فَهِيَ زَكَاةٌ مَقْبُولَةٌ وَمَنْ أَدَّاهَا بَعْدَ الصَّلَاةِ فَهِيَ صَدَقَةٌ مِنَ الصَّدَقَاتِ).^۱

یعنی: "از بن عباس رض روایت شده است که زکات فطر پاک کننده سخنان بیهوده، فحش گفتن روزه دار و طعام است برای مساکین. کسیکه آنرا قبل از ادای نماز عید بپردازد، صدقه فطر و اگر بعد از ادای نماز عید پرداخت از جمله صدقات محسوب می گردد"

۷- در بعضی از احادیث ضعیف آمد که باید صدقه فطر به مساکین قبل از ادای نماز عید داده شود تا ایشان در روز عید از گشت و گذار نزد مردم بی نیاز شوند یقیناً الحافظ در بلوغ المرام گفته است: "ولا بن عدی؟ -من وجه آخر-" والدارقطنی باسناد ضعیف:

(أَغْنَوْهُمْ عَنِ الطَّوَّافِ فِي هَذَا الْيَوْمِ).^۲

یعنی: "در این روز ایشان را از گشت و گذار در نزد مردم مستغنی سازید"

۱ - سنن أبی داود - (۲ / ۲۵).

۲ - الموطأ - رواية محمد بن الحسن - (۲ / ۱۵۰).

بعضی اعمال پیامبر گرامی اسلام ﷺ در روز عید

(عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ يَوْمُ عِيدٍ خَالَفَ الطَّرِيقَ) ^۱

یعنی: "از حضرت جابر بن عبدالله رضی الله عنهما روایت شده که رسول الله ص در روز عید از یک راه به عیدگاه میرفت و در برگشت از راه دیگری می آمد"

ای بنده خدا!

۱- وقتی که به نماز عید از یک راه رفتی، در برگشت از راه دیگر برگرد، به تأسی از رسول الله صلی.

۲- سنت است که بخاطر ادای نماز عید پای پیاده بروی، در صورت مساعد بودن راه: (عن علي بن أبي طالب قال: من السنة أن تخرج إلى العيد ماشياً وأن تأكل شيئاً قبل أن تخرج) ^۲

یعنی: "از حضرت علی رضی الله عنه روایت شده است که در روز عید سنت آن است که انسان پیاده برود و قبل از رفتن چیزی بخوری.

۱ - صحیح البخاری ت - (۲ / ۴۰۰).

۲ - سنن الترمذی - (۲ / ۴۱۰)

۳- اگر عید فطر بود تکبیرات را به کثرت از شب عید آغاز کرده و با آواز بلند بگو: { وَلْتَكْبَرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ }^۱

یعنی: خدا را بر اینکه شما را هدایت کرده بزرگ بدارید.

۴- قبل از خروج به نماز عید چندانه خرما را نوش جان کن:
(عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَغْدُو يَوْمَ الْفِطْرِ حَتَّى يَأْكُلَ تَمْرَاتٍ وَيَأْكُلُهُنَّ وَتَرَا)^۲

یعنی: "از حضرت انس بن مالک رضی روایت شده است که گفت: رسول الله ص روز عید فطر تا چند دانه خرما نوش جان نمی کرد به عیدگاه تشریف فرما نمی شد، و در روایتی آمده اتس که در خوردن آنها، عدد تاق را رعایت می نمود"
۵- قبل از خروج به نماز عید، صدقه فطر را بخاطر بی نیاز ساختن فقراء بده.

۶- وقتی که بخاطر ادای نماز عید بیرون می شوید، باید لباس های خوب پوشیده و خود را به اصطلاح شیک سازی:

(عن سالم عن أبيه قال: وجد عمر بن الخطاب رضي الله عنه حلة من استبرق بالسوق فأخذها فأثى بها رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال يا رسول الله ابتع هذه فتجمل بها للعيد والوفد)^۳

۱ - [البقرة: ۱۸۵].

۲ - صحيح البخارى ت - (۲ / ۳۶۷).

۳ - سنن النسائي - (۳ / ۱۸۱). وحديث ابى رمثة قال: " رأيت النبى ص و عليه بردان أخضران رواه النسائي.

از سالم از پدرش روایت شده که گفت: عمر بن خطاب رضی الله عنه جامه سبز ابریشمی در بازار یافت و آن را گرفته و نزد پیامبر صلی الله علیه وسلم آورد و گفت: ای رسول خدا این را بخريد و روز عید و حضور وفدها بپوشید (تا زیبا معلوم شوید).

و نیز حدیث ابو رمثه که گفت: پیامبر صلی الله علیه وسلم را در حالی دیدم که دو پارچه سبز رنگ به تن داشت.

۷- در روز عید، بازی و ساعت تیری دختران صغیره با موسیقی مباح و جایز است: (عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: دَخَلَ أَبُو بَكْرٍ وَعِنْدِي جَارِيتَانِ مِنْ جَوَارِي الْأَنْصَارِ تُعْتَبَانِ بِمَا تَقَاوَلَتِ الْأَنْصَارُ يَوْمَ بُعَاثَ قَالَتْ: وَلَيْسَتَا بِمُعْتَبَتَيْنِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَمْزَامِيرُ الشَّيْطَانِ فِي بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَ ذَلِكَ فِي يَوْمِ عِيدٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَا بَكْرٍ إِنَّ لِكُلِّ قَوْمٍ عِيدًا وَ هَذَا عِيدُنَا) ^۱

ام‌المومنین عایشه رضی الله عنها؛ می‌گوید: (روز عید) ابوبکر صدیق وارد خانه شد و نزد من دو دختر کوچک از دختران انصار مشغول خواندن سرود جنگ بعثت، بودند. عایشه می‌گوید: آن دختران سرودخوان نبودند. ابوبکر فرمود: آیا صدای شیطان در خانه پیامبر؟! رسول الله رو به ابوبکر کرد و فرمود: «ای ابوبکر هر قومی عیدی دارد و این عید ما است».

۸- دایره زدن دختران صغیره در روز عید جایز است: (عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دَخَلَ عَلَيْهَا وَعِنْدَهَا جَارِيتَانِ فِي أَيَّامِ مَنِيَّ

۱ - صحیح البخاری ت - (۲ / ۳۶۶).

تُدْفَقَانِ وَتَضْرِبَانِ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَعَشٍّ بِثَوْبِهِ فَأَنْتَهَرَهُمَا أَبُو بَكْرٍ فَكَشَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ وَجْهِهِ فَقَالَ دَعُهُمَا يَا أَبَا بَكْرٍ فَإِنَّهَا أَيَّامٌ عِيدٍ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ أَيَّامٌ مِنِّي) ^۱

یعنی: " از حضرت عایشه صدیقه رض روایت است که در روز های منی، حضرت ابوبکر الصدیق رض در حالی وارد منزل ما شد که دوتا دخترکان خورد سال دایره می زدند، و نبی مکرم اسلامص روی مبارک خود را با لباسی پیچانده بود، پس حضرت ابوبکر الصدیق رض آن دو را مانع شد، حضرت رسول الله ص روی مبارک خود را باز نموده و فرمود: بگذارشان، زیرا این روزهای عید اس و روز های منی است.

۹- از اسراف در روز عید از نگاه لباس و یا طعام و غیره جدا خوداری کن، همچنان از امور حرام مانند استماع موسیقی حرام و ساعت تیری و از ضیاع وقت در امور باطل و از تأخیر نماز جماعت در مسجد جدا خود داری کن.

۱۰- بدان که مر مسلمین را صرف دو عید بوده و از احداث عید های دیگر خود داری نموده و از بدعت و بدعات مانند (عید میلاد) و (عید مادر) و غیر جدا خوددار کرده و از خدا بترسید:

(عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ) ^۲

۱ - صحیح البخاری ت - (۲ / ۴۰۱).

۲ - صحیح البخاری ت - (۷ / ۳۶).

یعنی: "از حضرت عایشه صدیقه رض روایت است که رسول الله ص فرمود: اگر کسی در دین ما چیز نوی را ایجاد کند که از دین نباشد، پس آن چیز مردود است.

۱۱- عید مبارکی باکی ندارد مانند این که بگوی (تقبل الله منا و منک).

نماز پیامبرگرامی اسلام ﷺ در عید

(عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- الصَّلَاةَ يَوْمَ الْعِيدِ، فَبَدَأَ بِالصَّلَاةِ قَبْلَ الْخُطْبَةِ بِغَيْرِ أَذَانٍ وَلَا إِقَامَةٍ ثُمَّ قَامَ مُتَوَكِّئًا عَلَى بِلَالٍ^۱)
یعنی: "از حضرت جابر بن عبدالله رضی الله عنه روایت شده است که همراه رسول الله ص جهت ادای نماز عید حاضر شدم، ایشان علیه افضل الصلاة والسلام نماز عید را قبل از ایراد خطبه، بدون آذان و اقامه اداء نمودند."

ای بنده خدا!

۱- بخاطر ادای نماز عید حریص بوده و آن را تأخیر مکن، زیرا که آن واجب بوده و بایست همراه مسلمانان در جماع اداء کنی و یقیناً نبی مکرم اسلام ص و صحابه رضوان الله علیهم آن را اداء نموده.

۲- اگر در خروج زنان فتنه و فساد ایجاد نمی شد، آنان را نیز برای ادای نماز بیرون کنید. ای زنان مسلمان! جهت ادای نماز عید اگر چه حایضه و نفاسه هم باشید، بیرون شوید (مذهب احناف مدنظر) و دختران جوان نیز برآیند، بخاطر حاضر شدن به امور خیر و دعوت مسلمانان:

۱ - صحیح مسلم - (۳ / ۱۹).

عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- أَنْ نُخْرِجَهُنَّ فِي الْفِطْرِ وَالْأَصْحَى الْعَوَاتِقَ وَالْحَيَضَ وَدَوَاتِ الْخُدُورِ فَأَمَّا الْحَيَضُ فَيَعْتَزِلْنَ الصَّلَاةَ وَيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُسْلِمِينَ. قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِحْدَانَا لَا يَكُونُ لَهَا جِلْبَابٌ قَالَ «لِتُلْبِسَهَا أُخْتُهَا مِنْ جِلْبَابِهَا»^۱

یعنی: "از حضرت ام عطیه رض روایت شده است که پیامبر گرامی اسلام ص به ما دستور داده است که دوشیزگان، زنان قاعده و زنان پرده نشین را برای (شرکت) در نمازهای عید فطر و عید قربان (با خود) بیرون ببریم. البته زنان قاعده (هنگام) نماز کناره بروند، ولی در خیر و دعا های مسلمانان شرکت کنند. من گفتم: ای رسول خدا ص گاه یک تن از ما جلبابی ندارد، - که آن را بپوشد و یا حجاب کرده و به نماز جای بیاید، پس چه کار کند؟- آنجناب ص فرمود: خواهرش با جلباب خود او را بپوشاند."

۳- ای خواهر مسلمان! زنان را جهت ادای نماز عید تشویق و ترغیب کن، و خواهر محتاج خود را با حجاب و جلباب همکاری کن، در صورتی که آن حجاب نداشته باشد و نزد تو دو سوب حجاب باشد، بخاطر اینکه این کار همکاری در تعاون (وتعاونوا...) المائدة: ۲.

و هکذا بنابر حدیث نبوی که از حضرت ام عطیه روایت شده است: (قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِحْدَانَا لَا يَكُونُ لَهَا جِلْبَابٌ قَالَ: لِتُلْبِسَهَا أُخْتُهَا مِنْ جِلْبَابِهَا)^۲

۱ - صحیح مسلم - (۳ / ۲۰)

۲ - صحیح مسلم - (۳ / ۲۰)

یعنی: "گفتم: ای پیامبر خدا ص یکی از ما که حجاب نداشته باشد، پیامبرگرامی اسلام ص فرمود: خواهرش با جلبابش او را بپوشاند."

۴- ای کسیکه برای مردم نماز عید را امامت می کنی - امام و پیشنماز!- و بعد از ادای نماز خطبه ایراد می کنی، باید طبق سنت نبوی عمل نموده و در رعایت امور ذیل جدی باشی:

- الف: نماز عید را با قرائت سوره های (ق و اقتربت الساعة) اداء کن
بنابر حدیث شریف: (عن عبید الله بن عبد الله قال: خرج عمر یوم عید فسأل أبا واقد الليثی بأي شيء کان النبی صلی الله علیه و سلم یقرأ فی هذا الیوم فقال ب ق و اقتربت)^۱

یعنی: "از حضرت عبیدالله بن عبدالله رض روایت شده است که سیدنا عمر بن الخطاب از ابو واقد لیثی پرسید: رسول الله ص در این روزها (در نماز عید فطر و عید قربان) کدام سوره های را می خواند؟ او گفت: ایشان سوره های { ق والقرآن المجید } و { اقتربت الساعة و انشق القمر } را می خواند."

- ب: در رکعت اول هفت بار تکبیر بگو و در رکعت دوم پنج بار بخاطر حدیث: (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ قَالَ: قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ ص: التَّكْبِيرُ فِي الْفِطْرِ سَبْعٌ فِي الْأُولَى وَ خَمْسٌ فِي الْآخِرَةِ وَالْقِرَاءَةُ بَعْدَهُمَا كِلْتَاهُمَا)^۲

یعنی: "از حضرت عبدالله بن عمرو بن عاص رض روایت شده است که رسول الله فرمود: در رکعت اول نماز عید فطر، اول پیش از قرائت هفت تکبیر و در

۱ - سنن النسائی الکبری - (۱ / ۵۴۶).

۲ - سنن أبی داود-ن - (۱ / ۴۴۶)

رکعت دوم قبل از قرائت پنج تکبیر و قرائت بعد از رکعت دوم خوانده می شود."

- ج: سوره های {سَبَّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى} و {سَبَّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى} را بنابر حدیث شریف بخوان:

(عَنِ الثُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يَقْرَأُ فِي الْعِيدَيْنِ وَفِي الْجُمُعَةِ بِ {سَبَّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى} وَ {هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ} قَالَ وَإِذَا اجْتَمَعَ الْعِيدُ وَالْجُمُعَةُ فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ يَقْرَأُ بِهِمَا أَيْضًا فِي الصَّلَاتَيْنِ.)^۱ یعنی: "از حضرت نعمان بن بشیر رضی الله عنه روایت شده است که رسول الله ص در نمازهای عید و جمعه ب {سَبَّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى} و {هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ} را می خواند و اگر گاهی عید و جمعه باهم مصادف می شدند، باز هم همین دو سوره را می خواند"

۵- در خطبه عید باید به مردم احکام و مسایل مربوطه مانند: سنن، واجبات، حرام ارایه نموده و ایشان را به ادای صدقه فطر تشویق و ترغیب کن:

(عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَضْحَى أَوْ فِطْرٍ إِلَى الْمُصَلَّى، ثُمَّ انْصَرَفَ فَوَعَظَ النَّاسَ وَ أَمَرَهُمْ بِالصَّدَقَةِ، فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ تَصَدَّقُوا^۲) و عند مسلم: (تصدقوا تصدقوا تصدقوا)

یعنی: "از ابو سعید خدری رضی الله عنه روایت شده است که رسول کریم ص در روز عید قربان و یا عید فطر بطرف عیدگاه جهت ادای نماز عید بیرون برآمده و بعد از ادای نماز مردم را موعظه فرمود و ایشان را به دادن صدقه امر فرمود، و فرمود ای مردم صدقه دهید، صدقه دهید، صدقه دهید."

۱ - صحیح مسلم - (۳ / ۱۵)

۲ - صحیح البخاری ت - (۳ / ۵۰۶)

۶- ای خطیب برای زنان نیز وعظ و نصیحت کرده و آنان را به ادای صدقه فطر ترغیب کن، و حدیث پیامبرگرامی اسلام ص را برایشان یاد آور شو:

(عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَضْحَى أَوْ فِطْرٍ إِلَى الْمُصَلَّى، فَمَرَّ عَلَى النِّسَاءِ فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ تَصَدَّقْنَ، فَإِنِّي أُرِيْتُكُمْ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ، فُقُلْنَ: وَ بِمِ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: تُكْثِرْنَ اللَّعْنَ وَتَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ مَا رَأَيْتُ مِنْ نَاقِصَاتِ عَقْلِ وَدِينَ أَذْهَبَ لِبُبِ الرَّجُلِ الْحَازِمِ مِنْ إِحْدَاكُنَّ، قُلْنَ: وَ مَا نُقْصَانُ دِينِنَا وَعَقْلِنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ: أَلَيْسَ شَهَادَةُ الْمَرْأَةِ مِثْلَ نِصْفِ شَهَادَةِ الرَّجُلِ، قُلْنَ: بَلَى، قَالَ: فَذَلِكَ مِنْ نُقْصَانِ عَقْلِهَا أَلَيْسَ إِذَا حَاصَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تُصُمْ قُلْنَ: بَلَى قَالَ: فَذَلِكَ مِنْ نُقْصَانِ دِينِهَا)^۱

یعنی: "از حضرت ابو سعید خدری رض روایت شده است که رسول الله ص روز عید قربان یا عید رمضان به طرف عیدگاه بیرون شده و گذرش به جماعتی از زنان شده و فرمود: ای گروه زنان! صدقه دهید، زیرا من شما را اکثر اهل دوزخ دیدم. گفتند: بخاطر چه ای پیامبر اسلام، ما اکثریت اهل دوزخ هستیم؟ آنحضرت ص فرمود: زیرا شما لعنت را زیاد می گوئید و به شوهرتان ناسپاسی و بی احترامی می کنید.

من هیچ ناقص عقل و دین را ندیدم که از شما کرده به صاحب عقل غالب تر باشد. زنان گفتند: نقصان عقل و دین ما چیست یا رسول الله؟ آنحضرت ص فرمود: آیا شهادت زن، نصف شهادت مرد نیست؟ گفتند: آری است. آنحضرت

۱ - صحیح البخاری ت - (۱ / ۳۱۴).

ص فرمود: این نقصان عقل آنهاست. آیا ندیداید هنگام حیض نه نماز می گزارید و نه هم روزه می گیرید؟ گفتند: بلی چنین است. فرمود: این نقصان دین ایشان است."

- زنان را با طلب مغفرت واستغفار امر کن (واکثرن من الاستغفار) ^۱
- یعنی: "ای زنان بسیار استغفار بگویید"
- زنان را به تقوی، طاعات و عبادات الهی تشویق و ترغیب کن (فَأَمَرَ بِتَقْوَى اللَّهِ وَحَثَّ عَلَى طَاعَتِهِ وَوَعَظَ النَّاسَ وَذَكَرَهُمْ) ^۲
- یعنی: "پس امر به تقوی و خدا ترسی نموده توأم با تشویق بر طاعات و عبادات و مردم را پند و نصیحت داده و یاد دهانی نمود"
- ۷- اگر عید روز جمع آمد، و کسانی که نماز عید را ادای نمودند، نماز جمعه از ایشان ساقط می گردد.

تمت

ترجمة هذه الرسالة

بحمد الله في ثلاثين الميزان ١٣٩٧

۱ - رواه ابن ماجه.

۲ - صحيح مسلم - (٣ / ١٩).